

Sonny Rollins
(1930-2026)
De laatste jazzreus
van een
legendarische
generatie

IN HET NIEUWS 6-7

FOTO ANDREAS TERLAAK

NATIONALE VEILIGHEID

Bedrijf achter DigiD niet naar VS

Solvinity mag van het kabinet niet in Amerikaanse handen komen.

Marloes de Koning

AMSTERDAM

Het kabinet blokkeert de verkoop van het van oorsprong Nederlandse cloudbedrijf Solvinity aan een Amerikaanse branchegenoot. De overname zou risico's voor de nationale veiligheid met zich mee brengen. Solvinity beheert onder meer inlogapplicatie DigiD en berichtenbox MijnOverheid. Het unieke besluit tekent hoe ingrijpend de verhouding met Amerika in korte tijd is veranderd.

Staatssecretaris Willemijn Aerdts (Digitale Economie en Soevereiniteit, D66) bracht maandag met een korte brief het nieuws naar buiten dat ze de overname van Solvinity verbiedt. Solvinity is een van oorsprong Nederlands bedrijf, dat sinds 2014 grotendeels in handen is van de Britse investeringsmaatschappij Vitruvian Partners. Het bouwt en beheert veel applicaties voor de overheid, waaronder DigiD, MijnOverheid en tal van apps die worden gebruikt binnen de justieteketen.

In november werd bekend dat het Amerikaanse Kyndryl Solvinity wilde kopen. Het beursgenoteerde Kyndryl, een recente afsplitsing van techconcern IBM, heeft onder meer een groot contract met het Nederlandse ministerie van Defensie. De beoogde overname, voor ongeveer 100 miljoen euro, was afhankelijk van politieke goedkeuring. Die komt er dus niet; de overname „vormt mogelijk een risico voor het publieke belang op basis van toetsing aan de wettelijke criteria in de Wet ongewenste zeggenschap telecommunicatie”, schrijft de staatssecretaris.

Solvinity schrijft in een korte verklaring dat het „in dialoog blijft met de betrokken autoriteiten over de gemaakte afwegingen in het kader van nationale veiligheid, digitale autonomie en bescherming van Nederlandse vitale infrastructuur”.

Kyndryl meldt schriftelijk „uiterst teleurgesteld” te zijn over het bindende besluit. „Sinds de aankondiging van de voorgenomen transactie heeft Kyndryl steeds te goeder trouw samengewerkt met relevante stakeholders binnen de Nederlandse regering.” Het bedrijf schrijft dat de overname duidelijke en belangrijke voordelen had kunnen bieden aan klanten van Solvinity en Nederlandse burgers. Die komen er niet door wat het bedrijf omschrijft als „de politisering van het proces”.

Ontvlamd debat

Daarmee doelt Kyndryl op het debat dat ontvlamde na de overnameaankondiging. Parlementariërs, burgers en opiniemakers kwamen in verzet tegen de idee dat „DigiD in Amerikaanse handen zou komen”. In een petitie werd opgeroepen de overname te blokkeren. Een meerderheid van de Tweede Kamer wilde dat ook. Diverse groepen spanden rechtszaken aan om overname te voorkomen.

De overname „vormt mogelijk een risico voor het publieke belang”, schrijft de staatssecretaris

De enorme weerstand illustreert hoe snel de verhouding tussen Nederland en de VS is veranderd. Tot voor kort waren IT-diensten zelden onderwerp van maatschappelijk debat. De technologische afhankelijkheid van Amerikaanse bedrijven was een gegeven waar weinig burgers en politici moeite mee leken te hebben.

Maar sinds Donald Trump opnieuw regeert, is doorgedrongen dat de technologische afhankelijkheid de Amerikaanse regering

Lees verder op pagina 2

Kabinet
Bezuinigingen
sociale zekerheid
geschrapt

IN HET NIEUWS 4

Olie
Premier Canada
offert groene
ambities op

IN HET NIEUWS 12-13

Voetbal
Profclub Hera
degradeert - hoe
ging het mis?

SPORT 22-23

NIEUWSBRIEVEN
De hele dag op de hoogte
nrc.nl/nieuwsbrieven/actueel

REDACTIE
redactie@nrc.nl
nrc.nl/overons

ABONNEMENTSVRAGEN
ga voor meer informatie
naar nrc.nl/service

Deze uitgave komt voort uit
Algemeen Handelsblad (1828)
en Nieuwe Rotterdamse
Courant (1844)

PRIJS €4,70
Jaargang 56
no. 198
BELGIË € 5,70

8 710404 000484

IN HET LAND
VENHUIZEN

GEMMA VENHUIZEN

Pinksterparingsrituelen

Op Derde Pinksterdag las ik in *NRC* over het Zuid-Limburgse fenomeen 'den halen', een vruchtbaarheidsritueel waarbij vrijgezelle mannen uit het dorp Bantholt het bos in trekken om verwarrend genoeg een fijnspar om te zagen (tot onvrede van Staatsbosbeheer, want de sparren hebben het moeilijk door droogte en kevervraat). Of die plantblindheid de mannen parten speelt bij het vinden van een partner vermeldde het artikel niet, maar vanuit symbolisch oogpunt lijkt me dat niet ondenkbaar. De naalden van een spar staan immers los van elkaar op de tak, die van de den in tweetallen. 'Spar solo, den duo' was het ezelsbruggetje dat ik ooit leerde - de fijnspar als hét symbool voor de eeuwige single.

Zelf stond ik op het punt om te vertrekken naar een ander pinksterparingsritueel: Pinkster 3 in het West-Friese Venhuizen. Een paar weken eerder had ik daar, op weg naar Enkhuizen, bij Snackerie 't Weggetje wat opgevangen over de kortebaandraverij die al sinds 1960 in het dorp wordt georganiseerd op Derde Pinksterdag (slogan: 'P3, een vrije dag waard'). Hét ontmoetingsmoment van het jaar, las ik op de website, met kermissen, een biefstukontbijt en een paardenrace over 275 meter afstand. Wilde ik *bonden* met mijn achternaamverwanten, dan was dit de uitgelezen kans.

Het was een kinderdrroom geweest om ooit als Venhuizen in Venhuizen te wonen. De eerste keer dat ik er kwam was ik acht jaar oud, mijn vader 42. Samen een halve eeuw. Trots poseerden we onder het plaatsnaambord aan het begin van de bebouwde kom - op het kilometerbord stond een roodomrande, vetgedrukte 50. Dat onze *roots* in Groningen lagen voelde als een bijzaak; dat ze hier de klemtoon op de 'ui' legden in plaats van op de eerste 'e' eveneens. Mijn stoere houding in rode jarennegentigbodywarmer sprak boekdelen: dit was óns dorp. We kochten er bamboeplanten die zo goed aansloegen dat mijn moeder

nachtmerries kreeg over wurgende wortelstokken. King Kong, mijn cavia, werd op een dieet van bamboescheuten gezet. Maar ik was om. Zelfs jaren later, in 2000, voelde ik ongerede trots toen Venhuizen als eerste Nederlandse gemeente ooit een allochtone burgemeester kreeg.

Op naar P3 dus. Een sprintje in de brandende zon naar het station om nét de trein naar Hoogkarspel te zien wegrijden. Water vergeten, pinpas vergeten.

'Spar solo, den duo' was het ezelsbruggetje dat ik ooit leerde - de fijnspar als hét symbool voor de eeuwige single

En opeens sloeg de twijfel toe. Op de website van de lokale harddraverij was weliswaar een speciale pagina over paardenwelzijn, onder de kop *Beantwoorde liefde* - iets waar de vrijgezellen van Bantholt vooralsnog van dromen - toch voelde het ongepast om bij een gevoelstemperatuur van 30 graden Celsius toe te zien hoe de paarden zich in het zweet zouden werken. Op de livestream wapperden de toeschouwers zichzelf koelte toe met programmaboekjes, er stonden parasols tegen de zon, maar de race ging door. Om de traditie op waarde te schatten moest je blijkbaar geen Venhuizen heten maar een volbloed Venhuizer zijn.

Traag sjokte ik terug naar huis, waar ik zag hoe de bamboe van de burens zich aan mijn ligusterhaag begon op te dringen. Grensoverschrijdend gedrag komt ook bij planten voor. Als ze in Zuid-Limburg nog zoeken naar een vruchtbaar alternatief voor hun fijnspar, dan mogen ze hier wat hitsige bamboescheuten snoeien.

Gemma Venhuizen is biologiereducteur en doet elke woensdag ergens vanuit Nederland verslag

Het beginscherm van DigiD. FOTO SAMMY JO MULDER

Tegenhouden is zeldzame actie

» Vervolg van voorpagina

macht geeft. Bovendien is DigiD onmisbaar geworden voor de communicatie tussen burgers en overheid en daardoor kan het worden beschouwd als kritieke infrastructuur. Een Amerikaans bedrijf verantwoordelijk maken voor (onder meer) DigiD, was voor veel mensen een brug te ver.

Toch was het politieke besluit over de overname bepaald geen gelopen race. De staatssecretaris wachtte voor haar oordeel op een analyse van het Bureau Toetsing Investeringen (BTI). Deze dienst binnen het ministerie van Economische Zaken is gespecialiseerd in de impact van buitenlandse investeringen in Nederland. De voornaamste vraag die BTI moet beantwoorden, is of een buitenlandse overname of investering een gevaar vormt voor de nationale veiligheid. Dat kan zo zijn als gevoelige technologie of kritieke infrastructuur in buitenlandse handen komt. Het gaat vaak om technologie die zowel militaire als civiele toepassingen heeft.

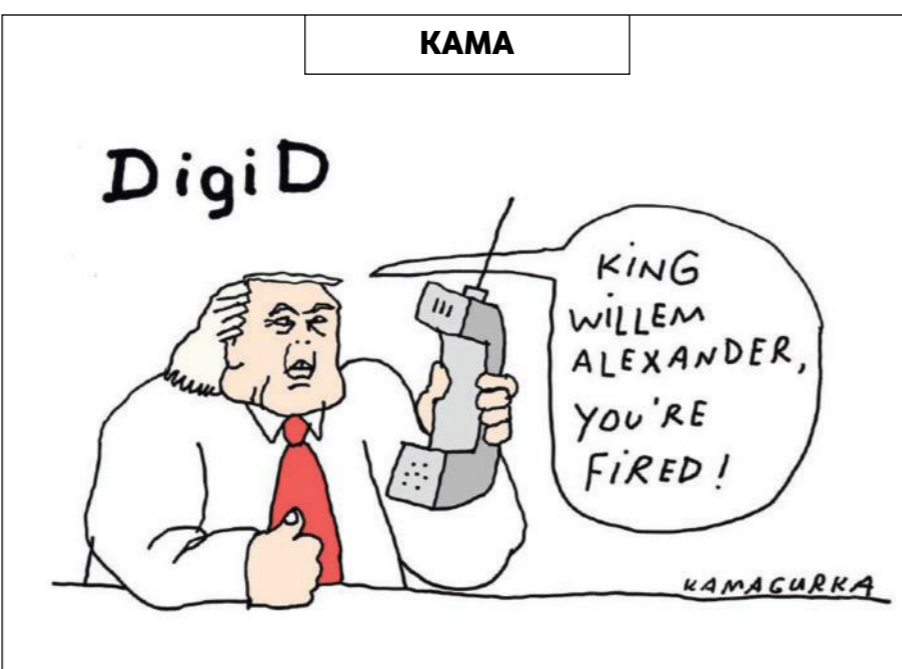
In 2025 werden 78 van dit soort toetsingen afgerond, en werd geen enkele overname of investering verboden, blijkt uit het jaarverslag. Als tijdens het onderzoek blijkt dat er bezwaren zijn, haken partijen soms af. Of er worden waarborgen overeengekomen die bezwaren tegen een overname of investering ondervangen.

„Een bijzonder feit”, noemt hoogleraar Ondernemingsrecht Harold Koster van de universiteit van Leiden het besluit om de

overname tegen te houden. Koster is een van de auteurs van een recent rapport over de toepassing van de Vifo en de WOZT door BTI. Het is bij zijn weten voor het eerst dat met een van deze wetten in de hand een overname wordt geblokkeerd. „En dan is de eerste keer ook nog bij een Amerikaans bedrijf.” De Verenigde Staten gelden als een bevriend land, waarmee nauwe banden zijn. Het staat niet in hetzelfde rijtje als Rusland of China.

De Autoriteit Consument en Markt oordeelde eerder dit jaar inzake Solvinity dat na overname ervan voldoende concurrentie overblijft en er vanuit mededingingsperspectief dus geen bezwaren tegen de overname zijn. De diensten die Solvinity aan de Nederlandse overheid levert, zijn bovendien weliswaar uniek, maar niet onvervangbaar of technisch bijzonder geavanceerd.

Het oordeel van BTI en het besluit van de staatssecretaris zijn daarom pikant en kunnen de verhouding met Amerika belasten. Enkele zinsmedes in de Kamerbrief hintten op die gevoeligheid. De staatssecretaris schrijft eraan te hechten te benadrukken dat de investeringstoets door BTI „landen-neutraal, risico-gebaseerd, en proportioneel is”. Ook betreft het een „objectieve toets uitsluitend om risico's voor het publieke belang te voorkomen.” En dan volgt een alinea over de „grote waarde die Nederland hecht aan de aanwezigheid van buitenlandse, waaronder nadrukkelijk ook Amerikaanse technologiebedrijven en hun bijdrage aan de Nederlandse economie en digitale infrastructuur”.

Een foto van het hoofdkantoor van ABN Amro aan de Amsterdamse Zuidas. FOTO ZARA NOR

FINANCIËLE STABILITEIT

Planbureau en toezichthouders: AI bedreigt het financiële stelsel

De snelle opkomst van AI vormt een risico voor het Nederlandse financiële stelsel, waarschuwen drie toezichthouders.

Eva Smal en Egbert Kalse

AMSTERDAM/DEN HAAG

Wie had ooit gedacht dat de paus op Tweede Pinksterdag de weg zou banen voor drie Nederlandse instellingen die zich bezighouden met de financiële sector? Maandag publiceerde paus Leo XIV zijn encycliciek *Magnifica Humanitas* (Prachtige mensheid), met als ondertitel 'over de bescherming van de mens in het tijdperk van kunstmatige intelligentie'. En vandaag waarschuwen het Centraal Planbureau (CPB), De Nederlandsche Bank (DNB) én de Autoriteit Financiële Markten (AFM) eenstemmig voor de toenemende risico's van AI voor de financiële stabiliteit.

Heel vreemd is dat niet: zowel de paus als de toezichthouders zien de wereld in rap tempo veranderen. De paus heeft een moreel document binnen de Katholieke Kerk, is een echo van de Rerum Novarum-brief van Leo XIII. De brief van deze verre voorganger van de huidige Leo had in 1891 de positie van arbeiders in de Industriële Revolutie als belangrijkste thema.

Anno 2026 vindt Leo XIV dat AI ontwapend moet worden, en „moet worden bevrijd van logica die haar verandert in een instrument voor dominantie, uitsluiting en de dood”. Niet de techniek zelf is het probleem, aldus de paus, wel het ri-

sico dat die de mens zal domineren.

Zo ver gaan de drie Nederlandse instanties deze dinsdag niet. Toch waarschuwt elk ervan, vanuit de eigen verantwoordelijkheid voor het financiële stelsel, voor de effecten die AI kan hebben op de stabiliteit van de economie - en daarmee met de financiële sector. DNB constateert dat geopolitieke spanningen en snelle technologische ontwikkelingen het belang vergroten van digitale weerbaarheid voor de financiële sector. „De kans op cyber- en hybride incidenten neemt toe, wat kan leiden tot verstoringen in de vitale infrastructuur van het financiële systeem”, aldus DNB. Daarbij kunnen cyberdreigingen zich bovendien „in hoog tempo voordoen dankzij krachtige (generatieve) AI-modellen”, zoals Mythos van Anthropic. Concreet kan volgens DNB het betalingsverkeer uitvallen door AI-gedreven cyberaanvallen. Los van de cybersrisico's ziet DNB ook een gevaar in de hoge waardering van veel AI-bedrijven op de beurs.

Hoge beurswaarderingen

CPB-directeur Pieter Hasekamp was tijdens een persvergadering dinsdag nog stiller over die hoge waarderingen: „Wat je ziet, is dat AI-bedrijven in elkaar investeren; ze maken circulaire deals, waarbij het ene bedrijf aandelen koopt in het andere bedrijf en andersom.” Zo zegde Anthropic grote contrac-

ten toe aan Microsoft, en investeerde die laatste tegelijk miljarden in de eerste. „Daarmee schroeven ze elkaars waarderingen ook op. Dat heeft elementen van een piramidospel.” Het CPB wijst erop dat waar de grote techbedrijven hun groei in het verleden vaak financierden met eigen geld, ze nu uitgebreid lenen voor investeringen in kunstmatige intelligentie, vaak via complexe schuldconstructies. Toezichthouders hebben hier volgens het planbureau slecht zicht op.

Volgens De Nederlandsche Bank kan het betalingsverkeer uitvallen door AI-gedreven cyberaanvallen

Hasekamp: „De vraag is ook of die bedrijven dat geld allemaal gaan terugverdienen, of dat andere bedrijven dat gaan doen. Wat dat betreft, doet het denken aan de dotcom-bubbel uit 2000. De samenleving heeft enorm geprofiteerd van de internetkabels die toen zijn aangelegd, en veel bedrijven ook - maar dat waren niet de bedrijven die de kabels gefinancierd hadden.” Die laatste groep bedrijven ging bij het klappen van de dotcom-bubbel hard onderuit op de beurs, wat wereldwijd tot een

korte periode van milde economische krimp leidde.

Zowel DNB als AFM waarschuwt dat de financiële markten, als de verwachtingen van AI tegenvallen, door de hoge waarderingen en grote verwevenheden nogmaals kwetsbaar zijn voor abrupte correcties.

Lessen uit de kredietcrisis

Dat CPB, DNB en AFM waarschuwen voor het effect van AI op de financiële markten, maakt sinds 2012 deel uit van een jaarlijks ritueel, waarin de overheidsadviseurs en de twee financiële toezichthouders aan de Tweede Kamer rapporteren over risico's op de financiële markten. De algemene tendens in de rapportages van de drie: het gaat goed met de financiële instellingen, maar er is grote onzekerheid. „We hebben te maken met de vierde crisis in zes jaar tijd - corona, de inval in Oekraïne, de handelsoorlog en nu Iran”, somde Planbureau-chef Hasekamp op. „Dat zorgt voor onzekerheid op de markt, voor volatiliteit, voor hoge risicopremies en daardoor ook duurdere financiering. Maar ook de reële economie wordt rechtstreeks beïnvloed door de geopolitieke spanningen. door aantasting van het vertrouwen. Je ziet al dat zowel het consumenten- als producentenvertrouwen zeer sterk zijn gedaald.”

Ook DNB waarschuwt voor de grote onzekerheden die samenhangen met de oorlog in het Midden-

Oosten. De hoge energieprijzen door de afsluiting van de Straat van Hormuz kunnen doorwerken in de hele economie. Oplappende inflatie en afremmende groei zijn daar de belangrijkste uitingsvormen van.

DNB constateert dat financiële instellingen in Nederland er wel goed voorstaan; de buffers zijn op orde, de winsten gezond, het aantal faillissementen van bedrijven is laag. De nu zo onzekere omstandigheden onderschrijven het belang van stevige kapitaal- en liquiditeitsbuffers voor de financiële sector, aldus DNB.

Een recent gehouden stresstest onder banken, gerelateerd aan het conflict in het Midden-Oosten, laat zien dat banken toekomstige verliezen bij een langdurige verstoring van energiemarkten kunnen opvangen dankzij solide kapitaalbuffers. Maar: „Bij een langer duurdend conflict nemen de risico's wel toe, onder meer in de vorm van grotere kredietverliezen”, schrijft DNB.

DNB is dan ook tegen versoepeling van de regels waaraan banken moeten voldoen als die ten koste gaan van hun weerbaarheid. Ook roept de centrale bank de overheid op de hand op de knip te houden. In de praktijk betekent dit vooral: hou vast aan het beleid van een lage staatsschuld en geen hoge tekorten, zodat de begrotingsruimte kan blijven fungeren als buffer tegen economische schokken.

Demonstranten tijdens een mars van FNV tegen het regeerakkoord op de Dag van de Arbeid. FOTO SEM VAN DER WAL/ANP

DEN HAAG

Kabinet is met bezuinigingsplannen op sociale zekerheid terug bij af

Onder druk van de vakbonden schrappt het kabinet de grote bezuinigingen op sociale zekerheid van 6,5 miljard euro, in ruil voor een „open gesprek” over de arbeidsmarkt en de betaalbaarheid van sociale zekerheid.

Eline Nugteren

DEN HAAG

Het minderheidskabinet lijkt terug bij af. Onder druk van de vakbonden zijn de grote bezuinigingen op sociale zekerheid van 6,5 miljard euro van tafel. Voorlopig dan. Want het kabinet wil een „open gesprek” gesprek met de bonden over de toekomst van de arbeidsmarkt en het betaalbaar houden van de AOW, werkloosheidswet (WW) en arbeidsongeschiktheid (WIA).

De vakbonden FNV, CNV en VCP op hun beurt noemen de handreiking van het kabinet „volstrekt onvoldoende”. „De bom in de polder is nog niet ontmanteld”, zegt CNV-voorzitter Hans van den Heuvel tegen persbureau ANP. De bonden willen duidelijkheid over wat het kabinet bedoelt, en houden voorlopig vast aan geplande acties, zoals de staking in het openbaar vervoer tijdens de ochtendspits op 24 juni. De brief die minister Hans Vijlbrief (Sociale Zaken, D66) dinsdag aan de bonden stuurde, toont hoe alleen het kabinet van D66, VVD en CDA staat. Zowel in de Tweede als Eerste Kamer werden eerder al moties aangenomen tegen de bezuini-

gingsplannen. De vakbonden dreigden met stakingen, en ook de werkgevers waren kritisch. Met het schrappen van de plannen in deze vorm hoopt het kabinet juist stakingen te voorkomen, en de bonden weer aan tafel te krijgen. „Rust in de polder”, dat moet ruimte bieden voor een „pact met werkgevers en werknemers” dat het kabinet alsnog wil bereiken. „Alle opties moeten besproken kunnen worden”, schrijft Vijlbrief.

De vraag is hoe „open” het „open gesprek” is dat het kabinet nu voorstelt in de brief. Vijlbrief vraagt de bonden namelijk met „alternatieve voorstellen” te komen, omdat hij „de rekening niet wil doorschuiven” naar volgende generaties. Ofwel: de bonden moeten met het kabinet meedenken waar dan wel kan worden bezuinigd.

Geld ophalen bij vermogenden

Of de vakbonden wel zin hebben in zo'n soort gesprek, is afwachten. De bonden hebben in het verleden wel alternatieven aangedragen om geld op te halen, en dan het liefst bij vermogenden. FNV-voorzitter Hans Spekman noemde eerder een verhoging van de winstbelasting, of verlaging van de hypotheekrente-

afrek. Anders dan het kabinet zegt, wordt „de rekening” nu in ieder geval deels doorgeschoven naar de toekomst. Want vóór Prinsjesdag zal het bijna onmogelijk worden financiële dekking te vinden voor de gehele 6,5 miljard euro aan bezuinigingen, zeggen Haagse bronnen. Er blijft dus een voorlopig gat in de begroting op de lange termijn.

De bom in de polder is nog niet ontmanteld

Hans van den Heuvel CNV

Concreet schrappt het kabinet nu het plan voor versnelde verhoging van de AOW-leeftijd vanaf 2033. Wel hoopt het kabinet dat over een zekere bezuiniging op de WW en WIA nog wel te praten is met de bonden. Het verkorten van de WW en het aanpassen van de WIA gaan „voorlopig niet in de voorgestelde vorm door”, staat in de brief.

Het zoeken naar alternatieven voor de AOW zal moeilijk worden. Het meest voor de hand liggende plan van het kabinet was fiscalisering van de AOW, en dat is inmid-

dels ook al afgeschoten door zowel vakbonden als werkgevers. Daarbij zouden ouderen belasting gaan betalen over hun AOW-uitkeringen om het stelsel te bekostigen.

Arbeitsmarkt blijft krap

In zijn brief legt Vijlbrief ook uit waarom het kabinet de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid wil hervormen. De arbeidsmarkt vergriest en blijft naar verwachting langdurig krap, terwijl nieuwe technologie ook banen vervangt. Verder is er een „zorgelijke hoge instroom van (jonge) mensen” in de WIA, schrijft hij.

Tegelijkertijd wil het kabinet miljarden investeren in defensie, en bijvoorbeeld de stikstofaanpak. „We willen investeren in onze veiligheid en onze toekomst, terwijl ook de vergrijzing extra uitgaven vraagt, bij een krimpende beroepsbevolking”, schrijft Vijlbrief. Linksom of rechtsom: voor al die investeringen moet geld worden gevonden. Met het argument dat economische groei nodig blijft om de welvaart op peil te houden, vindt het kabinet gehoor bij de werkgevers. VNO-NCW en MKB-Nederland noemen de kabinetsreactie van Vijlbrief dinsdag „ver-

standig”. „De beste manier om te voorkomen dat er moet worden bezuinigd is om de ‘koek’ te vergroten”, staat in een persbericht.

De werkgeversorganisaties roepen de vakbonden op hun acties op te schorten en weer te gaan onderhandelen met het kabinet. Dat is opmerkelijk, omdat de werkgevers zich vorige week in dit conflict nog aansloten bij de vakbonden. Toen noemden zij versnelde verhoging van de AOW geen goed idee, net als de fiscalisering van de AOW.

Sterker, VNO-NCW-voorzitter Coen van Oostrom pleitte er vorige week voor dat het kabinet de begroting nu helemaal niet moet dichttimmeren. Met alle geopolitieke en economische spanningen, zoals de oorlog in het Midden-Oosten, is de toekomst te onzeker, zei hij in *De Telegraaf*. „We hebben veel grotere problemen op dit moment.”

Coalitiepartijen CDA en VVD geven zich nog niet direct gewonnen. Volgens CDA-leider Henri Bontenbal is het niet zo dat het kabinet nu „gaat tekenen bij elk kruisje”. VVD-fractievoorzitter Ruben Brekelmans spreekt van een „uitgestoken hand” van het kabinet naar de bonden. Maar, zegt hij ook, „de financiële opgave blijft staan”.

REPORTAGE OOST-VLAANDEREN

Schok in België na dodelijk treinongeluk met schoolbus

Het Belgische Buggenhout rouwt. Een ongeluk met een schoolbus kostte vier inzittenden het leven. Vijf kinderen raakten zwaargewond.

Anouk Boone

BUGGENHOUT

Een strakblauwe lucht, op een 'gitzwarte dag'. In het Oost-Vlaamse Buggenhout klinkt watergespetter uit de achtertuin van Patricia Peeters. Haar tienjarige dochter speelt met een vriendinnetje in een opblaaszwembad. Peeters probeert de dag voor haar zo normaal mogelijk te laten verlopen: „Ik ben zo opgelucht dat het mijn kind niet is, dat ze hier bij mij thuis is omdat ze toevallig een studiedag had.”

Peeters hoorde „een enorme knal en een knarsend geluid”, afkomstig van de noodrem van de trein, die iets na acht uur in de ochtend na een botsing met een schoolbus voor haar huis tot stilstand kwam. Het ongeluk, bij een spoorwegovergang op lijn 53 - die Leuven met Schellebelle (Gent) verbindt, via Dendermonde en Mechelen - kostte vier mensen het leven.

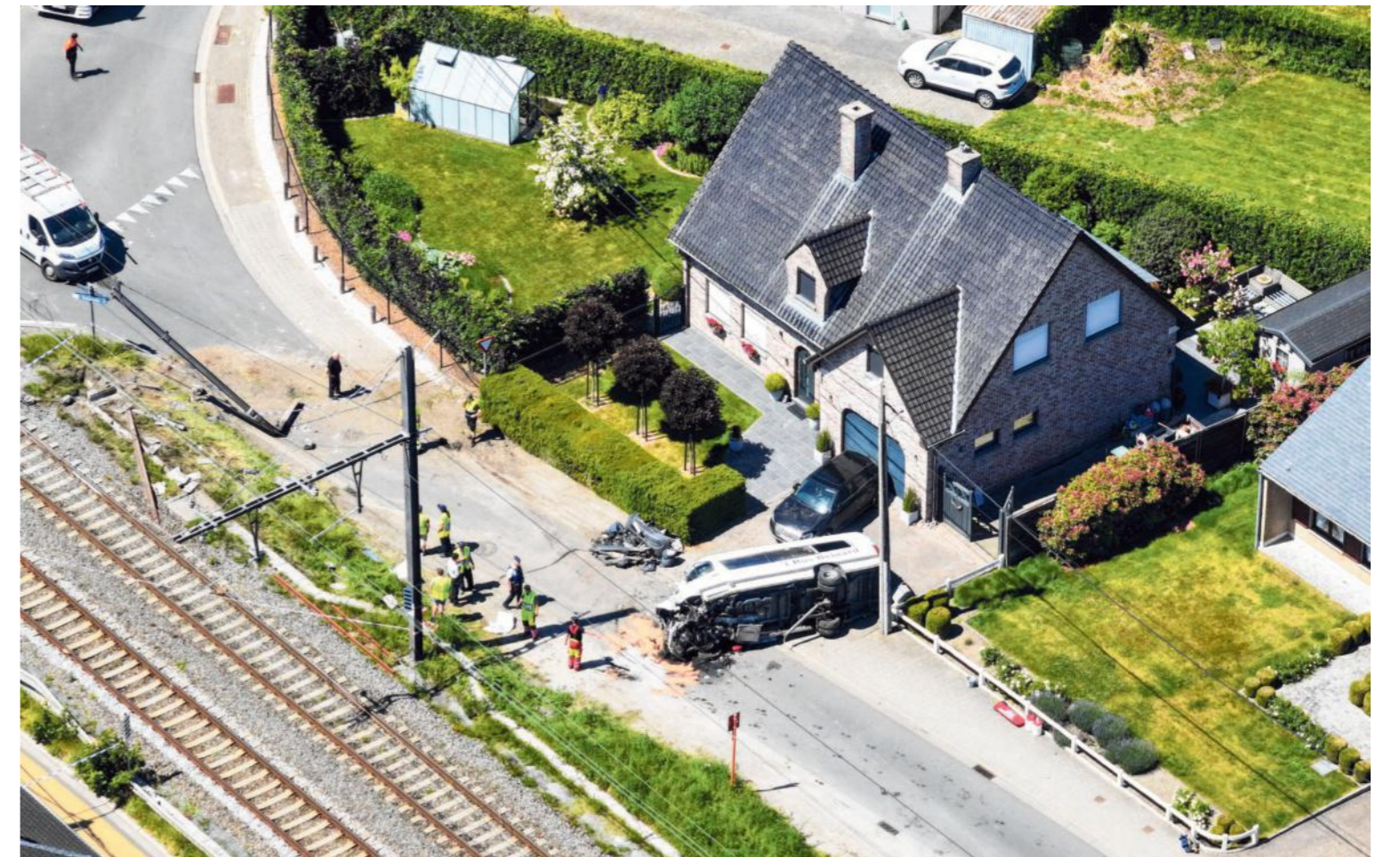
Alle vier zaten ze aan boord van de schoolbus: twee kinderen (van 12 en 15), een begeleider (27) en de bestuurder (49). De andere vijf inzittenden, kinderen in de leeftijd van 13 tot 15 jaar, afkomstig uit Bornem, Muizen en Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht, liggen in zwaarwonde toestand in het ziekenhuis. De schoolbus was op weg naar een campus voor speciaal onderwijs. Inzittenden van de trein raakten niet gewond.

„Ik rende direct naar buiten, zag brokstukken op het spoor, een levenloos kind in de berm, een kind onder het bloed”, vertelt Peeters ontdaan. „En ik hoorde om hulp roepende kinderen in de gekantelde schoolbus.” Vrijwillige brandweerlieden uit de buurt waren snel ter plekke; de lokale kazerne bevindt zich op een steenworp afstand van de spoorwegovergang. Andere hulpdiensten volgden „rap”, aldus Peeters.

'Een zwarte bladzijde'

De impact is volgens haar groot. „Het gebeurde op een moment dat veel kinderen langsfietsten, op weg naar school. Dat beeld...” Ze maakt haar zin niet af. Burgemeester Geert Hermans spreekt van een „een tragische ramp”. Zijn Buggenhout, een landelijke gemeente met zo'n vijftienduizend inwoners, heeft een „zwarte bladzijde” omgeslagen. De burgemeester roept op tot „sereniteit en respect” voor betrokkenen en nabestaanden.

Premier Bart De Wever is „diep geraakt”. Koning Filip wenst „alle betrokkenen bij dit drama veel kracht en steun”. Europese Com-

Een dronefoto toont de schoolbus die dinsdag op een overgang door een trein werd geraakt, nabij het Belgische Buggenhout. FOTO BART BIESEMANS/REUTERS

Geert Hermans, burgemeester van Buggenhout (tweede van rechts) dinsdag tijdens de persconferentie. FOTO DIRK WAEM/BELGA

missievoorzitter Ursula von der Leyen schrijft op X dat „haar hart brak” bij het horen over het ongeval: „Europa rouwt mee met België”.

De pers is massaal uitgerukt. Spaanse, Engelse en Duitse journalisten hebben moeite met het interviewen van lokale bewoners. Inwoners proberen zo veel mogelijk vragen weg te wuiven. En lang niet iedereen spreekt Engels in de boscgemeente. „The New York Times hing net aan de lijn, het is ongekend”, zegt Thomas Baeken van Infrabel, de beheerder van het Belgische spoor. In een geel hesje loopt hij langs het spoor bij de spoorwegovergang aan de Stationsstraat, ter hoogte van de straat Vierhuizen. De schoolbus kwam uit de parallelle Kerhofstraat, en sloeg hier linksaf, wijst hij. „De enige goede overweg is een afgeschafte overweg”, zegt hij pei-

zend. Maar, haast hij zich te zeggen: „alles werkte hier correct”.

Beelden - in bezit van het parket - tonen volgens Baeken een gesloten overweg, vier rode lichten, rinkelende bellen en slagbomen naar beneden. De eerste bevindingen op basis van het Europese veiligheidssysteem ETCS (European Train Control System) laten zien dat de trein op het moment van de aanrijding ongeveer 90 kilometer per uur reed. De 'zwarte doos' van de trein moet nog worden uitgelezen, bevestigt Baeken. „Maar de trein was al aan het afremmen, in aanloop naar het nabije station Buggenhout.”

Het Belgische spoor telt zo'n 1.600 overwegen. Spoornebbeheerder Infrabel sluit zo'n 15 tot 20 overwegen per jaar. „Dat gaat traag, maar het vergt lokale toestemming én geld om alternatieven [bruggen, tunnels of verbindingen]

20 jaar geen ongeluk

De witte schoolbus ligt nog altijd op zijn kant naast het spoor. Een geraakte bovenleidingspaal hangt tegen een glasvezelkabel. De rode slagboom van de overgang is geknakt. Plannen om de spoorwegovergang bij Vierhuizen af te schaffen waren er niet. Volgens netbeheerder Infrabel heeft er bij de bewuste overgang al bijna twintig jaar geen ongeluk plaatsgevonden. De aanrijding dinsdagochtend - een van de dodelijkste ongelukken bij overwegen in België ooit”, aldus Baeken - stelt experts en in-

woners voor grote vragen. „Werd de bestuurder van de schoolbus onwel, had hij een hartstilstand, of negeerde hij de rode lichten bewust?”, vraagt inwoner Guy Van Morter (63) zich af. „Ik ga niet te veel kijken - ik ben geen ramptoe-rist - en volg het via *Het Laatste Nieuws*”, vervolgt Van Morter, die „wakker werd van de zware klap”.

'Werd de bestuurder onwel?'

In Buggenhout wordt het treinverkeer dinsdagavond (deels) hervat. Het gemeentelijke rampenplan is tot die tijd van kracht. Het parket van Oost-Vlaanderen stelt dat de treinbestuurder negatief testte op een alcohol- en drugstest. Er volgt autopsie op het lichaam van de bestuurder van de schoolbus.

Inwoners kijken binnenshuis naar het landelijke nieuws, waar hun Buggenhout vandaag de boventoon voert. Buurtbewoner Peeters: „Ik zet bewust de tv niet aan, ik heb genoeg gezien”.

Amanda Kuyper

AMSTERDAM

De Amerikaanse tenorsaxofonist Sonny Rollins maakte meesterlijke platen, maar kon ook ravindieptobben. Drie keer verdween hij om zijn leven weer op de rails te krijgen, de jazzgemeenschap in verwondering achterlatend.

Een van die periodes leverde een legendarische voorstelling in de jazz op: Rollins die hoog op de Williamsburg Bridge in New York, boven de East River, nachtenlang saxofoon speelde. Terwijl Manhattan beneden schitterde en het verkeer onder hem door denderde, blies hij zijn noten de koude lucht in. Niet voor applaus, maar alleen met zijn instrument – op zoek naar verdieping, concentratie en een bijna spirituele verbinding met zijn spel. Twee jaar trad hij niet op. Het leidde tot zijn comeback met *The Bridge* uit 1962.

Sonny Rollins, een van de grootste improvisatoren en meest invloedrijke stemmen uit de moderne jazz, is overleden. Hij werd 95 jaar. De 'Saxophone Colossus' - deze bijnaam kreeg hij na het gelijknamige album uit 1956 - overleed thuis in Woodstock. „*Tomorrow I'll play better*”, plachtte hij te zeggen. Voor de grootste tobber in de jazz was zijn spel nooit af, nooit voltooid, altijd voor verbetering vatbaar. De bittere werkelijkheid was dat hij door longfibrose al lang niet meer in staat tot saxofoonspelen was.

Met zijn dood van Sonny Rollins verliest de jazz de laatste grote reus van een legendarische generatie. Op zijn tenor had hij een monumentale toon. Met zijn spel en imposante oeuvre heeft hij het idioom blijvend veranderd. Meer dan zeventig jaar lang was hij een maatstaf voor generaties saxofonisten - zijn invloed op de jazzsaxofoon, in het bijzonder tenorspel, is nauwelijks te overschatten. Iedereen had zich tot hem te verhouden.

Vorstelijke verschijning

Wie Rollins zag spelen was direct onder de indruk: een charismatische, vorstelijke verschijning; lang, elegant gekleed, met donkere zonnebril en grijze ringbaard, witte wilde haardos, statig en beheerst. Zijn laatste optredens in Nederland waren in 2010. Nog vóór hij een noot had gespeeld kreeg hij op North Sea Jazz al een ovatie alsof het concert al voorbij was. Een spontaan *Happy Birthday* klonk voor zijn naderende tachtigste. Maar het muzikale verhaal dat hij toen deelde met het publiek was ongelooflijk en had nog maar weinig met ouderdom te maken: zonder remmingen, en vaak met een gebalde vuist een grommend, fantasievol betoog in lange halen. Later dat jaar speelde hij ook het Concertgebouw plat. Als improvisator verlegde hij de grenzen van melodie, timing en vorm. Als solist maakte hij van improvisatie een kunst van denken in het moment: grillig, speels, ritmisch scherp en onvoorspelbaar.

Theodore Walter Rollins werd in 1930 geboren in Harlem, als jongste zoon van ouders afkomstig van de Amerikaanse Maagdeneilanden. Hij groeide op in een New

Sonny Rollins op North Sea Jazz in 2010. FOTO ANDREAS TERLAAK

NECROLOGIE **SONNY ROLLINS (1930-2026)** TENORSAXOFONIST

Een jazzreus die altijd beter wilde spelen

Met de dood van Sonny Rollins verliest de jazz de laatste reus van een legendarische generatie. Een charismatische speler die twijfelde over zijn spel.

York waar jazz overal klonk. Al vroeg raakte hij in de ban van Coleman Hawkins. Hawkins' opname van 'Body and Soul' bracht hem er toe saxofonist te worden.

Rollins leerde grotendeels zichzelf spelen. Hij luisterde obsessief naar Hawkins, Lester Young en Ben Webster en ontwikkelde op eigen kracht een stijl waarin traditie en vernieuwing samenkwamen. „Luisteren naar die grote jongens was de beste training voor mijn oren”, zei hij eens tegen *NRC*. Rollins nam de tijd voor lange telefoongesprekken en was goed benaderbaar. „Urenlang oefende ik. Ik kon simpelweg niet stoppen. Wat het ook was, ik wilde het beheersen.”

Dat streven bracht de saxofonist al jong in het centrum van de jazzgeschiedenis. Op zijn negentiende nam hij op met Bud Powell. Daarna volgden samenwerkingen met Miles Davis, Thelonious Monk, Max Roach, Clifford Brown en John Coltrane. Rollins bewoog zich moeiteloos tussen bebop, hardbop, vrije improvisatie en later ook funk, r&b en Caribische invloeden.

Zijn belangrijkste opnames

Zijn belangrijkste opnames verschenen in een ongekend tempo in de jaren vijftig. *Saxophone Colossus* (1956), met daarop zijn calypso 'St. Thomas', geldt als een hoeksteen van de moderne jazz. *Way Out West* (1957), opgenomen in trio zonder piano, liet horen hoe melodisch zelfstandig Rollins kon opereren. Zijn *Freedom Suite* (1958) was niet alleen muzikaal avontuurlijk, maar ook politiek uitgesproken – een vroeg statement tegen raciale ongelijkheid in Amerika.

Nachtenlang speelde hij op Williamsburg Bridge in New York, op zoek naar verdieping, concentratie

Daarmee liep Rollins niet alleen muzikaal voorop, maar ook maatschappelijk. Gedurende de jaren zestig werd zijn muziek vrijer, intuïtiever en grilliger.

Maar achter die imposante klank schuilde altijd twijfel, onrust en zelfonderzoek. Hij was een ras-tobber en perfectionist. Hij kopieerde ook de slechte gewoontes van zijn voorbeelden. In de jaren vijftig kampte hij met een zware heroineverslaving en belandde vanwege een overval in de gevangenis op Rikers Island.

Toch bleef hij in beeld als muzikant. Zijn reputatie als vernieuwer groeide. Hij maakte platen met pianisten Bud Powell en Thelonious Monk en was korte tijd lid van het Miles Davis kwintet. Met Miles nam Rollins onder meer zijn klassiekers 'Oleo', 'Airegin' en 'Doxy' op. Toen hij midden jaren vijftig wist af te kicken, speelde hij een tijd bij het Clifford Brown-Max Roach kwintet. Daarna zou hij alleen nog als leider te horen zijn.

Op het hoogtepunt van zijn roem trok hij zich in 1959 terug uit het openbare jazzleven. De druk van publiek en kritiek én zijn artistieke twijfel werden te groot. Hij oefende op de Williamsburg Bridge. Meerdere sabbaticals zouden volgen, met telkens dezelfde drijfveer: stilstand voorkomen.

„Ik had tijd nodig om mijn leven

weer op de rails te zetten. Mijn lichaam en ziel kwamen tekort”, vertelde hij daarover. „Er zijn genoeg momenten geweest dat ik niet wist hoe ik verder moest. Op die momenten koos ik ervoor om me terug te trekken. Dat voelde frustrerend, maar ik kon niet anders.”

Die drang tot zelfcorrectie maakte hem uitzonderlijk en soms ongrijpbaar. Op de vraag of hij in 2006 tevreden was over zijn toen nieuwste album *Sonny, Please*, antwoordde hij direct: „Dat ben ik nooit. Dit album laat zien waar ik nu ben, maar mijn spel kan altijd beter.”

Dat perfectionisme voedde zijn kracht als improvisator. Op het podium bleef hij risico nemen. Zijn solo's konden uitgroeien tot lange vertellingen waarin melodieën werden ontleed en opnieuw opgebouwd. Hij citeerde uit standards, volksmuziek, calypso, Broadway, klassiek en zijn eigen composities. Soms geestig, soms scherp, soms vol branie – altijd met een enorme innerlijke logica. Zijn Caribische achtergrond bleef daarin hoorbaar. De calypso, met 'St. Thomas' als bekendste voorbeeld, bleef door zijn hele oeuvre lopen. Hij bleef die muziek ook op latere leeftijd spelen en veranderen. „Dat is het mooie van jazz: groei.” Oude opnames hoorde hij liever niet terug. „Ik wil spelen wat ik nu in mijn hoofd hoor. Mijn werk van vroeger is passé.”

Na het overlijden van zijn vrouw Lucille, jarenlang zijn manager en vertrouweling, leefde hij teruggetrokken op hun boerderij in Germantown. Hij bleef componeren en muziek noteren. „*I'm consumed with music 24 hours a day*,” zei hij. In 2013 verhuisde hij naar een meer aangepaste woning zonder trappen in Woodstock.

Longziekte

Het was het telefoontje dat een festivalorganisatie vreest: de grote jazzlegende zegt zijn optreden af. In 2013 zou hij weer optreden op North Sea Jazz. Ook andere Europese concerten werden gecancelled. „I'm still not in condition to perform”, schreef hij op zijn website. Hij legde zich niet bij zijn longziekte neer. Liever presenteerde hij zich als musicus met een soort sabbatical. Tot het einde hield hij zorgvuldig de regie over zijn eigen verhaal. Passages over zijn longproblemen - de aandoening was ontstaan door de stofwolken na het instorten van het World Trade Center vlak bij zijn woning in Manhattan - en de behandeling ervan liet hij in 2014 verwijderen uit de Nederlandse jazzdocumentaire over hem: *Morgen Speel Ik Beter*.

Als een van de grootste tenorsaxofonisten uit de jazzgeschiedenis ontving hij talloze onderscheidingen, waaronder meerdere Grammy Awards en de National Medal of Arts (2010). In 2007 kreeg hij de Zweedse Polar Music Prize, de muzikale evenknie van de Nobelprijs. Maar zelf bleef hij zich vooral 'student' voelen. Altijd zoekend, altijd een achterstand voelend omdat hij geen muzikale opleiding had genoten. Aan het einde van het interview met *NRC* zei hij: „Ik hoop dat ik nog genoeg tijd heb om te spelen wat ik eigenlijk zou willen spelen: het perfecte album. Soms hoor ik hem weleens in mijn hoofd.”

Luister deze 10 albums van Sonny Rollins:

- **Miles Davis with Sonny Rollins** (opgenomen 1954, uitgebracht 1957). De belangrijkste Miles/Rollins-plaat. Hierop staan drie Rollins-composities die standards werden: 'Oleo', 'Airegin' en 'Doxy'. Rollins' stempel is hier enorm.

- **Plus Four** (1956). De saxofonist in vorm met het Clifford Brown-Max Roach Quintet. Door kritische Rollins gekenmerkt als 'favoriet'.

- **Saxophone Colossus** (1956). Essentieel meesterwerk waar Rollins zijn bijnaam aan te danken heeft. Rollins vestigt zijn naam als leider met pianist Tommy Flanagan, bassist Doug Watkins en drummer Max Roach.

- **Tenor Madness** (1956). Sonny Rollins Quartet met gastrol John Coltrane. Spannend en cool duel tussen grootheden.

- **Way Out West** (1957). Bijzondere hoer: Rollins als cowboy. Uniek pianoloos trio met bassist Ray Brown en drummer Shelly Manne.

- **Freedom Suite** (1958). Ondanks zijn succes lukt het Rollins, man van kleur, niet een appartement te huren in New York. De suite is Rollins' 19 minuten durende muzikale proteststuk tegen racisme.

- **The Bridge** (1962). Zijn comebackalbum na twee jaar stilte en oefenen op de Williamsburg Bridge. Met Jim Hall op gitaar. Introspectiever en opener van klank.

- **Alfie** (1966). Leuke soundtrack die goed zonder filmklassieker *Alfie* kan. Rollins speelt met tienkoppige band Oliver Nelson-arrangementen.

- **Without a Song: The 9/11 Concert** (Milestone, 2005). Niet ver van zijn appartement op Manhattan vloegtuigen in de Twin Towers. Een paar dagen later gaf hij een concert in het Berklee Performance Center Boston. Emotionele live-registratie.

- **Rollins in Holland – The 1967 Studio & Live Recordings**. Opnames van een mythische Nederlandse tournee in 1967 zijn van een ongelofelijke kwaliteit.

Sonny Rollins midden jaren 50. FOTO GETTY IMAGES

Sonny Rollins in het Concertgebouw in 2006. FOTO ANDREAS TERLAAK

REACTIES

'Zijn dood voelt als de afsluiting van een tijdsgewricht'

Vier saxofonisten over het leven, het spel en de erfenis van Sonny Rollins.

Benjamin Herman

'Je kunt zijn hele leven, zijn hele ontwikkeling in al die decennia, volgen via zijn platen'

„Sonny Rollins is voor mij voor altijd verbonden aan een van mijn eerste saxofoonherinneringen. Van mijn vader - die trouwens ook Sonny heette - kreeg ik de plaat + 4 van drummer Max Roach. Op die plaat speelt Rollins de laagste noot op een sax, een lage bes. Toen ik jong was zette ik twee speakers tegenover elkaar en dan ging ik er met mijn hoofd tussen liggen om te luisteren hoe die speakers trilden door die ene lage noot. Dat geluid... daardoor ben ik verliefd geworden op de saxofoon.

„Ik heb het er vandaag moeilijk mee. Maar het mooie is dat hij zo lang bij ons is geweest, in tegenstelling tot veel andere genieën uit zijn generatie. Je kunt zijn hele leven, zijn hele ontwikkeling in al die decennia, volgen via zijn platen.

„Ik heb hem verschillende keren live gezien en bij hem gebeurde er iets wat bij jazzconcerten

niet zo vaak gebeurt: dat iedereen met een glimlach naar buiten kwam. Dus niet alleen maar mensen die met een moeilijke blik over hun kin wrijven en zeggen: 'goh, wat knap allemaal'. Hij wist mensen met zijn muziek op allerlei lagen aan te spreken.”

Tineke Postma

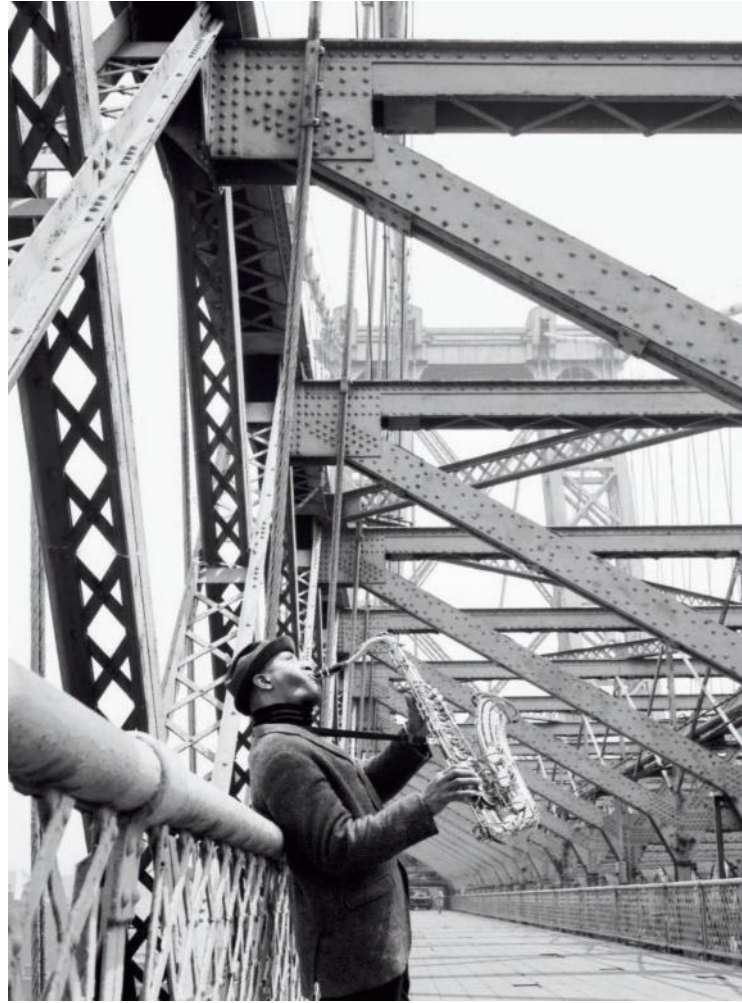
'Zijn spel was zo krachtig, zo vol charisma'

„Je bent je er natuurlijk al een tijd van bewust dat Sonny Rollins een van de laatste giganten was die een keer moest gaan. Maar hij heeft zo veel invloed gehad op mij, op iedereen eigenlijk, het raakt me zeker.

„Zijn spel was zo krachtig, zo vol charisma. Hij leunde in zijn improvisaties nooit op clichés, viel nooit terug op dingen die hij eerder gespeeld had, dingen waarvan hij wist dat ze werkten. Hij bleef altijd vooruit kijken en hield altijd de *drive* om zichzelf te ontwikkelen.

Lees verder op pagina 8

Sonny Rollins op de Williamsburg Bridge in New York. FOTO DAVID MCLANE

» Vervolg van pagina 7

„Rollins had echt een gigantisch geluid. Hij fraseerde heel ritmisch en heel duidelijk gearticuleerd. Al bij één noot wist je meteen dat hij het was. Die persoonlijke stijl en sound stak altijd overal bovenuit.”

Yuri Honing

‘Zijn dood voelt wel een beetje als de afsluiting van een tijdsgewricht’

„Ik kreeg vannacht om 4.00 uur een appje met het nieuws. Mijn eerste gedachte was natuurlijk: verschrikkelijk jammer. Hij was toch een beetje de laatste der Mohikanen, en misschien wel de grootste improvisator uit de geschiedenis van onze muziek. Rollins kon zich meten met de aller-grootste uit de geschiedenis. Met Armstrong, met Ellington. Met Miles en Coltrane. Zijn dood voelt wel een beetje als de afsluiting van een tijdsgewricht.

”

Van een live-opname was ik zo van streek dat ik twee weken geen saxofoon heb aangeraakt

„Toen ik nog studeerde liet iemand mij een live-opname van Rollins horen uit de jaren vijftig. Daar was ik toen zo door van streek dat ik twee weken geen saxofoon heb aangeraakt. Omdat ik dacht: wat heeft het nou voor zin, dit ga ik nooit bereiken. Onvoorstelbaar joh, met zo'n gemak.

„Het belangrijkste dat ik van hem geleerd heb: het gaat niet om de kwaliteit van het idee dat je hebt. Gelukkig maar, want ver-

reweg de meeste ideeën die je hebt zijn uiteindelijk heel middelmatig. Het gaat erom hoe ver je een idee kunt ontwikkelen. Geduld hebben, doorwerken aan iets dat het nog niet helemaal is. Net zo lang totdat het wel te gek is.

„Dat is voor mij typisch Rollins: dat hij zelfs de meest middelmatige ideeën tot grote kunst kon verheffen.”

Hans Dulfer

‘Rollins heeft mij laten zien hoe vrij je met je eigen muziek om kunt gaan’

„Ik hoorde Rollins voor het eerst toen ik 15 was. Ik word volgende week 86 en in al die jaren daartussen heeft Rollins mijn leven sterk beïnvloed. De manier waarop hij van niets iets weet te maken... Hij was een meester in aandacht besteden aan de kleine dingen, zodat hij ook daar iets moois van kon maken: van een klein lullig liedje maakte hij de mooiste composities.”

„En zijn improvisaties natuurlijk. Die waren uitzonderlijk breed altijd, eindeloos lang kon je soleren. Maar hij kon ook veel zeggen met weinig; een calypto spelen met een paar eenvoudige noten.”

„In de jazzmuziek probeer je altijd een beetje te zoeken naar wat je goed vindt aan het spel van anderen, en daar een stukje van jezelf aan toe te voegen. Rollins heeft mij laten zien hoe vrij je met je eigen muziek om kunt gaan. Soms zie je van die klassieke muzikanten, die met ernstige gezichten op al die noten zitten te kijken. Dat was bij hem helemaal niet. Hij speelde met volledige vrijheid.”

Melle Meijer

METEOROLOGIE

Een ‘hittekoepel’ boven Europa veroorzaakt uitzonderlijk warm weer

Het weerfenomeen is zeldzaam, maar zal door klimaatverandering wellicht meer voorkomen.

Felix Voigt

AMSTERDAM

Extreme hitte brak maandag al weerrecords in Spanje, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Dinsdag registreerde Nederland de warmste 26 mei ooit, toen het kwik in de Bilt rond half twee 's middags voorbij de 29,1 graden Celsius steeg. Daarmee is het vorige record uit 2005 officieel verbroken. Dat meldt weerwebsite Weeronline op basis van gegevens van het Koninklijk Nederlandse Meteorologisch Instituut (KNMI). Het KNMI meldt zelf geen dagrecords, omdat dergelijke records relatief vaak voorkomen en het weer per dag sterk door toeval wordt bepaald.

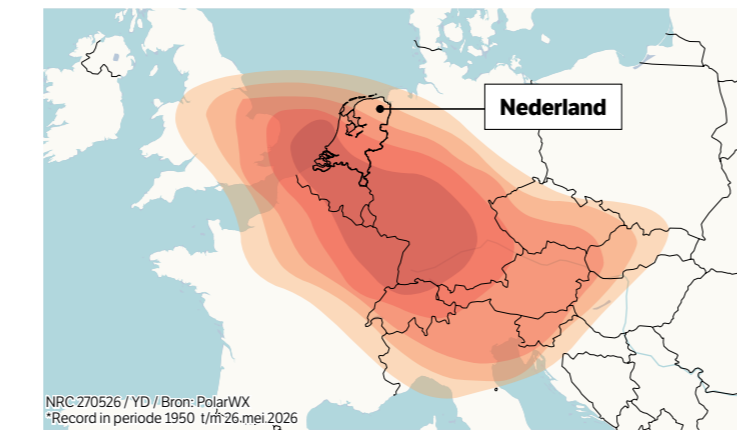
Vast staat dat het uitzonderlijk warm is voor de tijd van het jaar, dankzij een zogenoemde ‘hittekoepel’ die sinds enkele dagen boven Europa hangt. Meteorologen spreken van een hittekoepel als een hogedrukgebied langer dan normaal op één plek blijft hangen, waardoor hitte als het ware wordt opgesloten onder een deksel van neerwaartse luchtdruk. Omdat wolken door het hogedrukgebied op afstand blijven, kan zonlicht ongehinderd blijven bijdragen aan de verdere opwarming.

De hittekoepel is duidelijk zichtbaar op weerkaarten van Europa. Meteorologische modellen tonen dinsdag hoe een luchtaag die normaal gesproken halverwege de atmosfeer ligt, door de hittekoepel tot grotere hoogten is opgestegen. In een gebied dat zich

Warmterecords in Europa

Hittekoepel strekt zich uit over Europa: gebieden waar de luchtaag tot recordhoogte is opgestegen

■ Hoe donkerder de kleur, hoe groter de afwijking t.o.v. het laatste record*

uitstrekt van het Verenigd Koninkrijk tot Hongarije en van Noord-Duitsland tot Noord-Italië, ligt die luchtaag op het hoogste punt ooit in de maand mei, sinds het begin van metingen 75 jaar geleden. De afwijking is het meest extreem boven grote delen van Nederland, België en Duitsland.

Hittekoepels zijn zeldzaam, maar door klimaatverandering zullen ze waarschijnlijk vaker voorkomen. Studies wijzen erop dat ze makkelijker kunnen ontstaan in een opgewarmde atmosfeer. Dat betekent dat het weerfenomeen mogelijk één van de manieren is waarop de gevolgen van klimaatverandering zichzelf versterken: door klimaatverandering wordt het warmer, daardoor groeit de kans op hittekoepels, waardoor het nog warmer wordt.

Onderzoek moet uitwijzen in hoeverre de huidige hitte is verergerd door klimaatverandering, benadrukt klimaatwetenschapper

Sjoukje Philip van het KNMI. Het is volgens haar wel „redelijk vroeg in het seizoen” voor een hittekoepel van dit formaat. Dat is extra gevaarlijk, zegt Philip. „Dat zie je bijvoorbeeld ook als je vroeger in het seizoen een hittegolf hebt, dan zijn mensen er nog niet aan gewend en is de impact groter.” Het aantal hittedoden, dat het RIVM doorgaans later in het jaar berekent, laat volgens Philip vaker een duidelijke piek zien aan het begin van het seizoen.

Philip is betrokken bij het World Weather Attribution, een samenwerking van wetenschappers die in het geval van extreem weer zo snel mogelijk berekent in hoeverre dat een gevolg is van het opwarmend klimaat. „Ik weet dat alle hittegolven wereldwijd waarschijnlijk zijn geworden door klimaatverandering” zegt ze, „en we zien ook regelmatig dat de hitte die we nu meemaken, vroeger eigenlijk onmogelijk zou zijn geweest.”

Dronefoto van de drukte op het strand van Scheveningen afgelopen weekend. FOTO ROBIN UTRECHT/ANP

Geflankeerd door drie bewakers zat de Libiër Khaled el-Hishri vorige week in het Internationaal Strafhof in Den Haag. INTERNATIONAAL STRAFHOF

INTERNATIONAAL STRAFHOF

Hoorzitting toont gruweligheden en martelingen in Libische gevangenis

Hoorzittingen moeten bepalen of er genoeg bewijs is voor een proces tegen de Libische gevangenisbaas Khaled El-Hishri.

Floris van Straaten

DEN HAAG

Zodra Khaled el-Hishri, de baas van de beruchte Mitiga-gevangenis bij de Libische hoofdstad Tripoli, een overvolle cel binnenstapte, was het op slag stil en was iedereen doods bang. „Je kon de vliegen horen zoe-men als hij binnen was”, herinnerde een voormalige gevangene zich. „We vreesden hem meer dan God zelf”, verklaarde een ander.

El-Hishri zou volgens getuigen die vorige week hun verhaal deden voor het Internationaal Strafhof (ICC), de gewoonte hebben gevangen in de benen te schieten of langdurig ondersteboven op te hangen, zodat hun schouders soms uit de kom schoten. Ook zou hij gedetineerden veelvuldig slaan, dikwijls met een metalen schop, tot ze hevige bloeden en soms zelfs stier-ven. Zowel vrouwelijke als mannelijke gedetineerden liepen bovendien gereide kans op verkrachting.

Geflankeerd door drie bewakers luisterde El-Hishri, die door gevangenen ‘Engel des Doods’ werd genoemd, ogenschijnlijk onbewogen, hiernaar. De opsomming van wreedheden en martelingen die hij volgens de openbare aanklager tussen 2014 en 2020 beging tegen Li-

biërs en Afrikaanse migranten, was lang. El-Hishri schudde slechts af en toe het hoofd of nam een slokje water.

Het is voor het eerst dat een Libiër zich voor het Strafhof in Den Haag moet verantwoorden voor daden die zijn begaan na de bloedige omwenteling van 2011 in Libië. Daarmee kwam een einde aan het grillige regime van Moammar Gaddafi. Die revolutie luidde echter een periode van chaos en conflict in, waaraan het land zich nog altijd niet geheel ontworsteld heeft. Libië heeft nog steeds twee rivaliserende regeringen.

Aanhoudende chaos in Libië

Vorig jaar werd El-Hishri aangehouden in Duitsland. Hij werd uitgeleverd aan het Strafhof op grond van een eerder arrestatiebevel. Juist vanwege de aanhoudende chaos in Libië, zeker op het gebied van de rechtspraak, bemoeit het Strafhof zich al sinds 2011 met het land. Nu daagt er voor het eerst enige hoop voor de slachtoffers.

„Dit is een historisch moment”, stelde Ahmed Mustafa (34), een Libische mensenrechtenactivist, vorige week tijdens een paneldiscussie elders in Den Haag. „De slachtoffers hebben in Libië geen kans hun recht te halen. Daar heerst nog

altijd straffeloosheid.” Zelf zat hij zes jaar geleden ook vier maanden in een gevangenis in het oosten van Libië, waarna hij met vrienden vluchtte naar het buitenland. Vanuit het Britse Birmingham zet hij zich nu met Libya Crimes Watch in voor de mensenrechten.

”

Het blijft heel gevaarlijk om je uit te spreken

Jeanne Sulzer advocaat

Het Strafhof hield vorige week hoorzittingen om vast te stellen of er voldoende bewijs is voor de zeventien aanklachten van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid tegen El-Hishri. De openbare aanklager beriep zich daarbij op de verklaringen van 64 getuigen. Binnen twee maanden zullen de rechters beslissen in hoeverre de aanklacht op het proces kan worden gehandhaafd.

Zoveel mogelijk vernedering

De meeste van de enkele duizenden gedetineerden in Mitiga waren mannen, maar er was ook een vleugel waar zo'n 125 vrouwen en kinderen verbleven. El-Hishri beheerde

de sleutels en niemand had er toezes zonder zijn toestemming. Ook hier oefende El-Hishri volgens de aanklager een schrikbewind uit. Veel vrouwen werden bij ondervraging gemarteld, ook vaak seksueel.

Verkrachtingen hadden soms plaats in aanwezigheid van kinderen van de slachtoffers. Verscheidene vrouwen werden seksueel zo mishandeld dat ze geen kinderen meer konden krijgen. Ook mannen werden vaak seksueel gemarteld, onder meer met anale verkrachtingen met flessen of plasticbuizen. Alles was erop gericht de gedetineerden zoveel mogelijk te vernederen.

Een vrouwelijke gedetineerde die in verwachting was geraakt werd op last van El-Hishri naar een ziekenhuis gebracht, waar haar baarmoeder werd weggehaald. Een ander kreeg in gevangenschap een baby, die medische zorg behoeft. El-Hishri weigerde dit echter, volgens de aanklager omdat het om een meisje ging. Een moeder met een babyjongen mocht wel naar het ziekenhuis. Het baby meisje overleed kort daarop.

Veel te kleine cellen

De leefomstandigheden in de Mitiga-gevangenis waren slecht. Soms deelden honderd mensen één toilet, vaak niet meer dan een gat in

de grond. Ze kregen weinig en zeer slecht voedsel, mondjesmaat water. Sommige cellen met tientallen mensen waren zo klein dat de gedetineerden er niet tegelijk konden liggen. Dan sliepen ze bij toerbeurt terwijl de anderen uren achtereen bleven staan. Ziekten tierden welig, vaak met de dood tot gevolg.

Volgens El-Hishri's advocaten ontkent hij schuld aan zulke misdaden. Bovendien betwisten zij de jurisdictie van het Strafhof. Een proces zou in Libië moeten plaatsvinden, betogen ze. De laatste jaren is de toestand daar volgens hen verbeterd en zou er van oorlog geen sprake meer zijn. El-Hishri's daden kunnen dus niet als oorlogsmisdaden worden aangemerkt, menen zij. Een van hen, de Brit Iain Edwards, hekelt voorts dat ruim 60 procent van de getuigenissen anoniem is. „Dat is niet eerlijk”, stelt hij. Hoe kan zijn cliënt zich verweren tegen zulke schimmige getuigenissen?

Dit argument gaat niet op, zegt Jeanne Sulzer, een Franse advocaat die zeven slachtoffers bijstaat die allen nog in Libië verblijven. „Het blijft heel gevaarlijk om je uit te spreken”, vertelt ze in het café bij het Strafhof. „De situatie in Libië is nog heel instabiel en ze beseffen dat ze elke dag weer kunnen worden opgepakt.”

BROKKING
VLOERKLEDEN

55
jaar

GOED GEKLEED

door Brokking Vloerkleden

Bent u op zoek naar een vloerkleed dat vakmanschap en exclusiviteit uitstraalt? Sinds 1971 importeren wij rechtstreeks uit gerenommeerde knooplanden, wat resulteert in een unieke collectie van meer dan 3.000 handgemaakte tapijten. Bezoek onze speciaalzaak in IJsselstein voor persoonlijk advies en ontdek hoe een authentiek vloerkleed uw interieur kan verrijken.

SINDS 1971
DE PLEK WAAR
VAKMANSCHAP
EN STIJL TOT
UITING KOMEN.

De Hoge Raad in Den Haag. FOTO NIELS WENSTEDT / ANP

STRAFBSCHIKKING

OM heeft bestraffen juridisch niet op orde, zegt toezichthouder opnieuw

Bij het opleggen van taakstraffen en boetes schendt het OM diverse wettelijke voorschriften.

Camil Driessen

DEN HAAG

Het Openbaar Ministerie leeft bij het opleggen van strafbeschikkingen nog steeds verschillende wettelijke voorschriften niet na. Dat blijkt uit een dinsdag gepubliceerd onderzoek van de Procureur-Generaal (PG) bij de Hoge Raad, die toezicht houdt op het OM. Zo worden strafbare feiten geregeld verkeerd omschreven en blijven verplichte vertalingen voor buitenlandse verdachten vaak achterwege.

Het is de zesde keer dat de toezichthouder vaststelt dat het OM bij strafbeschikkingen strijdig handelt met wet- en regelgeving. Sinds 2008 kan het OM buiten de rechter om boetes en taakstraffen opleggen voor lichtere strafbare feiten, zoals diefstal, mishandeling, rijden onder invloed of bedreiging. In 2025 gebeurde dat 45.500 keer.

Vorig jaar februari besloot het OM verdachten veel vaker zelf te gaan bestraffen. Officiëren van justitie werden geïnstrueerd vermogensdelicten als diefstal en heling zoveel mogelijk af te doen met een strafbeschikking. Volgens het OM kunnen daardoor meer verdachten sneller worden bestraft en komt meer zittingscapaciteit vrij voor zware strafzaken. De OM-top sprak ook de wens uit dat strafbeschikkingen de norm worden voor vrijwel alle delicten waarop maximaal zes jaar cel staat - de wettelijke grens voor een beschikking.

Het intensievere gebruik van de strafbeschikking leidde tot felle kritiek vanuit de rechtspraak. Het OM mag namelijk geen celstraf opleggen. „Het komt erop neer dat bij bepaalde veelvoorkomende delicten zoals diefstal in feite de gevangenisstraf wordt afgeschapt”, stelde de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak Henk Naves in NRC. Hij wees ook op het gebrek aan openbaarheid: beschikkingen worden achter gesloten deuren opgelegd.

Strafbare feiten

In het rapport onderzoekt de PG zowel de intensievere inzet als de kwaliteit van de strafbeschikkingen die in 2025 werden opgelegd voor vermogensdelicten. Volgens de toezichthouder sluit het nieuwe beleid minder goed aan op de straffen die rechters normaal gesproken opleggen voor zulke delicten. Het OM kiest er namelijk nadrukkelijk voor om zaken vaker zelf af te doen via een strafbeschikking.

Het intensievere gebruik van de strafbeschikking leidde tot felle kritiek vanuit de rechtspraak

Uit een steekproef van 129 dossiers blijkt dat sinds het vorige onderzoek naar strafbeschikkingen in 2022 „het merendeel” van de door het OM aangekondigde verbetermaatregelen - bijvoorbeeld rond de omschrijving en juridische kwalificatie van strafbare feiten - nog altijd niet is doorgevoerd.

Dat hangt er voor een belangrijk deel mee samen dat het OM wil wachten op het nieuwe ict-sys-

teem Emma, dat volgens het rapport pas in de eerste helft van 2027 volledig beschikbaar zal zijn. De PG bij de Hoge Raad constateert echter dat ook in het huidige systeem handmatig aanpassingen kunnen worden gedaan, maar dat dit in de praktijk weinig gebeurt.

Gestolen spullen verkopen

Illustratief is de gang van zaken rond verdachten die worden bestraft voor heling - het bezitten of verkopen van gestolen spullen. Juridisch is daar zowel een zware als lichte variant van. In het ene geval weet iemand bijvoorbeeld dat een fiets is gestolen, terwijl hij dat in het andere geval had moeten weten. Het huidige computersysteem van het OM registreert automatisch 'opzet-/schuldheiling', terwijl uit het dossier soms alleen schuldheiling blijkt.

Volgens de PG is dat „niet goed te begrijpen” en bovendien „bezwarend voor de verdachte”: een zwaarder feit verschijnt daardoor op diens strafblad. Van de zestien onderzochte zaken bleek slechts in vijf gevallen handmatig de juiste heling-variant ingevuld.

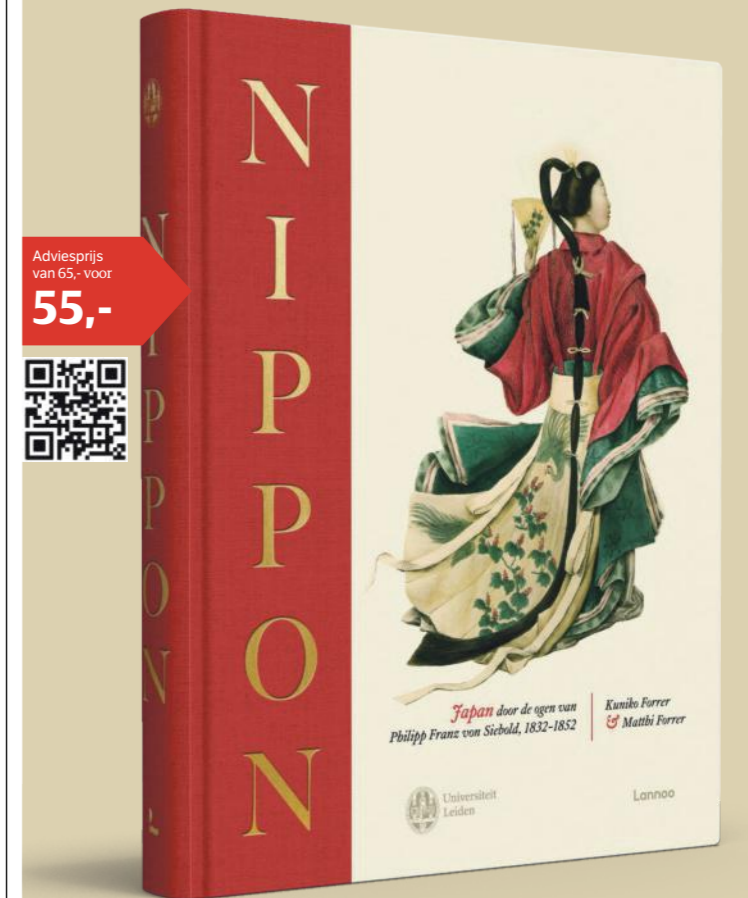
Een ander structureel probleem betreft de rechtspositie van niet-Nederlandstalige verdachten. Zo blijkt dat in 28 van de 36 strafzaken waarin dat wettelijk verplicht was, de strafbeschikking niet was vertaald. De PG noemt dat „een serieus gebrek” en een „ernstige belemmering” voor verdachten die de Nederlandse taal niet machtig zijn.

De PG adviseert om vóór verdere uitbreiding van het gebruik van strafbeschikkingen na te gaan of de organisatie en automatisering wel in staat zijn wettelijke voorschriften na te leven.

nrcwebwinkel

Nippon

Eeuwenoud Nederlands meesterwerk toont een uniek Japan

Adviesprijs van €5,- voor **55,-**

- Prachtige heruitgave van het topstuk van Franz von Siebold, de centrale figuur in de bestseller *De zwevende wereld*
- Meer dan 400 illustraties van Hokusai en andere Japanse kunstenaars
- Met uitgebreide duiding en een voorwoord van Annejet van der Zijl

Exact 200 jaar geleden reisde Philipp Franz von Siebold, als gezant van de Nederlandse regering, dwars door Japan naar het hof van de shogun. Tijdens zijn verblijf vergaarde hij kennis over het land, het volk en hun gebruiken. In samenwerking met Japanse kunstenaars, zoals Keiga en Hokusai, begon hij aan een visueel en wetenschappelijk project dat zijn weerga niet kent: *Nippon*. Deze heruitgave toont meer dan 400 schitterende illustraties. Nieuwe inleidingen en uitgebreide bijschriften verzorgen een historische context. Zo beoogt dit *Nippon* wat Siebold destijds ambeerde: de lezer verwonderen over de uitzonderlijke schoonheid van Japan, toen en nu.

Bestel nu > nrcwebwinkel.nl/japan

ENERGIEBELEID

Waar zijn de groene ambities van de Canadese premier Carney gebleven?

Nu Donald Trump Canada op de korrel heeft, wil de Canadese premier Mark Carney van zijn land een 'energiesupermacht' maken.

Frank Kuin
MONTREAL

Breed lachend beklonk de Canadese premier Mark Carney deze maand in Calgary een overeenkomst met Danielle Smith, premier van de olierijke provincie Alberta. Als het aan hen ligt, begint al volgend jaar de aanleg van een pijpleiding voor olie uit de teerzanden van Alberta naar de Canadese westkust. Via die verbinding, met een capaciteit van een miljoen vaten per dag, moet zware ruwe olie uit de teerzanden worden geëxporteerd naar Aziatische landen.

Carney en Smith willen het omstreken plan hoge prioriteit geven, ook al heeft zich nog geen particuliere partner gemeld om de pijpleiding aan te leggen. „Dit is een goede dag voor Alberta, en een goede dag voor Canada”, zei de rechts-populistische Smith, die al jaren aandringt op uitbreiding van de olieproductie in Alberta.

Ook Carney was lovend; volgens hem worden met de overeenkomst concrete stappen gezet voor beperking van de uitstoot van broeikasgassen volgens de Canadese klimaatdoelen. Want het akkoord omvat ook afspraken over verhoging van de prijs voor de CO₂-uitstoot voor de olie- en gassector in Alberta en

een groot project voor kooldioxideopslag. „Dit is klimaatactie, dit is vooruitgang”, betoogde hij.

Het is een opmerkelijke typering van een plan dat de winning van teerzandolie moet uitbreiden - zeker uit de mond van Carney, van 2019 tot 2024 speciaal gezant voor klimaatactie en financiën namens de Verenigde Naties. In die rol was de voormalige centrale bankier een prominent voorvechter van investeringen in een klimaatneutrale economie.

'Tragedie van de horizon'

Carney gold als een autoriteit inzake klimaatverandering vanuit een financieel perspectief sinds hij in 2015, als gouverneur van de Britse centrale bank, bij verzekeringsmarktplaats Lloyd's in de Londense City een baanbrekende toespraak gaf over de financiële risico's van de opwarming van de aarde. Daarin betoogde hij dat wachten met klimaatactie de gevolgen van extreem weer alleen maar duurder zouden maken. Dat overheden zich te veel richten op de korte termijn om problemen aan te pakken die toekomstige generaties treffen, noemde hij „de tragedie van de horizon”.

De rede had veel invloed in de financiële wereld; dat een bankier als Carney oprise tot een energietransitie om „ca-

Voordat hij premier werd, profileerde Carney zich als voorvechter van milieu en klimaat

Anna Johnston
jurist bij
West Coast
Environmental Law

tastrofale” gevolgen af te wenden, overtuigde anderen in de sector om klimaatactie serieus te nemen. Als VN-gezant lanceerde hij in de aanloop naar de klimaatconferentie in het Schotse Glasgow in 2021 de Glasgow Financial Alliance for Net Zero (Gfanz), een initiatief om financiële instellingen bijeen te brengen ten behoeve van de energietransitie.

Tot consternatie van klimaatexperts zet Carney zich nu als premier in om van Canada een 'energiesupermacht' te maken, door de winning van zware ruwe olie uit teerzanden uit te breiden - een van de grootste olievoorraden ter wereld. Mede wegens het energie-intensieve winningsproces, waarbij zand wordt gewassen uit stroperig bitumen dat afkomstig is uit enorme open mijnen, is teerzandolie aanmerkelijk vervuilender dan conventionele olie. De Canadese olie- en gassector is verantwoordelijk voor bijna een derde van de uitstoot van broeikasgassen in het land.

„Het is verbijsterend”, zegt Anna Johnston, jurist bij West Coast Environmental Law, telefonisch vanuit Ottawa. „We zijn zeer teleurgesteld over het klimaatbeleid van premier Carney. Gezien zijn achtergrond dachten we dat hij het belang en de urgentie van ambitieuze klimaatmaatregelen zou begrijpen. In

plaats daarvan heeft hij onze klimaatmaatregelen systematisch ontmanteld.”

Sinds Carney in maart 2025 Justin Trudeau opvolgde als leider van de Liberale Partij en als premier, heeft hij een reeks klimaatmaatregelen van zijn voorganger teruggedraaid. Zo schrapte hij een impopulaire CO₂-heffing voor consumenten, hoeksteen van het ambitieuze klimaatbeleid van Trudeau. Ook schortte Carney het voorschrift op dat per 2035 alleen nog elektrische of hybride auto's op de Canadese markt zouden mogen worden gebracht. Daarnaast wil zijn regering toetsing van de milieu-effecten van grote projecten drastisch beperken.

Met zijn stappen wil Carney de Canadese economie versterken, die onder druk is gekomen door het handelsconflict dat de Amerikaanse president Trump met Canada is aangegaan. Veel Canadese kiezers zien de oud-bankier als een leider die het hoofd kan bieden aan Trumps dreigementen.

Carney heeft beloofd zijn land minder afhankelijk te maken van de VS door de economie te diversifiëren. Ongeveer driekwart van Canada's export gaat naar de VS, waaronder het overgrote deel van de olie. De premier heeft zijn zinnen gezet op grote nationale projecten, waaronder die pijpleiding naar de

De Canadese premier Carney stapte het vliegtuig in na een bijeenkomst met Europese leiders in Armenië. FOTO SEAN KILPATRICK/THE CANADIAN PRESS VIA AP

dan Trudeau had voorgeschreven: tot 130 Canadese dollar (ongeveer 82 euro) per ton in 2040, in plaats van 170 dollar per 2030. Carney wijst erop dat Alberta heeft ingestemd met zijn plan, en dat dit beter is dan een papieren richtlijn waar de provincie zich tegen verzet. Hij zegt uit te zijn op „resultaten, niet op doelstellingen”.

Volgens critici schiet het plan echter tekort. Simon Donner, klimaatwetenschapper aan de Universiteit van British Columbia in Vancouver, ziet „een oude manier van denken over klimaatbeleid”, die teruggaat naar de jaren negentig, zegt hij telefonisch. „Het meeste is niet gericht op bestrijding van klimaatverandering, maar op het minimale doen om te tonen dat je een inspanning levert.”

Donner nam in december ontslag als medevoorzitter van de Net Zero Advisory Body, een groep die de regering adviseert over beleid om klimaatneutraliteit te bereiken in 2050. Dat advies werd volgens hem genegeerd.

Veranderende wereldorde

Begin dit jaar gaf Carney opnieuw een baanbrekende toespraak, bij het World Economic Forum in het Zwitserse Davos, over de veranderende wereldorde. Daarin betoogde hij dat middelgrote landen kunnen voorkomen dat ze tegen elkaar worden uitgespeeld door supermachten, als ze samen optrekken. Ook die rede oogstte veel lof.

Volgens Donner is het van belang dat Carney de daad bij het woord voegt. „Ik waardeer zijn heldere visie op de geopolitieke uitdagingen waar we voor staan”, zegt hij. „Ik denk dat we diezelfde heldere visie ook moet hebben als het gaat over de toekomst van de Canadese energiesector.”

Dat Carney andere keuzes maakt, heeft te maken met de positie van Alberta binnen Canada. Veel van de circa vijf miljoen bewoners van de prairieprovincie vinden dat de federale regering hun economische belangen schaadt door de oliesector aan klimaatmaatregelen te binden. Onder Trudeau, de eerste Canadese premier die serieus werk maakte van klimaatdoelen, groeide dat sentiment sterk. Een onafhankelijkheidsbeweging stuurt aan op een referendum over afscheiding van Alberta; daarover moet in oktober worden gestemd. Hoewel wordt aangenomen dat dit weinig kans maakt, wil Carney - die opgroeiende in Edmonton, de hoofdstad van Alberta - de banden met de provincie aanhalen.

Daar komt bij dat veel Canadese kiezers doordrongen zijn van de noodzaak hun land te beschermen tegen de capriolen van Trump. Ze geven Carney daar ook de ruimte voor; hij staat sterk in de peilingen. Waarnemers voorspellen evenwel dat het klimaatbeleid weer hoger op de agenda zal komen voor kiezers - en dat weerstand tegen de pijpleiding kan herleven als het project concreet wordt.

Ook buiten Canada wekt de draai van Carney verbazing. Bij het Carbon Tracker Initiative in Londen, een denktank rond klimaatverandering en financiële markten, roept de economische strategie achter het beleid vragen op. Dat stelt Guy Prince, hoofd energievoorziening, in een e-mail. „Verrassend is de veronderstelling [...] dat de uitbreiding van fossiele brandstoffen de veiligste economische investering op lange termijn blijft”, aldus Prince.

Dat staat haaks op de verwachting dat de wereldvraag naar olie na 2030 daalt. „Er bestaat een reëel risico dat Canada te sterk afhankelijk wordt van fossiele brandstoffen op de lange termijn, terwijl de wereld economie zich steeds meer richt op goedkopere, schone energie.”

Referendum

Albertanen stemmen in oktober over afscheiding

Kiezers in Alberta stemmen in oktober bij een referendum over de vraag of ze willen dat de provincie een proces begint om zich af te scheiden van Canada. Dat heeft premier Danielle Smith van Alberta donderdag bekendgemaakt.

De volksraadpleging volgt op jarenoude rancune in de olierijke provincie, die zich richt op de federale regering. 'Ottawa' zou de westelijke, conservatieve prairieprovincie verwaarlozen en haar economische belangen schade met pogingen de lucratieve oliesector aan banden te leggen

met klimaatmaatregelen. In de provincie met zo'n 5 miljoen inwoners heeft een separatistische beweging ongeveer 300.000 handtekeningen verzameld om een volksraadpleging af te dwingen - ruim boven de ongeveer 177.000 handtekeningen die daarvoor nodig zijn. Een rechter oordeelde deze maand echter dat de initiatiefnemers inheemse bevolkingsgroepen hadden moeten consulteren. Smith, leider van de rechts-populistische United Conservative Party, kwam daarop, onder druk van separatisten

binnen haar partij, voor de keuze een referendum uit te schrijven of als leider en premier te worden uitgedaagd. Volgens critici probeert Smith, die zelf graag afgeeft op de federale regering, haar eigen positie te redden. Ze zegt te willen dat Alberta in Canada blijft.

De vraag die Albertanen voorgelegd krijgen, is of ze deel willen blijven inmaken van Canada, of een procedure willen beginnen voor een bindend referendum over onafhankelijkheid. Volgens peilingen wil een ruime meerderheid in Canada blijven.

BijzondereZaken.nl

Zoek & vind alle zaken die bijzonder zijn!

Consumenten

Kunst & Antiek

TE KOOP GEVRAAGD klassieke of antieke auto's ook defect
Venema Antiques & Classic Cars
Rijksweg 17 te Drempt. Geopend op afspraak 06-53331279
info@venemaantiques.nl
www.venemaantiques.nl

WILT U ADVERTEREN?

Surf dan naar onze website
www.zadkinemedia.nl

Zaken & Transacties

CURSUS DAYTRADEN GROEPS-CURSUS 675-

Voor wie?

- ✓ Mensen die resultaat willen
- ✓ Aanpakkers
- ✓ Beleggers die liever automatiseren dan gokken

Cursusdata val Valk Breukelen: vrijdag 12 juni en 26 juni incl. koffie, broodjes en lopend buffet. Gratis parkeren
Aanmelden: 010 519 21 15 of robwesels.nl

Originele reacties cursisten

Moest mee...

Mijn man had me overtuigd om mee te gaan en eerlijk gezegd wist ik vooraf helemaal niets van traden. De cursus was verrassend toegankelijk en alles werd duidelijk uitgelegd. Ik heb nu echt het gevoel dat ik de basis begin te begrijpen. Door de fijne en ontspannen sfeer ga ik de komende weken zeker actief meedoen.

Proost Rob!

Rob zijn handelsplan werkt nog steeds goed. Proost Rob, ik neem maar niet te veel drank meer tijdens het handelen, word ik veel te optimistisch van...

WWW.ROBWESSELS.NL 010 519 21 15
Let op! U kunt snel winst boeken maar net zo snel verlies lijden

Plaats ook uw advertentie in onze rubriek Bijzondere Zaken. Dit is heel gemakkelijk, geef online op en ontvang de betaallink via e-mail.

Advertentie

OORLOG OEKRAÏNE

Nederland ontbiedt Russische ambassadeur na reeks aanvallen

Minister Tom Berendsen noemt escalatie van Russische aanvallen op Kyiv 'onacceptabel'.

Bobby Uilen

AMSTERDAM

Nederland gaat de Russische ambassadeur Vladimir Tarabrin ontbieden vanwege de massale aanvallen op de Oekraïense hoofdstad Kyiv van de afgelopen dagen. Dat maakte minister Tom Berendsen van Buitenlandse Zaken (CDA) dinsdag bekend tijdens een persmoment in Brussel. Bij de grootste aanvallen op Oekraïne sinds het begin van de oorlog in 2022 werden volgens de Oekraïense autoriteiten vier mensen gedood. Meer dan honderd mensen raakten gewond.

Het Russische gebruik van de hypersonische ballistische Oresjnik-raket, de toenemende aanvallen op burgerdoelen en de bedreiging van diplomaten die in Kyiv aanwezig zijn, vormen volgens Berendsen de reden voor het ontbieden. De boodschap aan de ambassadeur zal volgens de minister zijn „dat dit een escalatie is die onacceptabel is”. „We willen dat Rusland echt aan de onderhandelingsstafel gaat zitten, en we zien eigenlijk precies het tegenovergestelde.”

Dinsdagochtend riep Rusland buitenlandse inwoners en diplomaten op om Kyiv te verlaten en dreigde met nieuwe aanvallen. Een dag eerder had het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken plannen aangekondigd voor een nieuwe reeks van massale aanvallen op de Oekraïense hoofd-

Bewoners van Kyiv bij een winkelcentrum dat zwaar beschadigd werd na Russische luchtaanvallen op 25 mei 2026. FOTO TETIANA DZHAFAKOVA/AFP

stad, waaronder op „besluitvormingscentra”. Moskou noemt dit een vergeldingsactie voor een Oekraïense aanval in de bezette regio Loehansk, waarvan het doelwit nog steeds omstreken is. Rusland beweerde dat een studententflat was geraakt, terwijl Oekraïne zei dat het een Russische drone-commandofaciliteit had aangevallen.

De nieuwe Russische dreiging kwam slechts een dag na een van de grootste massale raket- en dro-

neaanvallen ooit op de hoofdstad door Rusland, waarbij twee mensen omkwamen en meer dan 80 gewond raakten.

De Russische minister van Buitenlandse Zaken, Sergej Lavrov, heeft zijn Amerikaanse collega, Mark Rubio, van de Russische plannen op de hoogte gebracht. Volgens een verklaring op de eigen website heeft Lavrov erop aangedrongen dat Washington zijn ambassade in Kyiv moet evacueren. Berendsen laat desgevraagd weten dat Neder-

land zich niet laat „intimideren”. „Onze diplomaten blijven op de post”, bevestigde hij.

Ook Duitsland en de EU-buitenlanddienst hebben hun Russische ambassadeurs ontboden vanwege de aanvallen en dreiging vanuit Rusland. Mogelijk zullen nog andere Europese landen volgen. In september vorig jaar ontbood Nederland de Russische ambassadeur voor het laatst. De reden was toen dat de regering haar ongenoegen wilde uitspreken over de schen-

ding van het Poolse luchtruim door Russische drones.

De recente escalatie van de Russische aanvallen op Kyiv en de rest van Oekraïne is voor buitenlandminister Berendsen geen reden om het standpunt over het EU-lidmaatschap van Oekraïne te herzien, zei hij dinsdag in Brussel. Het land heeft volgens Berendsen „perspectief” op lidmaatschap, „maar wel als ze aan de criteria voldoen - en daar maken we geen uitzonderingen op”.

RECHTZAAK

Oud-burgemeester verdacht van ontucht

De ontucht zou zich zowel tijdens de ambtsperiode alsook in de jaren daarna hebben afgespeeld.

Stephan Pronk

ROTTERDAM

Het Openbaar Ministerie (OM) verdenkt de in februari aangehouden oud-burgemeester van Hendrik-Ido-Ambacht Herman J. van ontucht en bezit en verspreiding van kinderporno. Dat bleek dinsdag tijdens een inleidende zitting in de rechtbank van Rotterdam.

Volgens de officier van justitie dwong J. een jonge man tot het ondergaan van „ontuchtige handelingen”. Hij zou het slachtoffer hebben betast bij de penis, lippen en gezicht. De vermeende ontucht

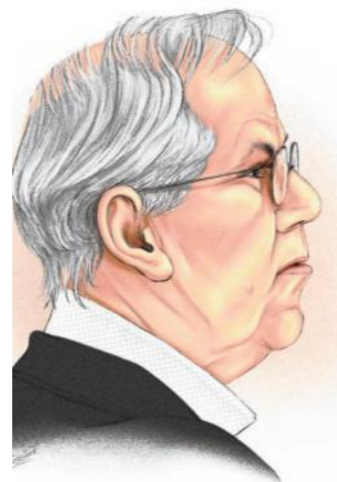
speelde zich volgens de aanklager af tussen 2005 en 2016 - zowel tijdens de ambtsperiode alsook in de jaren daarna.

Justitie verdenkt de nu 77-jarige J. tevens van bezit en verspreiding van kinderporno. De beelden werden aangetroffen op laptops, een mobiele telefoon en usb-sticks. Deze aanklacht betreft een recente periode, van 2023 tot 2025.

Kwetsbare man

J. was van 1996 tot 2011 burgemeester van het Zuid-Hollandse dorp aan de rand van de Biblebelt. Hij had in die hoedanigheid ook de portefeuilles veiligheid en politie onder zijn hoede. Eerder was J. vanaf 1988 de eerste burger van de Brabantse gemeente Vessem, Wintrele en Knegsel en voorzitter van de lokale PvdA-afdeling in Gouda.

Het slachtoffer is volgens het

Rechtbanktekening van de oud-burgemeester van Hendrik-Ido-Ambacht Herman J. BEELD ADRIEN STANZIANI/ANP

OM een kwetsbare man, die op het moment van de handelingen niet minderjarig was, maar wel aanzienlijk jonger dan J. De officier spreekt van een situatie van „overwicht”, die voortvloeide uit het feit dat J. burgemeester was. Zelf ontkent J. de beschuldigingen. Hij zegt „geen enkele herinnering” te hebben aan „welk seksueel contact dan ook”. „Het heeft niet plaatsgevonden. Daar ben ik heel pertinent in”. Wel verklaart J. „langdurige gesprekken” te hebben gevoerd met de man. Hij fungeerde naar eigen zeggen als „praatpaal”.

Hij bevestigt dat er kinderporno op zijn laptop stond, maar ontkent de bestanden daar zelf op te hebben gezet. „Die hebben anderen naar mij toegestuurd.”

Het dossier waarmee het OM meent te kunnen bewijzen dat J. zich schuldig heeft gemaakt aan

strafbare feiten, zal volgende maand ter sprake komen bij de inhoudelijke behandeling. De oud-burgemeester zit sinds zijn aanhouding in februari in voorlopige hechtenis.

„Er staat nogal wat in de krant”, hield J. de rechter voor. „Ik zou hele gevaarlijke dingen hebben gedaan. Daarom zit ik al drie maanden vast.” Als het aan het OM ligt, komt daar nog een maand bij. „Ik hoor de officier zeggen: ach, het is maar voor een korte periode”, reageerde J. daarop. „Ga het maar eens doen. Een maand is lang. Elke dag is lang.”

De rechter besluit na kort beraad niet mee te gaan in het verzoek van J. om de volgende zitting in vrijheid af te wachten. Hij spreekt van „ernstige verdenkingen” en noemt het vanwege risico op herhaling „niet verantwoord” hem voortijds te schorsen.

SENEGAL

Senegalese premier ontslagen door zijn voormalige rechterhand

Al maanden broeide er een machtsstrijd tussen president Bassirou Diomaye Faye en zijn premier Ousmane Sonko. Met Sonko's ontslag dreigt er voor Senegal een politieke crisis.

Eva Oude Elferink

DAKAR

En zo kwam een politieke revolutie ten einde: in een kort statement op televisie. Ousmane Sonko, Senegals premier en misschien wel populairste politicus - althans tot voor kort - is ontslagen door president Bassirou Diomaye Faye, zijn voormalige rechterhand en partijgenoot. Twee jaar nadat het duo de macht greep, dreigt voor Senegal een nieuwe politieke crisis.

Eigenlijk was alleen de timing, om half tien op vrijdagavond en daags voordat miljoenen Senegalezen het Offerfeest vieren, een verrassing. Al maanden zagen zij hoe een machtsstrijd tussen hun president en zijn premier steeds openlijker ontspoorde. In kranten en op de radio en tv werd vrijwel dagelijks gespeculeerd over een naderende *rupture*, een breuk. Niet of zij plaats zou vinden, maar wanneer.

Met Sonko's ontslag werd ook zijn regering opgeheven. Maandagavond werd technocraat en econoom Ahmadou Al Aminou Lô gepresenteerd als zijn opvolger. In een boodschap verzekerde de nieuwe premier zijn landgenoten dat zijn aanstelling „geen koerswijziging in de structurele hervormingen van Senegal” betekent, maar eerder een „verandering van aanpak”. Sonko is inmiddels teruggekeerd naar het parlement en verkozen tot voorzitter van de Assemblée nationale. De oppositie verzet zich hiertegen en noemt die terugkeer „onconstitutioneel”.

populair werd onder Senegals jongeren. Hij was de gedoodverfde presidentskandidaat voor 2024.

Dat liep anders. Na een onstuitbare verkiezingsperiode waarin toenmalig president Macky Sall de strijd naar zijn hand probeerde te zetten, onder meer door leden van Pastef - ook Sonko en Faye - op te pakken, maakte een juridische veroordeling Sonko onverkiesbaar. Hij schoof daarop zijn „petit frère” Faye naar voren. Onder het motto ‘Diomaye is Sonko’ stemden Senegalezen massaal op de tot dan toe onbekende Faye.

Substitutiekandidaat

Een „substitutiekandidaat”, noemde Faye zichzelf. Het ging niet om de personen, benadrukte hij bij zijn installatie, maar om hun politieke project. Met Sonko als zijn premier wilde het duo dat uitstraalend. Maar van hun beloftes, draaiend om economische zelfstandigheid en grote hervormingen van Senegals instituten en rechtspraak, kwam de afgelopen twee jaar weinig terecht. Deels komt dat door de populistische beloften rond soevereiniteit en panafrikanisme razend

De Senegalese premier Ousmane Sonko (links) en president Bassirou Diomaye Faye (rechts) tijdens een ceremonie in het presidentieel paleis in Dakar, op 16 oktober 2025. FOTO PATRICK MEINHARDT/AFP

Senegals begrotingstekort en staatschuld jarenlang rooskleuriger te zijn voorgesteld dan zij werkelijk waren. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) concludeerde vorig jaar dat de echte schuld was opgelopen tot 132 procent van het bbp.

De twee raakten verdeeld over een uitweg uit een diepe financiële crisis

Op de internationale kapitaalmarkt wil vrijwel niemand Fayes regering sindsdien nog geld lenen en een IMF-steuunprogramma van 1,55 miljard euro is bevroren. Gesprekken over een heropstart lopen al maanden op niets uit.

Een meningsverschil over hoe uit deze crisis te komen, lijkt Sonko en Faye, twee voormalig belasting- en inspecteurs, uit elkaar te hebben gespeeld. Zo verzet Sonko zich fel tegen een herstructurering van Senegals schulden, waar het IMF op aanstuurt, omdat dit gepaard gaat met een inmenging van het IMF in

Senegals financiële beleid.

De meer pragmatische Faye lijkt daar anders over te denken. Precies op het moment dat economie onlangs onder patronage van Sonko in de hoofdstad Dakar samenkwamen om te praten over een weg uit Senegals crisis zonder het IMF, had Faye tijdens een top in Nairobi een ontmoeting met de topvrouw van het IMF. De boodschap naderhand: de president neemt persoonlijk de controle over de onderhandelingen. Zo was er meer waarover de twee botsten. Waar Sonko het bestuur wilde opschonen door overal Pastef-kandidaten aan te stellen en leden uit het regime van Sall te vervolgen (onder meer voor corruptie), toonde Faye zich verveelijker.

Afgelopen zomer werden de eerste barsten zichtbaar, daarna bouwden de confrontaties zich op. Vooral sinds Faye zijn eigen politieke ambities niet langer verluht. Zo gaf hij begin dit jaar vuur aan de *Coalition Diomaye*, een gelegeheidscoalitie uit 2024 die nu steeds meer de vorm aanneemt van een alternatief voor Pastef - al zegt Faye nog steeds bij die partij te horen.

In een recent interview met lo-

kale journalisten dreef Faye de spanning deze maand verder op door te zeggen dat Sonko „alleen de premier is omdat hij mijn vertrouwen geniet”. Mocht dat vertrouwen worden verbroken, zei hij, dan zal er een nieuwe premier komen.

Nu dreigt een politieke impasse: ondanks een sterk presidentieel systeem heeft Faye voor belangrijke hervormingen het parlement nodig. Met 130 van de 165 zetels voor Pastef kan dat lastig worden: de meesten zijn uitgesproken loyaal aan Sonko. Nieuwe parlementsverkiezingen kan de president op zijn vroegst pas einde dit jaar uitschrijven en ook dat is een gok: hij won destijds dankzij Sonko's populariteit.

Binnen Pastef klinkt de beschuldiging van verraad en ook buiten de partij is Sonko nog altijd geliefd. Na het nieuws van zijn ontslag werd hij vrijdagavond door een menigte thuis onthaald. De vraag is of veel meer Senegalezen Faye de schuld zullen geven van hun mislukte project. Het is triest, zegt een lid uit de begindagen van hun coalitie. „Dit is niet waarvoor ik en zoveel anderen hebben gevochten.”

Brainstormen over een ander belastingstelsel

Het moet anders, maar hoe? Hoe komen we tot iets dat niet alleen goed is voor de economie, maar ook eerlijk? Té belangrijk om aan specialisten over te laten.

Lees ook:

Henry Meijer nodigt je uit voor een **bijeenkomst** over onder meer de hoge marginale druk voor toeslaggerechtigden, evenwicht belasten arbeid en vermogen, giftenaftrek, eigen woning en erfbelasting.

BIJEENKOMSTEN:

11 juni, Den Haag | 17 juni, Vught | 18 juni, Zwolle | 24 juni, Leiden

Meer informatie

Thuiszorgmedewerker **Linda Vermeer** praat met **Lex**, 90, in zijn woning in Rozenburg.

ROZENBURG

Nee, de meneer bij wie Linda Vermeer nu langsgaat, kan ze eigenlijk geen cliënt noemen. Voor Linda is hij 'ome Lex' en zijn vrouw is 'tante Magda'. Linda (55) kent hen al sinds de basisschool hier in Rozenburg, een dorpje onder Rotterdam. Ze was vriendinnen met hun jongste dochter. Familie met Indische wortels. Lex was elektromonteur en superhandig, hij bouwde zelf de wenteltrap naar zolder en het muurtje tussen keuken en woonkamer. Nu is hij negentig en zit op de rand van het bed zwiingend te wachten op Linda's zorg.

Met een collega samen zal ze hem zo op een verrijdbare stoel zetten en naar de badkamer wielen voor een douchebeurt. Daarna helpen ze hem naar de traplift en eenmaal beneden begeleiden ze hem via zijn looprek naar zijn trippelstoel. Daarmee schuift hij naar de eettafel. Zijn medicijnen - bloedverdunner, anti-zweetpil, maagbeschermer - liggen klaar naast zijn boterham met hagelslag, voorgesneden door Magda. Zij somt Lex' ziektegeschiedenis op: eerst een hart-ritmestoornis, daarbovenop twee TIA's en daarna had hij een rollator nodig. In 2024 kreeg hij een herseninfarct. Logen gaat sindsdien nauwelijks nog, spreken evenmin: hem verstaan vergt een geoeftend oor.

Lex begint aan zijn brood. „Zullen we gelijk je borreltje nemen?“ zegt Magda. Ze reikt hem een mini-maaltbekertje aan. Er zit een doorzichtige vloeistof in. Geen alcohol. Lactulose. Laxeermiddel.

REPORTAGE GERIATRIE

'We zijn 64 jaar samen. Dan ga ik hem toch niet afstaan?'

Ouderen blijven steeds langer thuis wonen - ook als ze in aanmerking komen voor het verpleeghuis. In Rozenburg fietst verzorgende Linda Vermeer van huis naar huis om ouderen overeind te houden in hun vertrouwde omgeving.

Door **Ingmar Vriesema** Fotografie **Hedayatullah Amid**

Voor ouderen is het steeds moeilijker om in aanmerking te komen voor een verpleeghuis. Je moet, cru gezegd, 'slecht genoeg' zijn. Zo niet, dan is thuiswonen het credo want verpleeghuiszorg is duur en er is weinig personeel. Lex komt, desgewenst, wel in aanmerking voor een verpleeghuis. Maar hij wil niet. Magda moet er ook niet aan denken. „Ik wil hem thuis hebben“, zegt ze. „We zijn 64 jaar samen en dan zou ik hem moeten afstaan?“

Linda Vermeer - beroep: verzor-

gende - bezoekt dag na dag louter mensen die nog thuiswonen, al zouden de meesten van hen net als Lex probleemloos voor het verpleeghuis in aanmerking komen. Samen met collega's levert ze thuis de hulp die deze mensen ook binnen de verpleeghuismuren zouden krijgen. NRC liep een ochtend mee. Wat voor hulp wordt verleend en hoe zijn de ouderen eraan toe? De route voert, met uitzondering van Lex, louter langs vrouwen. De jongste is 79 en de oudste is de tel kwijt

De route voert, met uitzondering van Lex, louter langs vrouwen. De jongste is 79 en de oudste is de tel kwijt

vrouwen zijn weduwe en wonen alleen, allen te Rozenburg. De namen van de cliënten en hun partners zijn bekend bij de redactie. Hun achternamen noemt NRC niet in verband met hun veiligheid: het zou de slaggingskans kunnen vergroten van eventuele nepagenten en andere babbelaars in dit dorp van 12.500 inwoners.

Wegbezuinigd

„Eerst even roken“, zegt Linda met Rotterdams aandoende tongval en ze loopt het steegje in achter het kantoor van haar werkgever, zorginstelling Careyn. Het kantoor huist in het gezondheidscentrum van Rozenburg waar ook de huisarts zetel, de fysio, de apotheek en het dorpshuis dat ouderen dagbesteding biedt en een warme maaltijd tussen de middag. In een vorig leven deed dit gebouw dienst als verzorgingshuis voor ouderen, maar zoals overal in Nederland zijn dat soort bejaardenhuizen zo'n tien jaar geleden wegbezuinigd. Er wonen nog wel ouderen hier, maar dan in zelfstandige appartementen. Zoals Ria, de enige zeventiger op de route (79).

Met een vrolijk „goedemorgen!“ stap Linda het appartement binnen. Ria schuift wat rond. Een collega, Carla Rosinga (66), is al aanwezig. Ze haalt de was van het rek in het voorraadmertje met op de planken zettien zakken incontinentiemateriaal. Linda ziet dat Ria's medicijn dispenser leeg is. Uit dat elektronisch apparaat op haar nachtkastje rollen in een vastgelegd ritme precies de medicijnen die Ria nodig heeft. Bètablokker, plasplis, bloeddrukverlager, foliumzuur. „Is uw medicijnrol niet geleverd?“ vraagt Linda. „Weet ik niet

hoor“, zegt Ria. Linda informeert beneden bij de inspannende apotheek: ja hoor, daar ligt Ria's medicijnzakje. „Ze deed kennelijk niet open toen ze werden bezorgd“, zegt Linda. Terug in het appartement heeft Ria zich geïnstalleerd op haar leunstoel, voeten op de poef. Het is bijna half negen - heeft ze al ontbeten? „Ik was aan een ijsje bezig“, antwoordt ze. „Een cornetto.“ Carla blijft, Linda vertrekt.

Op de fiets, de wijk in. Wies woont in een rijtjeshuis. Kort grijs haar, klittenbandschoenen, *Nederlands Dagblad* op tafel. „Ben ik nou 96?“ zegt ze. Linda kijkt het na: „97“. „Weljā“, zegt Wies. „Sjongejonge. Wat een leeftijd zeg.“ Ze is laatst gevallen, waar en wanneer precies weet ze niet meer. Ze plukt aan een loshangend verband om haar onderarm. „Het zit niet goed.“ Linda doet plastic handschoenen aan. „U was met de ambulance opgehaald hè“, zegt ze. Wies knikt licht. De nog helende wond beslaat een derde van haar onderarm. „Er moet nog wel iets op want als u het stoot is het zo kapot“, zegt Linda. Ze plakt er een stevig, absorberend verband op. „Zit het goed zo, denkt u?“ „Prima.“

Linda kijkt Wies aan. „We moeten nog één ding doen hè?“ „Wat dan?“ „Wat moeten we altijd 's morgens doen?“ „O“, zegt Wies, „oefeningen.“ En een minuut later staan de vrouwen zij aan zij in het keukentje, buik tegen het aanrecht, handen plat op het aanrechtblad. Vijf keer knie heffen links, vijf keer rechts, tien keer op de tenen. „Zo“, zegt Linda, „nu even uitrusten.“ „Hoeft niet hoor“, zegt Wies en hop, nog tien keer op die tenen. Ja, ze wil thuis blijven wonen, zegt ze terug in haar stoel. „Zou iedereen wel willen denk ik.“ Er komt genoeg visite: kinderen, kennissen, vrienden, mensen van de kerk. Ze kookt af en toe zelf, doet wat boodschappen, de winkel is niet ver. Verhuizing naar het verpleeghuis? „Nog niet over nagedacht.“

Zware lichamelijke aandoeningen

Ongeveer 120.000 ouderen wonen in het verpleeghuis. De zorg die zij daar ontvangen wordt gefinancierd via de Wet Langdurige Zorg (WLZ). Een groeiende groep ouderen krijgt die langdurige zorg thuis. Eind 2025 ging het om 77.000 mensen. Begin 2023 waren dat er nog tienduizend minder: sinds dat jaar kunnen mensen met een net minder zware hulpvraag niet meer in het verpleeghuis terecht. En bovendien willen verreweg de meeste ouderen dat ook niet. Zeker, ze hebben lichamelijke gebreken of zijn vergeetachtig, maar blijven liever in hun vertrouwde omgeving. Dat geldt ook in toenemende mate voor ouderen wier hulpvraag wel zwaar genoeg is. Die categorie vormt de overgrote meerderheid van Linda's cliënten. Mensen met zware lichamelijke aandoeningen maar vooral: mensen met gevorderde dementie.

De intensieve hulp die zij nodig hebben, ontvangen zij via een regeeling genaamd 'volledig pakket thuis'. Van wondverzorging tot huisschoonmaak, hulp bij het douchen tot vervoer naar de dagbesteding. Of simpelweg het houden van gezelschap zodat de partner een ommeetje kan maken. De zorg wordt gefinancierd vanuit de Wet Langdurige Zorg maar mensen betalen wel een eigen bijdrage, afhankelijk van inkomens, vermogens en huishoudsamenstelling. Minimaal 212,60 euro per maand, maximaal 1.115,80.

Linda belt aan bij Afke (84), weduwe met blauwgrijze ogen. Weduwe

Lex wordt tijdens een maaltijd geholpen door zijn vrouw **Magda** (links) en Linda Vermeer (rechts).Linda Vermeer met de 85-jarige **Magda**.

Lex gebruikt een traplift.

Linda Vermeer neemt afscheid van Lex en Magda na afloop van haar werk.

sinds wanneer? „Al sla je me dood.“ Ze lepelde net haar bakje yoghurt leeg en brengt het naar de keuken. Langzaam. „Oe-oe-oe“, zegt ze, „ik loop zo rot.“ Vijf minuten later: „Mijn benen zijn goed.“ Trap naar zolder? Geen probleem. „Medicatie ingenomen in mijn bijzijn“, rapporteert Linda op haar telefoon. Op naar Lex en Magda, Linda's oude bekenden. Een collega van Linda is al binnen, Lillian van Sprang (26). Samen zetten ze Lex onder de douche. Lillian is geen verzorgende, zoals Linda, maar een 'leefondersteuner', een functie die werkgever Careyn begin 2024 in het leven riep na twee jaar ervaring met verpleeghuiszorg thuis. Want waarom zouden zorgprofessionals als Linda eigenlijk de boterhammen van cliënten moeten smeren en de was moeten opvouwen? Nogal duur en bovendien onhandig, gezien het personeelstekort in de zorg. „Per dag is eigenlijk zo'n twee uur verpleging en verzorging nodig“, zegt bestuurder van Careyn Chantal Beks (52). „De rest van de tijd gaat over welzijn, gezelschap houden, aandacht, schoonmaak.“

Careyn werft sinds twee jaar mensen uit tal van sectoren: Lillian werkte als huishoudelijke hulp in de zorg, anderen als kapper, schoonheidsspecialist, medewerker van de Hema, Rituals, filiaalmanager van Zeeman. „Vaak komen ze voor de zingeving, om iets te betekenen voor de ander“, aldus Beks. In Linda's team zitten twee verzorgenden en zes leefondersteuners. De coördinatie is in handen van Ilona Roomans (46). Behoefte aan cliënt zwaardere verpleegkundige hulp - een mannenkatheter moet gewisseld, een wond wil niet helen - dan schakelt zij een wijkverpleegkundige in. Ook een specialist ouderengeneeskunde en huisarts zijn bij het team betrokken.

Acute meldingen

Wanneer is het alsnog nodig om te verhuizen naar het verpleeghuis? „Als mensen een gevaar worden voor zichzelf of voor anderen. Of als het voor de mantelzorgers niet meer te doen is“, zegt Linda. Vaak gaat het 's nachts mis, als mensen gaan dwalen. Er staat een nachttent paraat voor acute meldingen. „We zijn 24 uur nabij“, zegt Chantal Beks. „Maar als mensen in de kleine uurtjes vier keer achter elkaar de deur uitlopen en hun partner hen niet meer in bed krijgt, ja, dan zit daar het omslagpunt.“ Linda maakte het recent mee. Meneer had dementie, z'n vrouw kon het niet meer aan. Ook was er een vrouw die telkens 's nachts naar de supermarkt liep.

Half twaalf in de ochtend, Linda belt aan bij Miep (82), de laatste cliënt op de route. Haar man (84) doet open, Miep ligt op bed. Nu komt ze eruit. Linda komt voor het geven van de bloedverdunner maar Miep heeft het liever over de nieuwe wasmachine. „Mooi hè?“ In haar japon gaat ze zitten aan het keukentafeltje tegenover haar man. Ze vertelt dat ze niet meer naar de dagbesteding gaat. Ze ging een paar keer maar haalde er de wc niet op tijd. „Hij was ver en dan was-ie bezet.“ Miep kreeg de diagnose dementie, vertelt haar man. Lewy body. Helemaal zeker is het niet, de dokters zijn niet eenduidig.

Kort na de diagnose bezochten Miep en hij een verpleeghuis. Maar van hem hoeft het niet. „We zijn 58 jaar getrouwd, we wonen samen.“ Miep wil ook niet. „En weet je waarom?“ Ze laat een stilte vallen en zegt: „Allemaal gekke mensen daar.“

WAT HET LEVEN DE MOEITE WAARD MAAKT

Op 9 juni brengt NRC Boeken haar allereerste boek uit: *Wat het leven de moeite waard maakt*. Ter gelegenheid daarvan vroegen we onze lezers ook antwoord te geven op deze vraag. Op deze pagina vind je de meest verrassende, ontroerende, en mooie inzendingen. Vanwege de vele reacties verschijnt er vrijdag 29 mei nog een selectie in de krant.

Iedere dag wakker worden met een plannetje dat iets voor iemand betekent. Iedere dag gaan slapen in de wetenschap dat iets voor elkaar gekomen is waar een ander, nu of later blij om zal zijn. Dat maakt het leven de moeite waard!

Titia, Kaag

Nu alles op drift lijkt en het wereldnieuws in onze broekzak met ons meereist, vind ik zingeving dichtbij huis: vrienden, familie, en de goede daden en intenties van andere mensen die ik tref stemmen mij, ondanks alles, nog altijd hoopvol.

Floris Korten, Amsterdam

Tennissen. Al vanaf mijn 10e levensjaar ben ik gegrepen door deze sport. Inmiddels ben ik 81 jaar en mijn levensmotto is: een dag niet getennist is een dag niet geleefd. Mijn leven is niet altijd over rozen gegaan, maar het tennissen heeft mij door deze moeilijkheden heen geholpen. Ieder dag beleef ik het moment van in het hier en nu zijn. De bal vraagt mijn volledige aandacht, waardoor er even niets anders belangrijk is. Heerlijk om dit dagelijks te beleven.

Anneke Jelsma, Uitgeest

De nachttrein nemen en 's ochtends in een andere taal koffie bestellen, tussen de haastende forenzen.

Barbara, Amsterdam

Ochtendgloren, de geur van regen, een glimlach, blauwe lichten, een zingende merel, sterrennacht, landerijen, onweerswolken, warmte, vlinders, de eindeloze zee, ontdekken, vrieskou, bloemen, zout, heide, rust en rusteloosheid.

Arjen, Rotterdam

De glimlach die ik kan toveren op het gezicht van het meisje achter de kassa, de buschauffeur, de collega met een pesthumeur. Zelfs in mijn somberste moment weet ik: ga naar buiten en ontmoet. Zie die ander, ben je spontane zelf.

Wanda Bloemgarten, Amsterdam

Dat ik als vader met diepe trots kan zeggen dat die twee jongvolwassen, eigenzinnige meiden mijn dochters zijn.

Erik-Jan, Zeist

Lk ga naar de kapper, die wast mijn haar. Het gevoel dat iemand je aanraakt is zo geweldig.

Martin Rijkaart van Cappellen, Champ d'Icare (Frankrijk)

Lk luister naar de muziek en mijn hart gaat mee. Ik pieker over een oplossing en mijn hart staat stil. Ik eet mijn bord leeg en drink, mijn hart klopt weer. Lk ben gelukkig en anders hoor ik wel weer ergens muziek in.

Marc Kickert, Rockanje

Op sommige dagen, zeker niet op alle dagen, is het enthousiasme van mijn volwassen zoon met een beperking de reden om op te staan. "Waar gaan we naartoe?" We kiezen vaak voor een treinreisje. "Wordt het Alkmaar of Utrecht vandaag?" Of "gaan we vliegtuigen spotten?" Ik sta in het leven alsof ik dertig jaar ben met een kind van zes jaar. We kopen nog belienblaasjes en Pokémonkaarten. Ik word ouder en hij blijft jong, zeker jong van geest. Wat houdt me bevolgen? Simpelweg het kindergezicht van een man van 37 jaar, die roept: "Sst, mam, hoor!" Zijn vinger hangt in de lucht, zijn oren gespist als hij uiteindelijk triomfantelijk wijst naar een witte streep hoog in de lucht.

Martine van der Reijden, Amstelveen

Een meisje van drie jaar zien uitbarsten in lachen en dansen na het horen van het loeien van een koe dat laag en zacht begint, en hoog en hard eindigt.

Hans Poot, Bussum

De zon, de zee, sterren en de maan. De liefde van mijn leven, onze kinderen en de dieren om ons heen. Het hele leven maakt voor mij het leven waard. Grote dank voor mijn nierdonor. Ik mag al 12 jaar langer genieten van het leven.

Monique Houwing, Hazerswoude-Dorp

De gedachte dat ik straks mijn man weer terug ga zien. En dat ik in de tussentijd het leven dag voor dag mag leven.

Ivonne van der Velden, Den Bosch

Verwondering. Verwondering maakt alles één geheel: de buitenwereld, mijn binnenwereld en die van anderen. Zelfs als die werelden niet hun mooiste kant laten zien, zorgt een klein lampje van verwondering ervoor dat alles wat er in en buiten mij omgaat minder persoonlijk voelt, en meer als iets wat van iedereen is.

Tjarda, Jimsum

Nr. 42 (The Hitchhikers Guide to the Galaxy)

McHall, Rotterdam

Het privilege om eruit te halen wat erin zit. De wereld zien van alle uitersten: van -38°C in Zweden meemaken tot 52°C in Tunesië. Van zoet kindergelach op straat aanhoren tot de rauwe pijn van onrecht. Doodgaan kan ik altijd nog, leven maar één keer. Dus ik heb het leven lief, zelfs als ik er de maat niet voor heb.

Isra, Amsterdam

Kleinzoon Abe en mijn moeder van 102. Hij veroverde elke dag een nieuw woord, zij verliest er een. Begin en einde van het leven, beide in luier, blijmoedig gebogen over een boekje vol dieregeluiden.

Liesbeth Veldman, Utrecht

Dat het leven geen kosten-batenanalyse is.

Joop Buunk, Schiedam

Tot voor kort was de wereld grijs met grote zwarte wolken. Nu voelt het weer kleurrijk en hoopvol. Een verschil van dag en nacht. Wat het leven het nu weer de moeite waard maakt? Blijkbaar dat ene kleine dagelijkse pilletje.

Idrah op den Kelder - Verstraten, Driebergen

Mijn vrouw, de poezen en het elke dag weer proberen een goed mens te zijn.

Robert, Purmerend

Lk ben mijn eigen beste vriendje. Lk vind het fijn om onder de mensen te zijn, ze in verwondering te aanschouwen en te genieten van goede gesprekken. Maar ik ben het meest tevreden als ik gelukkig ben in mezelf.

Wilma Beetsma, Sneek

Voelen, Zien, en Horen.

Jaap van Heiningen, Noordwijkerhout

Mijn hond, Charlie. Een golden retriever van nu 6 jaar oud. Door hem loop ik elke dag 1,5 uur buiten, weer of geen weer. Dat zou ik zeer waarschijnlijk nooit doen als hij er niet was. Toch geniet ik altijd van het buiten zijn met hem.

Leneke Kieviet, Oude-Tonge

Samen maakten wij reizen door heel Europa voor verhalen in een maandblad. Samen een avontuurlijk stel. Nu ouder geworden, lukt dat niet meer voor mijn vrouw. Lk ben mantelzorgster geworden. Met diepe gesprekken over wat nadert. Het blijkt een periode, na alle prachtige belevingen in ons leven, die zeer de moeite waard is.

Emiel Legger, Voorschoten

Het veranderen.

Wouter van Paasen, Schipluiden

Voor mij is leven geen moeite, dus ook niet de moeite waard.

Philippe, Maastricht

Dat ik het elke dag opnieuw mogelijk maak dat het universum zichzelf kan waarnemen door mijn ogen.

Doris Degen, Zuidoostbeemster

Wandelen in de bergen, eerst de uitputting, daarna het uitzicht en de voldoening.

Ruud Horevoets, Rotterdam

Lk kijk uit het raam. Lk kijk naar de singel waar in het voorjaar meerkoeten een nest bouwen tussen de bronzen benen van dat jongetje. Op dat eiland een beeld van Henk Vis. Het nest met jongen beschermd door twee zorgzame ouders. De vele aanwezige ganzen op afstand gehouden. Ander gevogelte welkom.

Jan Wagenaar, Rotterdam

Lezen en muziek luisteren.

Pieter, Dordrecht

Inspireren en geïnspireerd worden, dat maakt het leven levend, geeft beweging en ontdekking. Inspiratie uit gesprekken, literatuur, kunst, natuur, diepgaande artikelen en boeken. Dat maakt het leven het leven en dus de moeite waard!

Annechien, Tholen

nr. 002

Adviesprijs 22,99

20,99

nrc boeken

De mooiste NRC-interviews over die ene grote vraag

Sinds 2020 interviewt NRC mensen met uiteenlopende expertises en levenservaring over die ene vraag waar iedereen een antwoord op zoekt: wat maakt het leven de moeite waard? In dit boek, samengesteld door de bedenkers van de reeks, zijn de beste interviews gebundeld.

Bestel het boek door de QR-code te scannen of ga naar nrwebwinkel.nl/boek

Journalisten aan het werk bij de Delhi Gymkhana Club in New Delhi. FOTO BHAWIKA CHHABRA/REUTERS

PROFIEL GYMKHANA CLUB EXCLUSIEVE ONTMOETINGSPLEK

Club voor de elite niet langer welkom in het hart van New Delhi

De Indiase overheid wil dat een club uit de koloniale tijd binnen een paar weken vertrekt van de huidige locatie in New Delhi.

Merel Thie

AMSTERDAM

De elite van Delhi is in rep en roer nu de regering de aanval heeft geopend op het clubhuis van de Gymkhana club aan Safdarjung Road. De club, gesticht door de Britse overheersers in 1913, is van oudsher een plaats waar politici, gepensioneerde generaals en zakenmensen elkaar ontmoeten voor een partij tennis, bridge of het beklinken van zaken. De dresscode verbiedt er het dragen van t-shirts met een ronde hals.

De Britten startten ongeveer twaalf van dit soort clubs in heel India, waar aanvankelijk openlijk werd gediscrimineerd. Na de onafhankelijkheid in 1947 zorgden onzichtbare ballotage, decennia-lange wachtlijsten en hoge lidmaatschapskosten ervoor dat de elite, inmiddels gedomineerd door Indiase invloedrijke families, ongestoord kon genieten van bloody mary's op de veranda. Op het terrein van elf hectare kunnen leden terecht op meerdere tennisbanen, in bars, restaurants en een overdekt zwembad. Het terrein ligt pal naast de ambtswoning van de Indiase premier Narendra Modi.

Aan de lange bestaansgeschiedenis lijkt nu abrupt een einde te komen, in ieder geval op de huidige locatie. Vrijdag maakte de regering bekend dat het gebouw en het omliggende terrein 5 juni ontruimd moeten zijn. Volgens de regering zijn de percelen nodig voor „versterking van defensie-infrastructuur” en andere maatregelen „op het gebied van openbare veiligheid”, meldt Reuters, dat de rechtbankstukken inzag. De overheid beroept zich op een clause in de oorspronkelijke huurovereenkomst die de bevoegdheid geeft het terrein terug te vorderen als dat nodig is voor een „publiek doel”.

De club diende direct een bezwaar in dat dinsdag diende bij het gerechtshof in Delhi. Daar stelde de advocaat volgens de krant *India Today* dat te „vage en algemene redenen” zijn aangevoerd voor het bevel te ontruimen. Er is bovendien niets toegezegd over compensatie van de bezittingen. Volgens Indiase invloedrijke families, ongestoord kon genieten van bloody mary's op de veranda. Op het terrein van elf hectare kunnen leden terecht op meerdere tennisbanen, in bars, restaurants en een overdekt zwembad. Het terrein ligt pal naast de ambtswoning van de Indiase premier Narendra Modi.

Auto's rijden dinsdag het terrein op van de Delhi Gymkhana Club in New Delhi. FOTO BHAWIKA CHHABRA / REUTERS

In 2021 benoemt de overheid een aantal bestuursleden van de club. De regering beloofde op de zitting de club niet met dwang te zullen ontruimen als het terrein niet per 5 juni leeg is. Volgens de advocaat van de clubleden, Abhishek Manu Singhvi, kan de club die meer dan honderd jaar bestaat best nog even open blijven tot een nieuwe hoorzitting een maand later. De zaak wordt voortgezet in juli. De advocaat van de regering beloofde tijdens de zitting dat het lidmaatschap van de club intact zal blijven, al zal die zich ergens anders moeten vestigen.

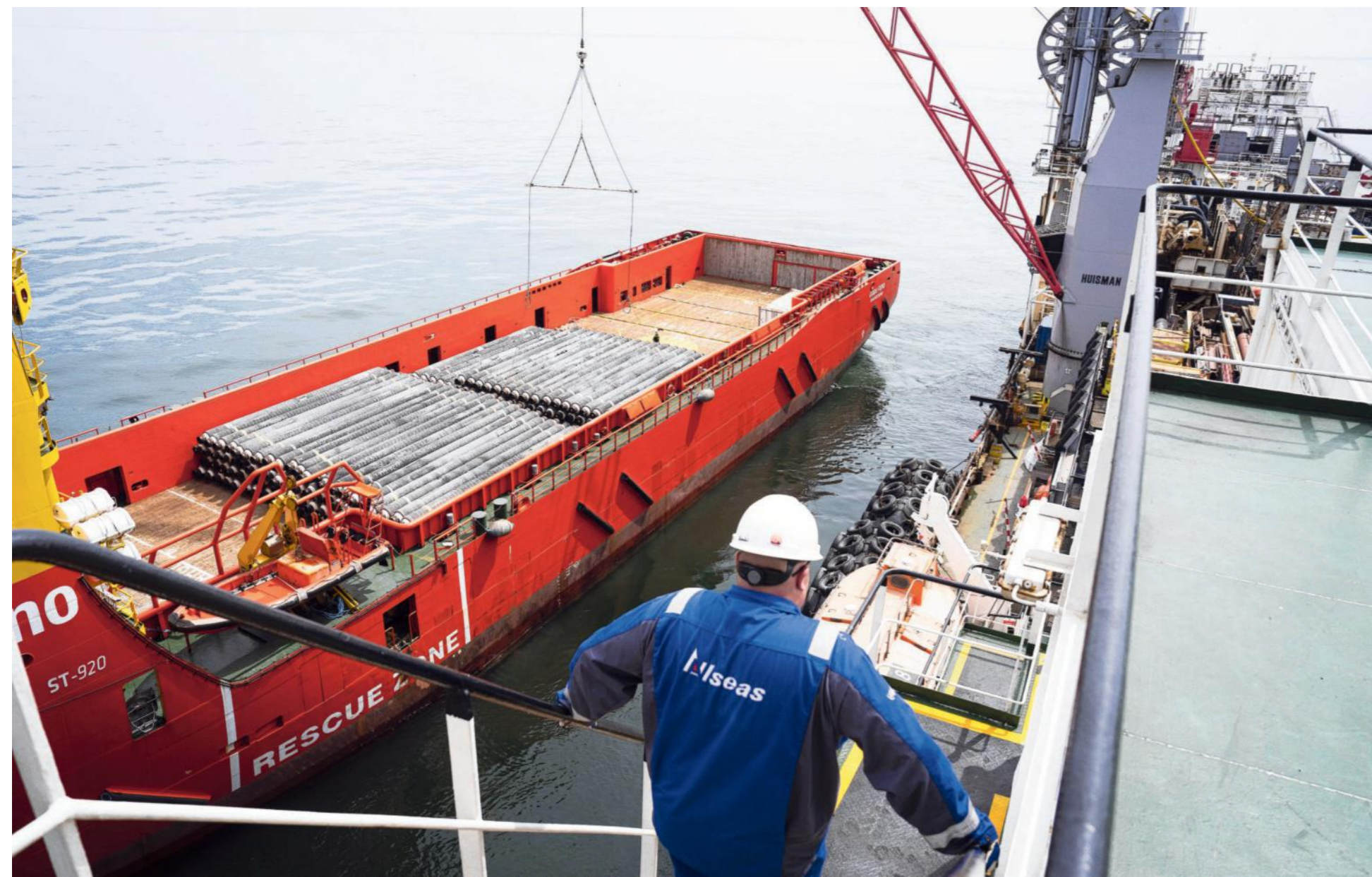
Koloniale invloeden

Over het motief van de door de BJP geleide regering om de grond op te eisen wordt volop gespeculeerd. In zijn eerste verkiezingscampagne beloofde Modi de Indiërs te verlossen van feodale machtsstructuren en koloniale invloeden. Maar volgens critici van de regering wil de BJP vooral de eigen controle op de

samenleving vergroten. In de *Financial Times* werd eerder een lid, voormalige kolonel Ajai Shukla, geciteerd die gelooft dat de BJP dit soort „instrumenten van privilege wil controleren om zelf gunsten te kunnen uitdelen”. Het is namelijk niet zo, stelde hij, „dat het beleid van de regering erop gericht is om de balans weer terug te brengen naar sport in de club”.

Het clubterrein grenst aan de ambtswoning van de Indiase premier Modi

Een woordvoerder van de regeringspartij BJP ontkende tegenover de BBC dat er sprake is van een oneerlijke aanval op de club. „Het terrein is eigendom van de staat en alles is volgens de regels gegaan.” *India Today* concludeert in een commentaar dat de Gymkhana-club voor velen „een thuis” was, maar dat deze „publieke grond in het hart van de stad niet oneindig een privé-domein kan blijven van bevoorrechte families”. In ieder geval „niet in een land waar een paar kilometer verderop mensen in de rij moeten staan voor water”.

Een kraan hijst buizen aan boord van pijplegship Lorelay, bedoeld voor het kooldioxidetransport- en -opslagproject Porthos. FOTO JEROEN JUMLEET/ANP

Liza van Lonkhuyzen
AMSTERDAM

Naast Porthos en Aramis moet er nóg een groot CO₂-opslagproject komen in de Noordzee. Abeona, een Nederlandse dochter van het Omaanse gasbedrijf Petrogas, wil CO₂ uit de industrie gaan opslaan in lege gasvelden in de buurt van Den Helder.

Het is een opvallende aankondiging omdat ze in eerste instantie de onzekerheid rond plannen om CO₂ op te slaan in de Noordzee vergroot. Aramis, een groot privaat-publiek CO₂-opslagproject dat al meer dan vijf jaar in voorbereiding is, is afhankelijk van industriële bedrijven die zich eraan committeren. Is er genoeg 'opstartvolume', dan kan er groen licht komen voor aanleg van de pijpleiding om CO₂ vanuit de haven van Rotterdam naar de lege gasvelden te brengen. Nu gaat ook Abeona dingen naar industriële klanten.

Abeona wil CO₂ vanuit Amsterdam via IJmuiden transporteren door een leiding in de Noordzee die het oliebedrijf tussen 1982 en 2022 gebruikte om de olievelden Hem en Helder leeg te 'produceren'. Deze velden liggen zo'n veertig kilometer uit de kust ter hoogte van Den Helder.

Die buis is volgens Petrogas waarschijnlijk geschikt voor CO₂-transport naar diezelfde velden. Daarnaast kan CO₂ in vloeibare vorm per schip worden aangevoerd, bijvoorbeeld afkomstig van industrie in het buitenland. De velden hebben een gezamenlijke opslagcapaciteit van 30 miljoen ton, wat kan oplopen tot 50 megaton. Dat is vergelijkbaar met de jaarlijkse CO₂-uitstoot van 1,5 tot 2,5 miljoen huishoudens. De plannen zijn in een verkennende fase; binnenkort wordt een inspraakavond in het Noord-Hollandse Velsen gehouden.

Abeona concurreert niet met Por-

CO₂-OPSLAG

Oliereus Petrogas wil nu óók grootschalig CO₂ opslaan in de Noordzee

Oliebedrijf Petrogas wil CO₂ opslaan in lege gasvelden op de Noordzee. Dat wordt dan het derde project om daar industriële kooldioxide op te slaan. Werken deze projecten elkaar niet tegen?

thos, een kleinschaliger CO₂-afvangproject dat al grotendeels gebouwd is. Een deel van de CO₂ die vrijkomt bij de industrie in de Rotterdamse haven zal er door worden opgeslagen, ongeveer 2,5 megaton per jaar. Na eerdere vertraging moet Porthos vanaf de tweede helft van 2027 gaan draaien.

Abeona zou wel kunnen concurreren met Aramis, waarin TotalEnergies, Shell Nederland, EBN en Gasunie samenwerken. Aramis zou deels gebruikmaken van de faciliteiten van Porthos, maar werkt op veel grotere schaal. Het geldt als essentieel voor de Nederlandse klimaatdoelen. Van de drie projecten heeft Aramis het grootste potentieel: het streeft ernaar om jaarlijks tot 22 megaton CO₂ af te vangen. In totaal bieden de aangewezen gasvelden plek voor grofweg 400 megaton CO₂.

Een opvallend verschil met Aramis

Eigenlijk is alles rondom CO₂-afvang nu onzeker

is dat Abeona geen leiding meer hoeft te leggen in de Noordzee. De bestaande olieleiding is volgens Petrogas „al decennialang stabiel en zonder incidenten in gebruik geweest”.

AEB en Tata Steel

Abeona noemt de Amsterdamse afvalenergiecentrale AEB en Tata Steel in IJmuiden als mogelijke klanten. AEB heeft eerder subsidieaanvragen gedaan voor opslag van CO₂ via Aramis. Ook bij de verduurzamingsplannen van Tata Steel werd eerder mogelijke samenwerking met Aramis genoemd. Tata stuurt op vragen van NRC een schriftelijke reactie: „Wij kennen Abeona en houden de ontwikkelingen met veel nieuwsgierigheid in de gaten.”

AEB bevestigt het contact met Abeona en noemt het een serieuze optie. Maar: het „staat vooralsnog niet op nummer 1”, aldus Wim van Lieshout,

directeur van de Amsterdamse afvalverbrander. AEB werkt sinds 2019 aan plannen voor een installatie om CO₂ af te vangen die vrijkomt bij de afvalverbranding. Dit zou een halve megaton CO₂-uitstoot per jaar kunnen voorkomen.

„Aramis zou sneller van start gaan dan Abeona en is daarom interessanter”, zegt Van Lieshout. „Maar de tarieven voor de CO₂-opslag van Aramis zijn de afgelopen jaren ook hoger geworden. In het buitenland, zoals in Scandinavië, heb je ook opties om vloeibaar CO₂ via schepen te transporteren. Die lijken goedkoper voor ons. We houden rekening met alle scenario's.”

Belastingmaatregelen

Eigenlijk is alles rondom CO₂-afvang nu onzeker, zegt Van Lieshout. Hij en andere afvalverbranders hebben al-

lereerst te maken met belastingmaatregelen die vorig jaar op hun bord werden gelegd. Die heffingen zouden eerst op fossiel plastic worden gelegd, maar na protest van de chemische industrie en verpakkingbedrijven (die vreesden voor hun concurrentiepositie), gingen ze van tafel. Daardoor ontstond een gat van jaarlijks 567 miljoen euro in de overheidsfinanciën. Vorig jaar werd duidelijk dat het kabinet dit geld nu bij de afvalverbranders wil ophalen.

Die heffingen maken afval verbranden in Nederland veel duurder dan in het buitenland, waardoor de sector vreest dat afval naar het buitenland verdwijnt. De vier grote afvalverbranders die vergoederde plannen hebben voor afvang van hun CO₂, maakten NRC eerder duidelijk dat ze op deze manier hun CO₂-installaties waarschijnlijk niet meer kunnen betalen. Afgelopen jaar hadden ze intensief overleg met Economische Zaken en Klimaat. Ze hopen met Prinsjesdag duidelijkheid te krijgen over de heffingen.

Dat is ook belangrijk voor Aramis, omdat voor het opstarten jaarlijks ongeveer 5 megaton CO₂ nodig is. Afvalverbranders moeten daar een substantieel deel van leveren. De investeringsbeslissing over Aramis zou eind 2025 vallen, maar is uitgesteld tot volgend jaar.

Mogelijk kan Economische Zaken en Klimaat een rol spelen bij een besluit of Aramis en Abeona doorgaan, en of Nederland dan een belangrijke

hub wordt voor CO₂-opslag. Het ministerie houdt afstand; het vindt het te vroeg om op te treden, en wil de plannen van Petrogas evenmin tegenhouden. „Mogelijk melden zich nog par-

tijen uit het buitenland die ook CO₂ willen opslaan via Nederlandse projecten. Uiteindelijk is dit een nieuwe markt, en marktwerking in CO₂-opvang en -opslag hoeft niet verkeerd te zijn.”

Petrogas wil CO₂ opslaan in lege gasvelden

China past berekening uitstoot aan en ligt (op papier) op koers voor klimaatdoelen

De Chinese uitstoot van broeikasgas koolstofdioxide pakt door een nieuwe rekenmethode flink lager uit. Een nieuwe, niet openbaar gemaakte definitie van 'koolstofintensiteit' zorgt voor een gat ter grootte van de totale uitstoot van Duitsland of Zuid-Korea.

Dat blijkt uit een analyse van het onafhankelijke Centre for Research on Energy and Clean Air (CREA), waarover de Financial Times dinsdag berichtte. Volgens de nieuwe rekenmethode, die met terugwerkende kracht is toegepast, is CO₂-uitstoot van China tussen 2020 en 2025 met zo'n 7 procent toegenomen, de helft van een eerder genoemde 14 procent. Volgens de nieuwe cijfers ligt China op koers voor zijn klimaatdoel voor 2030, dat eerder buiten bereik leek.

Koolstofintensiteit is de maat die uitdrukt hoeveel CO₂ een land uitstoot per eenheid van het bbp, en zo laat zien hoe schoon de economie is. Die koolstofintensiteit is in China volgens de nieuwe cijfers gedaald met 17,7 procent – dicht bij de 18 procent die het zich in het vorige vijfjarenplan als doel had gesteld. Eerdere berekeningen kwamen uit op een daling van slechts 12,4 procent. Hoe China zijn koolstofintensiteit precies berekent, is nooit bekendgemaakt. Maar volgens CREA kwamen de officiële cijfers voorheen goed overeen met een berekening aan de hand van het Chinese bbp en de geschatte uitstoot uit fossiele brandstoffen. De nieuwe rekenmethode werkt anders. Volgens CREA telt China niet langer de uitstoot mee van fossiele brandstoffen die niet als energiebron worden gebruikt, maar bijvoorbeeld als grondstof. Zo komt er bij productie van plastic uit nafta veel CO₂ vrij, die nu niet langer meegeteld wordt. Daarnaast lijkt China nu wel de uitstoot mee te tellen van industriële processen waarvoor geen fossiele brandstoffen worden gebruikt. (NRC)

nrc webwinkel >

Adviesprijs fabrikant 299,-
199,-

Exclusief bij NRC

DROOG Shadylace parasol

- > Bootst het schaduw effect van een bladerdak na
- > Ontwerp van Chris Kabel
- > Diameter van 245 cm en maximale hoogte van 235 cm

De Shadylace is een parasol die door de open kant-achtige structuur het schaduw effect van een bladerdak nabootst. Onder deze parasol zit je niet in de felle zon op het heest van de dag en ook niet in de volledige schaduw omdat plukjes zonlicht nog kunnen doordringen. Het ontwerp uit 2004 van Chris Kabel voor het Nederlandse designconcept Droog is daardoor niet alleen functioneel maar ook esthetisch onderscheidend.

Bestel nu > nrcwebwinkel.nl/droog

Advertentie

Hera-links buiten **Lieke Vis** tijdens de thuiswedstrijd tegen PSV op 3 mei (1-2). FOTO'S DIEUWERTJE BRAVENBOER

VOETBAL

Wat betekent degradatie voor Hera? 'Een merk opbouwen is nu lastiger'

Met grote ambities en onder veel media-aandacht trad Hera United, de eerste profclub met alleen een vrouwenteam, toe tot de Eredivisie. Negen maanden later is Hera gedegradeerd. „Pijnlijk. Ook voor de Vrouwen Eredivisie.”

Jonge fans van Hera bij de thuiswedstrijd tegen PSV.

Sam de Jongh en Geertje Tuentjer

AMSTERDAM

Hera United heeft grootse plannen. Over tien jaar wint Hera de Champions League, stelden de oprichters toen ze twee jaar geleden de eerste profclub alleen voor vrouwen aankondigden.

Toch waren de ambities dit eerste seizoen, waarin Hera debuteerde in de Eredivisie, nog bescheiden. Hera had dan ook een lastige start: de club, die een proflicentie van de opgeheven Telstar Vrouwen overnam, hoorde pas vijf dagen voor het begin van de Eredivisie dat alle administratieve hobbels waren genomen en Hera onder eigen naam mocht gaan voetballen. Gevraagd naar de inzet van het seizoen zei verdediger Puck Donker, overgenomen van Telstar, vlak voor de eerste wedstrijd tegen NRC: „We moeten oppassen dat we niet degraderen. Dat klinkt somber, maar als je kijkt naar waar we vandaan komen en waar we naartoe willen, is dat nu een *must*.”

Het is toch gebeurd: Hera degradeert naar de anonimiteit van de Eerste Divisie, die bij de vrouwen niet op televisie wordt uitgezonden. De ploeg verloor vrijdagavond thuis met 1-2 van FC Utrecht, terwijl Hera tot de 87ste minuut nog met 1-0 voorstond, en zakte in die laatste speelronde naar de tiende plaats. Omdat de Vrouwen Eredivisie volgend jaar krimpt van twaalf naar tien deelnemers, degraderen de laatste drie clubs.

Het komt vrijdagavond hard aan bij zowel het team als het bestuur. Op het hoofdveld van Sportpark Goed Genoeg, het Zuidas-complex van amateurclub AFC waar Hera speelt totdat het een eigen thuisbasis heeft, staan de spelers er verslagen bij. De ploeg is voor de afsluitende speech van medeoprichter en algemeen directeur Susan van Geelen op het veld gebleven. De spelers - sommigen met tranen in de ogen - omhelzen elkaar. Anderen staren voor zich uit. „Jullie horen allemaal te spelen in de Eredivisie”, zegt Van Geelen in een poging het elftal te troosten.

Kleinere competitie Eredivisie Vrouwen

De Vrouwen Eredivisie krimpt volgend jaar van twaalf naar tien clubs, om „de sportieve kwaliteit van de competitie te beschermen”, aldus de KNVB. In de nieuwe opzet voetballen alle clubs op het hoogste niveau volgend seizoen niet twee maar drie keer tegen elkaar.

Bij Hera was al voor de degradatie een feit was, veel kritiek op de nieuwe vormgeving van de Eredivisie. Mede-oprichter Marieke Visser: „Ik vind het echt een *one size fits nobody*-beslissing. Ook andere clubs verzetten zich de inkrimping, onder meer omdat ze bang zijn dat het in de Eerste Divisie veel moeilijker zal zijn om de begroting sluitend te krijgen.”

en bestuurder Marieke Visser tegen NRC dat het degradatie-scenario nog niet doorgerekend was. Positiviteit zit in Hera's haarvaten, zozeer dat „geloof in de missie” is opgenomen in de kernwaarden van het bedrijf. Visser: „Wij zijn helemaal niet van het plan B.”

Maar sinds degradatie een feit is, is het bestuur druk bezig met de nieuwe realiteit. De club zit om tafel met investeerders, zegt Visser. „We hebben voor

de langere termijn geld opgehaald, maar we moeten nu bespreken hoe we in deze situatie zo slim mogelijk met onze middelen omgaan.” Ook de sponsoren, waaronder hotelwebsite Booking.com, zijn voor langere tijd aan Hera verbonden, benadrukt Visser, al zegt ze dat ze niet kan delen of een degradatie gevolgen heeft voor de hoeveelheid sponsorgeld.

Hera heeft nu twintig spelers in dienst, hun contracten variëren van 22 uur tot bijna fulltime, zegt Visser. „We zoeken uit of dat zo kan blijven.” Het is wel „de intentie” om evenveel in staf en spelers te blijven investeren. Wat betreft uitzendrechten heeft het de degradatie geen financiële gevolgen: tv-gelden ontving Hera toch al niet, de profclubs hebben afgesproken dat vrouwenclubs daarin niet meedeelen.

Tegelijkertijd blijft Visser optimistisch, ook al is Hera straks niet meer op tv te zien en is er bijvoorbeeld geen aantrekkelijke derby tegen Ajax komend seizoen. „Ik heb een media-achtergrond. Susan [van Geelen, algemeen directeur] heeft bij Disney gezeten. We hebben echt wel de capaciteit om meer met eigen media te doen. Onze doelgroep zit niet per se bij ESPN.”

Best een aardig team

Terugkijkend zegt analist Stentler dat de club het dit seizoen niet eens zo slecht heeft gedaan, ondanks die degradatie. „Hera heeft best een aardig team bij elkaar weten te houden, ter-

»
Mensen houden uiteindelijk van winnaars

Lieke Vis linksbuiten Hera

wij ze grote uitdagingen hebben gehad.” Zo leek het er lang op dat de club nog een periode onder de vlag Telstar moest uitkomen - veel minder aansprekend voor spelers en sponsoren.

Er zijn ook „piekjes” geweest, zegt Stentler: de ploeg won van Ajax en speelde gelijk tegen Twente. „Maar vooral het verlies thuis tegen ADO” - dat ternauwernood aan degradatie ontsnapte - „was duur.”

Misschien heeft het bestuur de druk op het team onderschat, zegt Visser. Hera heeft veel media-aandacht gehad, terwijl de vrouwen van Telstar, waarvan de club zestien spelers overnam, gewend waren in de luwte te voetballen. Visser: „Wij pakken hier uit met een dj op het veld, banners en posters, activiteiten voor kinderen. Ik kan me voorstellen dat het omschakelen is als je gewend bent om voor halve tribunes te spelen, met de overtuiging dat vrouwenvoetbal bijzaak is.”

Ondanks alle aandacht zag Stentler dat ook bij Hera de hoofdtribune niet altijd vol zat - al hebben andere clubs daar veelal nog meer moeite mee. Dat gaat komend seizoen nog een grotere uitdaging worden, denkt ze. „Een merk opbouwen is gewoon lastiger in de Eerste Divisie.” De basis van je marketing, zegt ze, is toch wat een club sportief presteert.

Visser beaamt het. „Een underdog is mediatechnisch ook leuk, maar uiteindelijk houden mensen van winnaars.”

Advertentie

Overleden

Onze weergalozе, onvergetelijke
allerliefste is er niet meer.

Marjan Minnesma

Wormerveer, 28 oktober, 1966 Noordbeemster,
22 mei, 2026

Koos van den Berg
Noor en Jochem
Roemer
Linde en Daniël

Pien Minnesma-Krijt
Kees Minnesma†
MaRia de Boer

Annemarie Thoolen-Minnesma†
Henny Thoolen en Wilma Eier
Lotte en Madelein

Ingrid Fomiatti Minnesma
Daniel Fomiatti
Daan, Tom, Max, Mariska

*Lieve Marjan,
Je was en bent een grote inspiratie.
We zijn diep bedroefd.*

*Namens de Nieuwe IJmond:
Willemijn Stoffels, Floris Busscher,
Ivo Lurvink, Rutger Oranje,
Myrthe Hilken, Victor Knaap,
TINKEBELL.*

Marjan Minnesma

Scherp én vrolijk wees je ons op de gevolgen van niets doen. Je liet vooral zien hoe het wél kan. Dank voor je baanbrekende werk, voor je onuitputtelijke energie en inspiratie. Wij gaan verder waar jij moet stoppen.

Namens energie-initiatieven uit de regio Amsterdam: Zita Pels, Eva Krul, Johanna Lagarde, Natasja van den Berg, René Dalmeijer, Aman Walia, Maurits Groen, Tom van Haren, Nathalie van Loon, Michael Turel, Peter Hoogendijk, Ruud Priester, Edwin Oskam, Geert Kotter, Maaikje Vallenduik, Laurens Drogendijk, Maxim Kuil, Marc van Gemert, Adilia Roda, Andrea van de Graaf, Ronald van Oijen, Aukje van Bezeij, Pauline Westendorp, David Zuilhof, Rob van Opdorp, Linda Vosjan, Frank Boon, Marischa van Zantvoort, Wendela Troll, Ieteke Schouten, Dave Emons, Sascha Bloemhoff, Baud Schoenmaeckers, Renske van der Ploeg, Dave van Dongen, Wilbert Koppers, Isabella Jansen, Willem Draaisma, Saskia Müller, De Groene Hub, Energiecoöperatie Zuiderlicht, Coöperatie APEC, IkWilSchoneEnergie, Constitutie voor de Commons, Netwerk Oranje Energie, De EnergieWending, Actienetwerk GasTerug

Marjan Minnesma

Wormerveer, 28 oktober 1966 - Noordbeemster, 22 mei 2026

*Hoop is een alchemist: de dichtste steen
ontzegt het. Als uit een ei: klein
verenpakketje, bebloed nog, onooglijk.
Het eerste verzet wordt het luidste protest.
Er is een nieuwe wereld mogelijk.
(uit: Europa 2022, Lieve Marsman)*

We zijn diep geschokt door het bericht dat Marjan is overleden. Geliefde strijdster voor een duurzame wereld, drijvende kracht achter het Urgenda-vonnis, aanjager van vele acties en visies over een duurzame wereld. Deze formidabele vrouw inspireerde ons en vele anderen, ook buiten Nederland. Ze was een geschenk voor de wereld. Wat houden we van haar, en wat zullen we haar missen. We wensen haar naasten Koos, Noor, Roemer en Linde, haar moeder Pien en zus Ingrid, en het team van Urgenda veel kracht, wijsheid en liefde toe.

Anne-Marie Rakhorst, Pallas Agterberg, Barbara Vos, Sharon Ceha, Wouter van Dieren, Jeannette Hoek, Jeroen de Haas, Sanne en Ruud Koorstra, Aart van Veller, Peter Molengraaf, Ingrid Zeegers, Jacqueline Cramer, Maurits Groen, Moniek Merckx, Ed Nijpels, Matthijs Bierman, John Kerkhoven, Joos Ockels-Swaving, Max Christern, Thomas en Sabine Rau en kinderen, Jan Rotmans, Pier Vellinga, Bernice Notenboom, Ralien Bekkers, Feike Sijbesma, Willem Ferwerda, Louise Vet, Paulette van Ommen, Suze Gehem, Klaske Kruk, Helga van Leur, Kees Noorman, Harm Edens, Tjeerd Jongma, Pieter Hilhorst, Marcello Palazzi, Jaap Dirkmaat, Liset Meddens, Marjolein Demmers, Peter Blom, Volkert Engelsman, John Grin, Johan Schot, Klaas van Egmond, Eva Gladek, Herman Wijffels, Kees Biesheuvel, Roeybem Anders, Roger Cox, Freerk Vermeulen, Marijn Kingma, Diederik Samsom, Maarten Hajer, Rob Weterings, Natasja van den Berg en Kees Vendrik

Marjan Minnesma

was de drijvende kracht achter onze coöperatie. Als medeoprichter deed zij dit vanuit de overtuiging dat schone energie van en voor iedereen moet zijn. Met haar visie, vasthoudendheid, aanstekelijke energie en verbindendheid heeft zij de basis gelegd waarop wij iedere dag verder bouwen.

Wij zijn haar diep dankbaar.
Haar gedachtegoed leeft voort in alles wat wij doen.

Ons medeleven gaat uit naar haar man en kinderen en wensen hen veel sterkte!

Namens de Raad van Commissarissen:
Felix Olthuis, Ruud Mulder, Ronald van Oijen, Erik de Ruijter

Namens het bestuur:
André Dippell, Maurien de Jager, Dave Haas

En namens alle leden en medewerkers van om | nieuwe energie

om | nieuwe energie

Met groot verdriet hebben wij
kennisgenomen van het overlijden van

Marjan Minnesma

Marjan was van 2015 tot 2025 lid van de Raad van Toezicht van Pakhuis de Zwijger. Marjan bracht beweging. In gesprekken, in organisaties en in de samenleving. We zullen haar missen. Haar stem, haar energie, haar eigenzinnigheid. En haar zeldzame vermogen om mensen wakker te schudden zonder de hoop los te laten.

Onze gedachten zijn bij haar man, kinderen, familie, vrienden en iedereen die met haar heeft samengewerkt.

Namens Pakhuis de Zwijger,

Raad van Toezicht, directie en medewerkers

PAKHUIS
DE ZWIJGER

Diep getroffen door het overlijden van

Marjan Minnesma

Als lid van de Maatschappelijke Adviesraad van het KNMI was Marjan enorm betrokken. Scherp en kritisch, oplossingsgericht en inspirerend.

We wensen haar familie, vrienden en collega's veel sterkte toe.

Namens het KNMI
Maarten van Aalst
hoofddirecteur

Wij gedenken met bewondering en respect

Marjan Minnesma

Lid van de Adviesraad van SEVEN

Visionair, meervoudig getalenteerd, ondernemend en energiek was ze volkomen toegewijd aan het metterdaad aanpakken van klimaatverandering.

Alle collega's van SEVEN
joining forces for fair climate solution

Wij zijn diepbedroefd door het bericht dat
afgelopen vrijdag is overleden

Marjan Minnesma

Marjan's grensverleggende inzet voor onze planeet verdient ons diepste respect. Marjan stond onder andere aan de wieg van de explosieve groei van zonne-energie in Nederland, door het opzetten van de actie *Wij Willen Zon* met Urgenda.

Zij blijft een grote inspiratiebron voor ons.

Weert, mei 2026
Solarge

solarge

Diepbedroefd zijn wij over het veel te vroege
overlijden van

Marjan Minnesma

We gaan een onvoorstelbaar krachtige en originele medestrijder voor duurzaamheid en een ongelofelijk fijn mens missen. Marjan deed iets bijzonders voor de aarde. Ondanks tegenslag dacht zij in oplossingen. Haar strijd tegen klimaatverandering kwam recht uit haar hart, een inspiratie voor velen. Wij gaan in haar geest door met het werk voor een leefbare wereld.

We wensen de naasten van Marjan veel sterkte met dit grote verlies.

Je bondgenoten van Natuur & Milieu

NATUUR
& MILIEU

Marjan Minnesma

28 oktober 1966 - 22 mei 2026

'Gezondheid is ons hoogste goed', zei Marjan vaak tegen ons, 'Ga door met jullie werk: de ziekmakende uitstoot moet echt stoppen.' Wij zijn dankbaar voor de inspiratie en steun die Marjan ons geeft. We houden haar geest, haar tomeloze energie en haar moed levend. Ze is overleden, maar niet dood. Marjan blijft ons allen inspireren.

We leven mee met Koos, de kinderen en de familie. En natuurlijk ook met het Urgenda-team en alle andere dierbaren.

Stichting Gezondheid op 1
Antoinette Verbrugge (directeur)
Rolf Deen, Jildert Huitema, Wia Timmerman (bestuur)

We zijn geschrokken en diep bedroefd
door het overlijden van

Marjan Minnesma

Marjan heeft met de klimaatzaak geschiedenis geschreven, en heeft met een bovenmenselijk lange lijst projecten belangrijke en concrete stappen gezet naar een duurzamere wereld. Ze is een inspiratiebron voor velen, ook voor ons. Marjan was echtgenote van onze lieve oud-partner Koos van den Berg en moeder van Noor, Roemer en Linde. We wensen hen, de familie, en Urgenda, heel veel sterkte met dit verlies.

Wij vonden het een bijzondere eer om met Marjan samen te werken, en zullen haar ontzettend missen.

Höcker
ADVOCATEN

Marjan Minnesma

Wormerveer 28 oktober 1966 Noord Beemster
22 mei 2026

Met het overlijden van Marjan Minnesma heeft Nederland een groot inspirator en een prachtig mens verloren. Marjan was bijzonder in haar zeggingskracht en in het activeren van mensen. Onvermoeibaar, verbindend en met een diepe oprechtheid. Haar fundamentele inzicht in het klimaatvraagstuk en haar praktische vermogen daar effectieve oplossingen voor te creëren, zijn ongeëvenaard. Marjan was daarmee de inspiratiebron voor de gehele klimaatbeweging. En dat blijft ze voor ons, ook na haar overlijden.

Wij wensen familie en dierbaren sterkte met dit enorme verlies.

Collega's en vrienden in duurzaamheid en klimaat, voorheen de Polmangroep.

Jacqueline Cramer
Marjolein Demmers
Wouter van Dieren
Klaas van Egmond
Marius Enthoven
Maurits Groen
Wim Hafkamp
Suzanne van der Pijll
Sible Schöne
Marcel Schuttelaar
Jan Paul van Soest
Eric-Jan Tuininga
Wim Turkenburg
Pier Vellinga
Hans van der Vlist
Wouter van der Weijden

Bedroefd heeft de raad van bestuur van Wageningen University & Research (WUR) kennisgenomen van het overlijden van

Prof. dr. ir. Henk Bakker

Professor Bakker bekleedde vanaf 1979 de leerstoel Tropische Veehouderij (Tropical Animal Husbandry) en was gedurende zijn loopbaan decennialang intensief verbonden met ons kennisinstituut, onder meer als lid van de Raad van Toezicht.

Hij stond binnen zijn werk en daarbuiten bekend als een liefdevolle, eigenwijze en betrokken verbinder. Zijn wetenschappelijke werk en toewijding aan landbouwsystemen in ontwikkelingslanden hebben onze academische gemeenschap diepgaand verrijkt.

Wij zijn dankbaar voor alles wat hij voor WUR heeft betekend. Wij wensen zijn nabestaanden veel sterkte bij het verwerken van dit verlies.

Wageningen, 27 mei 2026

Namens de raad van bestuur,

Prof. dr. Carolien Kroeze, rector magnificus
Dr. ir. Sjoukje Heimovaara, voorzitter

Met grote verslagenheid en intens verdriet moeten wij afscheid nemen van de benjamin van onze club

Eelko Lam

☆ 27 februari 1969 † 22 mei 2026

Een mooie avond met elkaar eindigde kort daarna in een nachtmerrie. De talloze mooie herinneringen samen zijn voor ons een grote troost.

Voor altijd in ons hart, voor altijd een van ons.

Jaarclub Grand Cru '87
V.A.P. Groningen

Huub Fischer
Joris Frederiks
Derk van Heek
Willem Horstmann
Eduard Jansen
Okko Rabeling
Tjerk t'Sas
Gerwin de Wilde
Rutger de Wit

Lieve Carin, Anna en Nienke,

Diep geschokt en intens verdrietig zijn wij door het plotselinge overlijden van je man, jullie vader en onze lieve vriend

Eelko

Altijd recht door zee, grappig en vol liefde voor jullie. We leven met jullie mee en staan in vriendschap om jullie heen, nu en in de toekomst.

Derk en Brianne, Eduard en Astrid, Gerwin en Nathalie, Huub en Rielke, Joris en Janine, Okko en Caroline, Rutger en Marike, Tjerk en Esther, Willem en Esther

*There is an old belief
That on some distant shore
Far from despair and grief
We all shall meet once more*

John Gibson Lockhart

Met pijn in ons hart nemen wij, met bewondering voor zijn jarenlange vechtlust, afscheid van mijn maatje, mijn lieve vader, onze betrokken schoon- en stiefvader en stoere opie

Johan Christiaan Mijnarends Chris

Wehl, 8 augustus 1939 Haarlem, 22 mei 2026

Aerdenhout Trix Mijnarends - Kuiper

Bennebroek Carine Mijnarends en Hans Fleurbaaij
Eva
Rosalie
Yasmine

Abu Dhabi Liz Anderson
Samantha
Hunter

Baarn Alexander en Catryn Lutton - Geleijnse
William
Josine
Arthur

Correspondentie- en bloemenadres:
Afscheidshuis Brokking & Bokslag
T.a.v. Familie Mijnarends
Herenweg 92, 2101 MP Heemstede

Chris verblijft in Afscheidshuis Brokking & Bokslag, alwaar geen bezoek.

Het afscheid van Chris zal in besloten kring plaatsvinden op vrijdag 29 mei.

Verdrietig, maar vervuld van vele mooie herinneringen, hebben wij afscheid genomen van mijn lieve, zorgzame moeder, schoonmoeder en onze trotse oma en overgrootmoeder

Jantina Hendrika Mostert-Boschma ~ Tinie ~

Echtgenote van Frans Mostert † Papendrecht, 17 augustus 2020

* Haarlem, 27 juli 1931 † Dirksland, 22 mei 2026

Leendert en Els

Marjolijn en Mels
Ties

Bart en Fé
Daan

Emma en Paul

Wij nodigen u uit om samen met ons afscheid te nemen op vrijdag 29 mei om 13:30 uur in de Bethlehemkerk, Van der Palmstraat 1 te Papendrecht.

Aansluitend zal de begrafenis plaatsvinden op de Algemene Begraafplaats, Admiraal de Ruyterweg 23 te Papendrecht, omstreeks 15.00 uur.

Er is gelegenheid om ons te condoleren op woensdag 27 mei van 19:00 tot 20:00 uur in de recreatiezaal van "De Vroonlande", Staakweg 5, 3247 BV Dirksland en op vrijdag 29 mei van 12:45 tot 13:15 uur voor aanvang van de dienst in de Bethlehemkerk.

Na de begrafenis is er gelegenheid om de familie te ontmoeten.

Correspondentieadres: Familie Mostert
p/a Uitvaartonderneming De Drechtstreek
Jan Steenstraat 71 | 3362 XH Sliedrecht

Met groot verdriet hebben wij kennisgenomen van het overlijden van onze collega

dr. Ronald Schram

Ronald is 60 jaar geworden. Hij was meer dan dertig jaar verbonden aan NRG PALLAS en haar voorgangers. In leidinggevende en strategische functies leverde hij een belangrijke bijdrage aan onze organisatie en aan het werk rond medische isotopen, nucleair onderzoek, energie en gezondheid.

Nationaal en internationaal was Ronald een gezaghebbende stem in de nucleaire sector. Met zijn kennis, ervaring en netwerk droeg hij bij aan samenwerking, beleidsvorming en de maatschappelijke dialoog over nucleaire technologie.

Ronald was een betrokken collega, coach en gesprekspartner die complexe onderwerpen helder en toegankelijk maakte.

Wij zijn Ronald veel dank verschuldigd en zullen hem zeer missen. Onze gedachten gaan uit naar zijn naasten. Wij wensen hen veel kracht en sterkte bij dit grote verlies.

Directie en medewerkers van NRG PALLAS

**NRG
PALLAS**
Nuclear. For Life.

Verdrietig, maar dankbaar dat hij zo lang in ons midden mocht zijn, laten wij u weten dat wij toch nog onverwacht afscheid moesten nemen van

Gerard Sierk Schaafsma

oud-rector Stedelijk Gymnasium Breda

* Heerlen † Teteringen
22 september 1934 21 mei 2026

weduwenaar van
Willy Hennink

echtgenoot van
Anja de Ruiter

Maurits
Kay en Bernice
Ellen en Arjen
Inge en Maxime
en kleinkinderen

Onze dank gaat uit naar alle medewerkers en verzorgenden van Park Zuiderhout voor de liefdevolle verzorging en warme aandacht voor Gerard.

Correspondentieadres:
Bouwingplein 107, 4901 KZ Oosterhout

Wij missen een vriend

Hans Bertil Deltenre

☆ Amsterdam, 31 augustus 1948

† Amsterdam, 24 mei 2026

De crematieplechtigheid vindt plaats op dinsdag 2 juni in besloten kring.

Correspondentie kan worden gericht aan:
Dela regio Amsterdam
De Flinesstraat 2D
1114 AL Amsterdam
088-3352155

Na een mooi leven en gedragen door de herinnering aan een zeer gelukkig huwelijk, is overleden

Trijntje Engelina Schmitz du Moulin - Dijkema

- Trijny -

* 1 december 1936 † 22 mei 2026
Garnwerd Loppersum

Levenslustig, zelfstandig van geest en vol nieuwsgierigheid.

Sinds 17 mei 2003 weduwe van
Henri Schmitz du Moulin.

In liefde nemen wij afscheid.

Aldrik Jan & Ingrid
Rosalie
Nils & Sanne

Sabine & Thijs
Tex

*Wij danken het personeel van Zonnebuis
Wiemersbeerd voor de liefdevolle zorg.*

Correspondentieadres:
Bloemsingel 140, 9712 KZ, Groningen

De afscheidsplichtigheid zal plaatsvinden op vrijdag 29 mei om 10.30 uur in de Rooms Katholieke kerk St. Joseph aan de Buitensingel 18 te Delfzijl. Aansluitend zal de begrafenis plaatsvinden op de begraafplaats aan de Koningin Julianalaan.

Na de begrafenis is er gelegenheid tot condoleren in gebouw 't Anker aan de Menno van Coehoorsingel 21 te Delfzijl.

Frans P. Postma

is voorgoed vertrokken...

Een liefdevolle, trouwe echtgenoot, vader, schoonvader, Pake, broer, oom en vriend.

Een betrokken Eemnesser, D66'er, Humanist en Europeaan.

Wij nemen afscheid op zaterdag 30 mei om 09.30 uur in de aula van crematorium Laren, Weg over Anna's Hoeve 1 of thuis op de Ploeglaan 30, 3755 HT Eemnes. Welkom na afspraak per mail: uschipostma@gmail.com

Met groot verdriet hebben wij afscheid genomen van onze vader, schoonvader, opa en vader van mijn kinderen

Mr. Georges Guinau Bestuursrechter

13 januari 1951 Haarlem 25 mei 2026

Igor

Anna en Daan
Puk, Pip

Judith

De uitvaartplechtigheid vindt plaats op zaterdag 30 mei om 16.00 uur in de Dudokzaal van Crematorium Westerveld, Duin- en Kruidbergerweg 2 in Driehuis. Tijd van samenkomst 15.45 uur. Na afloop is er gelegenheid tot condoleren. De familie verzorgt zelf de bloemen.

Onze bijzondere dank gaat uit naar Hospice Haarlem en Omstreken voor de liefdevolle zorg en begeleiding.

Correspondentieadres: p/a Familie Guinau
Hoofdstraat 189B | 2071 EG Santpoort-Noord
Vragen? lisette@pattyduijn.nl | 06 82 205 581

Indien u geen rouwkaart heeft ontvangen, gelieve deze advertentie als uitnodiging te beschouwen.

Colofon familieberichten

Opgave van een familiebericht

Een familiebericht kunt u opgeven via nrcadverteren.nl/familieberichten of een e-mail naar familieberichten@nrc.nl

Afdeling familieberichten

Bereikbaar op telefoonnummer: 020-7553052 (ma t/m vr 08.30 uur - 17.00 uur) of via e-mail: familieberichten@nrc.nl

Sluitingstijden

Dinsdag t/m zaterdag tot uiterlijk 14.00 uur op de dag vóór plaatsing. Voor plaatsing op maandag uiterlijk vrijdag 16.00 uur.

Blijde berichten

nrcadverteren.nl/familieberichten

SOFT REVOLT

De bh die met je meebeweegt

Beugellose ondersteuning dankzij 3D-breitechnologie

- › Optimale steun: voor cup 70B - 100G
- › Comfortabele stretch cup met subtiele mesh
- › Ideaal voor actieve dagen en low-impact sport

De Lara bh is er voor momenten waarop je comfort wil, zonder in te leveren op ondersteuning. De bh met een lage, ronde hals en subtiele mesh strook aan de voorkant voelt licht en ademend, terwijl het juist extra steun biedt. Dankzij Soft Revolt's innovatieve 3D-breitechnologie wordt de bh in één stuk gebreid, wat zorgt voor een comfortabele en ondersteunende pasvorm zonder beugels. De verstelbare bandjes zijn ook gekruist te dragen, ideaal voor lichte en actieve momenten. Lara biedt meer steun dan andere beugellose bh's, met het comfort dat je gewent bent van een beugel-bh. Verkrijgbaar in cup-maten B t/m G.

In de kleuren: Ook bijpassende slips verkrijgbaar

Adviesprijs fabrikant 89,-
75,-

Bestel nu > nrcwebwinkel.nl/softrevolt

Gezinnen met kinderen die geen dak boven hun hoofd hebben, moeten aan allerlei bureaucratische voorwaarden voldoen om voorrang te krijgen op een huurwoning. Het kabinet moet die hordes wegnemen, vinden *Carrie van der Kroon* en *Nil Sendil*.

In rap tempo komen er in Nederland meer gezinnen met (kleine) kinderen op straat te staan. Dat kan zo niet langer, vindt ook de Tweede Kamer, die daarom vorig jaar heeft besloten dat dakloze gezinnen met minderjarige kinderen in het vervolg voorrang op een sociale huurwoning krijgen. Maar door een juridisch achterdeurtje dat nog door het kabinet-Schoof open is gezet, dreigt hier in de praktijk niets van terecht te komen. Het huidige kabinet moet dan ook ingrijpen.

Dakloosheid heeft een enorm effect op kinderen. De stress van ouders die steeds een nieuwe slaapplek moeten zoeken, slaat op hen over. Dakloze kinderen worden van plek naar plek verplaatst, raken telkens opnieuw ontworteld, bouwen moeilijk veilige relaties op, hebben nauwelijks privacy, moeten geregeld van school wisselen en groeien op in voortdurende onzekerheid.

Dit alles schaadt niet alleen de fysieke gezondheid van dakloze kinderen, maar belemmert ook hun emotionele en sociale ontwikkeling. Er ontstaat een achterstand die hen levenslang blijft achtervolgen.

En het gaat niet om een klein aantal: ongeveer één op de vijf dakloze mensen in Nederland is jonger dan achttien jaar, zo blijkt uit recente tellingen uitgevoerd door het Kansfonds en de Hogeschool Utrecht (het CBS houdt geen cijfers over dakloze kinderen bij). Tot nu toe zijn daarbij 5.500 dakloze kinderen geteld. De tellingen hebben echter nog niet in alle regio's plaatsgevonden, en daarom valt te verwachten dat

het aantal in werkelijkheid fors hoger ligt. Afgaand op de signalen die wij opvangen van de gemeenten en organisaties als het Leger des Heils, kun je bovendien stellen dat het aantal dakloze minderjarigen snel toeneemt.

Veel doet de overheid nog niet voor dakloze kinderen. Zelfs als je met je kind in een garagebox slaapt, krijg je niet vanzelfsprekend met voorrang een sociale huurwoning. Maar vorig jaar gloorde er ineens hoop. De Tweede Kamer nam een amendement aan van Pieter Grinwis (ChristenUnie), dat dakloze gezinnen met minderjarige kinderen het wettelijk recht op urgentie geeft.

Helaas zei toenmalig minister Mona Keijzer (Volkshuisvesting, BBB) dat de werking van het amendement zo veel mogelijk zou gaan beperken. En onder het huidige kabinet is daaraan niets veranderd. Een recent gepubliceerde ambtelijke notitie laat zich lezen als een contract met zoveel kleine lettertjes dat er in de praktijk weinig tot niets van het recht op urgentie overblijft. Als je alle voorwaarden op een rijtje zet, is er bijna niemand meer die eraan voldoet.

Onoverkomelijk struikelblok

Dakloze gezinnen die in aanmerking willen komen voor urgentie, moeten bijvoorbeeld kunnen aantonen dat zij minstens drie jaar wonen in de gemeente waar zij urgentie aanvragen. Vaak is dat een onoverkomelijk struikelblok: wie dakloos is, heeft immers geen vaste woon- of verblijfplaats.

Ook moeten dakloze gezinnen voordat ze voorrang krijgen eerst proberen zelf binnen hun eigen netwerk een

huis te vinden. Dit opent niet alleen de deur voor willekeur, maar vormt ook een risico voor vrouwen met kinderen die in een gewelddadige relatie zitten. De maatregel kan ervoor zorgen dat zij langer in hun onveilige situatie blijven, omdat ze geen alternatief hebben.

Precies zulke drempels zorgen ervoor dat kwetsbare gezinnen tussen wal en schip vallen. Zij worden, geheel tegen de geest van het besluit van de Tweede Kamer in, klemgezet tussen bureaucratische regelingen.

Nederland is verplicht kinderen te beschermen en hen een fatsoenlijke levensstandaard te bieden

In het *Nationaal Actieplan Dakloosheid* beloofde de overheid een paar jaar geleden dat dakloosheid in 2030 uitgebannen zou zijn. Een eerste stap op weg naar inlossing van deze belofte, is het bieden van een veilige plek en toekomstperspectief aan de meest urgente woningzoekenden: dakloze gezinnen met minderjarige kinderen. Die verantwoordelijkheid volgt ook uit het VN-Kinderrechtenverdrag, dat Nederland verplicht kinderen te beschermen en hun een fatsoenlijke levensstandaard te bieden.

Minister Elanor Boekholt-O'Sullivan (Volkshuisvesting, D66) moet ervoor zorgen dat de rechten van kinderen bovenaan staan. Dakloze gezinnen met kinderen moeten met voorrang aan een woning worden geholpen - zonder bureaucratische belemmeringen.

Nil Sendil is coördinator van Dakloosheid Voorbij!

Carrie van der Kroon is directeur van Defence for Children Nederland.

Overheid, doe niet zo moeilijk en geef dakloze kinderen een huis

FOTO BART MAAT

Natúrlijk gaat hij weg, en dat weet hij zelf ook. De Britse premier Keir Starmer is het kind dat net te horen heeft gekregen dat we nog één verhaaltje doen en dat we dan echt gaan slapen. Tijdrekken, meer zit er niet in.

Hij is dan nog geen twee jaar premier geweest. Andere Europese middenpolitici - Friedrich Merz, Rob Jetten - hebben het ook lastig, terwijl ze toch niet zo gek lang geleden jubelend werden onthaald als het definitieve antwoord tegen het populisme.

Wat héerlijk, zeiden we in de kroeg tegen elkaar: eindelijk wordt politiek weer saai!

Waarom liggen ze dan nu alweer zo onder vuur? Vaak worden dan politiek inhoudelijke redenen gegeven. De hervormingen van Friedrich Merz gaan niet snel genoeg, Starmer had dat gedoe met Peter Mandelson, en het kabinet-Jetten heeft gewoon geen verhaal.

Dat is vast allemaal waar, en je kunt er aan talkshowtafels waarschijnlijk een heel eind mee komen, maar volgens mij is de echte oorzaak een stuk banaler: de kiezer heeft zijn aandacht gewoon verloren en wil wel weer eens wat nieuws.

Niet meteen naar wens

En dat is ook niet zo gek, want in het dagelijks leven vinden we het volstrekt vanzelfsprekend dat al onze wensen meteen in vervulling gaan. Waar moeten we nou nog, laten we zeggen, langer dan drie dagen op wachten? Alles is er meteen. Je krijgt om half vier 's nachts een mailtje dat je aangeschafte waterkoker het sorteercentrum in Oost-Leipzig heeft verlaten, liedjes zijn aanstekelijk vanaf de eerste seconde, en veel opiniestukken beginnen met

We wilden toch saaie politiek? Dan moeten we nu niet zeuren

Al onze materiële wensen kunnen vrijwel meteen in vervulling gaan, en die verwachting breidt zich volgens *Thom Egberts* uit naar de politiek. Terwijl we juist op dat vlak geduld zouden moeten hebben.

een praktisch voorbeeld, zodat je er meteen lekker in zit.

Diezelfde onmiddellijkheid lijken we nu ook van de politiek te verwachten. We bestellen iets, en als het niet meteen naar wens is, sturen we het gewoon terug.

Nu zou je hopen dat media en politici zich als volwassenen gedragen en tegen de kiezer zeggen: jongens, laten we het nog heel even aankijken. Maar je kunt bijna geen talkshow of politieke podcast aanzetten (waarom doe ik dat eigenlijk nog) of je hoort analisten verzuchten dat dat minderheidskabinet van Jetten natuurlijk nooit gaat werken. Daarnaast blijven journalisten peilingen bespreken alsof er volgende week verkiezingen zijn. Joost Vullings, een paar weken geleden in zijn podcast: „D66 is vooral de partij die de klappen krijgt. Het vertrouwen in het kabinet is héél erg gedaald.“ De mensen vinden het niks, dan zal het wel niks worden.

Thom Egberts is freelance schrijver voor onder meer *Lubach* en *De Speld*.

Of neem de ronkende aankondiging van de talkshow *Eva* op 7 mei: „Hoe gaat premier Jetten het asielprobleem oplossen?“ Wacht even: verwachten we nou echt dat Rob Jetten eigenhandig het asielprobleem gaat oplossen? Ik bedoel, *love the guy* hoor, daar gaat het niet om, maar het is toch ook wel tamelijk ironisch: media die de politiek kritisch zeggen te volgen, hebben er tegelijkertijd onrealistisch hoge verwachtingen van.

Dat verwachtingspatroon is trouwens ook de schuld van de politiek zelf. Jetten voerde campagne met „Het kan wél“ en de belofte tien nieuwe steden te bouwen. En natuurlijk roepen politici in campagnetijd wel vaker dingen die ze niet kunnen waarmaken - Wilders is zijn minder minder-beloofte uit 2014 ook nooit nagekomen - maar voor de politiek hoeft het niet eens meer campagne te zijn om grote, voorbarige beloftes te doen.

De dag nadat D66, VVD en CDA een

coalitieakkoord hadden gesloten, plaatste de VVD langs enkele snelwegen billboards met de tekst: „Afspraak is afspraak“, gevolgd door een paar punten die ze hadden 'binnengehaald', zoals het handhaven van de hypothekrenteaftrek en het openen van Lelystad Airport. Maar er was nog helemaal niks binnengehaald, dit was een coalitieakkoord met plannen, waarvan we nog maar moeten afwachten of ze het, gezien de minderheidsconstructie, zullen halen. Maar toch wilde de VVD meteen laten zien: uw bestelling is in goede orde ontvangen. Een soort morgen-in-huis-democratie.

Posters van Starmer en Merz

Als dat je opvatting van democratie is - je zin krijgen, en snel - moet je niet rare opkijken als je kiezers die opvatting gaan omarmen. En dat versterkt elkaar: politici gaan nog meer beloven, die beloftes komen niet uit want het blijkt toch complex, en de kiezer wordt weer teleurgesteld. De Algemene Rekenkamer constateerde het onlangs nog: de overheid belooft meer dan ze kan waarmaken.

Ik zeg niet dat dit minderheidskabinet het beste kabinet ooit is, en ik heb ook zeker geen posters van Keir Starmer en Friedrich Merz boven mijn bed hangen - niet méér - maar als ons verlangen naar saaiheid destijds oprecht was, moeten we ons daar misschien ook iets meer naar gedragen. Of riepen we dat alleen maar omdat saaiheid de nieuwe hype was?

Dat we door onze steeds kortere aandachtsspanne nauwelijks nog geduld kunnen opbrengen voor onze relaties, ons werk, onze vrije tijd, onze hobby's en ons dagelijks leven, is tot daaraan toe. Laten we dan in elk geval nog een klein beetje geduld opbrengen voor de democratie.

COLUMN
MAXIM FEBRUARI

Vrouwen eerst

Binnenkort kan ik in Groot-Brittannië en Noord-Ierland niet meer naar de wc. Althans, het kan natuurlijk wel, maar niet legaal. Overigens niet zo erg voor mij persoonlijk, zo lang het hier in Nederland nog wel kan, maar ik wil het er toch even over hebben. Vooral met de vrouwen onder u.

Vorige week werd in het Verenigd Koninkrijk een code gepubliceerd die de toegang regelt tot openbare kleedkamers, ziekenhuiszalen, sportclubs en openbare faciliteiten zoals wc's in bibliotheken en winkelcentra, op stations, in cafés en restaurants. Het kwam erop neer dat trans mensen op al die openbare plekken niet meer welkom zijn indien vrouwen zich er oncomfortabel bij voelen.

De code werd opgesteld door de commissie voor gelijkheid en mensenrechten, de Equalities and Human Rights Commission, en de bedoeling ervan is dat niemand last heeft van discriminatie en intimidatie. Het is de vraag of dat helemaal is gelukt.

De code werd nodig nadat het Hoogerechtshof, op verzoek van de belangengroepering For Women Scotland, in april 2025 besloot dat de woorden 'vrouw' en 'man' in de wet verwijzen naar een biologische sekse en dat je alleen een 'biologische vrouw' kunt zijn als je bent geboren als meisje. Volgens de code mag een trans vrouw niet langer naar plekken die voorbehouden zijn aan zulke biologische vrouwen. Ze moet naar de mannenafdeling.

Je zou denken dat trans mannen, zoals ik, nu naar de vrouwenafdeling moeten, maar dat gaat vreemd genoeg ook niet. Alles in het leven draait er tegenwoordig om dat biologische vrouwen geen „discomfort or distress“ ervaren (artikel 13.147). En dat ervaren ze in aanwezigheid van de trans man kennelijk al gauw; aangezien hij „presents as man, other service users could reasonably object to his presence“. Kortom, de trans man kan helemaal nergens meer heen.

Nu vindt de mensenrechtencommissie dat ook een beetje sneu. Volledig uitsluiten van het openbare leven is mogelijkere wijs niet proportioneel, zegt ze. En dus heeft ze een oplossing: misschien kunnen trans mensen faciliteiten gebruiken die zijn aangepast voor rolstoelgebruik.

Mij lijkt dat niet direct logisch. Indien trans mensen iedereen schrik aanjagen die tussen hoofdgerecht en dessert even gaat plassen, moet je ze ook niet loslaten op mensen met een fysieke beperking. Al is het wel fijn dat biologische vrouwen zonder aanpassingen en beperkingen dan, als enigen, even gezellig onder elkaar kunnen zijn.

Geloof me. Ooit had ik sympathie voor het feminisme. Sterker nog, ik was feministisch.

Maar dat is over. De ontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk worden op dit moment toegeschreven aan geradicaliseerde feministen, de zogenaamde TERFs, de 'trans-exclusionary radical feminists'. Maar geradicaliseerde groepen dringen niet door tot officiële wet- en regelgeving als ze niet worden gesteund of gedoogd door een groot deel van de bevolking, en dat is hier het geval.

U merkt het, ik vind me enigszins op. En, jajaja, dat is vervelend, maar wees niet bang, ik doe niets. Het is ook niet zo dat ik de zaak der vrouwen niet langer steun of de onveiligheid van vrouwen in deze wereld bagatelliseer. Zeer zeker niet. De onveiligheid is er. Het choqueert me alleen dat degenen die zich inzetten voor de situatie van vrouwen zo onverschillig blijken te zijn voor de situatie van anderen. Eigen emancipatie eerst.

Zie ook met nadruk de protesten tegen asielzoekerscentra. Steeds vaker zijn er vrouwen en zelfs kinderen onder de demonstranten, merkte *Nieuwsuur* begin deze maand op. Er zijn zelfs exclusieve vrouwenmarsen tegen opvang. Volgens een hoogleraar als deze focus op de veiligheid van vrouwen een *consensual issue*. „Een onderwerp waar je eigenlijk niet tegen kunt zijn.“

Ooit had ik sympathie voor het feminisme. Sterker nog, ik was feministisch. Maar dat is over

Een initiator van de actie 'Wij eisen de nacht op' schrijft dat weliswaar niet de vreemdeling buitenshuis, maar de partner binnenshuis de veiligheid van vrouwen bedreigt. Toch begrijpt ze de vrouwenmarsen, want populisten maken misbruik van een reële angst. Daarom moeten vrouwen elkaar ook niet de maat nemen in zulke kwesties. „De strijd tegen geweld tegen vrouwen winnen we samen.“

Maar, neem me niet kwalijk, tegen wie was het geweld in Loosrecht feitelijk gericht? Tegen de jongemannen binnen het azc toch? Als mannelijke asielzoekers door vrouwen de stuipen op het lijf krijgen gejaagd, vind ik het wat mager om vervolgens alleen over vrouwelijke solidariteit te beginnen.

Enfin, nu is in ons buurland dus op verzoek van vrouwen bepaald dat je in de openbare ruimte kunt worden aangesproken op je uiterlijk. „*Physique or physical appearance*“ (artikel 13.168). Hm. Eerlijk gezegd beginnen sommige vrouwen best een beetje eng te worden; soms ben ik blij dat ik niet meer met ze naar dezelfde wc hoef.

Maxim Februari is jurist en schrijver en heeft om de week een column in NRC.

Commentaar

UITBREIDING EU

Oekraïne onmisbaar voor een veilige toekomst van Europa

Het lidmaatschap van de Europese Unie is in een tijd van Russische agressie, Chinese assertiviteit en Amerikaanse onberekenbaarheid aantrekkelijker dan ooit. Maar de weg naar lidmaatschap is zwaar. Nieuwe leden moeten in essentie een kopie worden van een EU-lidstaat, met een wearbare rechtsstaat en vrij van corruptie. Het toelatingsexamen duurt jaren - en dat geldt dan voor landen in vredesland.

Oekraïne kan niet zo lang wachten. De toetredingsdiscussie is urgent omdat EU-lidmaatschap een rol kan spelen in pogingen een 'vredesdeal' tussen Oekraïne en Rusland te sluiten: lidmaatschap zou deel uit kunnen maken van een pakket westerse veiligheids garanties voor Oekraïne. EU-lidmaatschap is essentieel voor de toekomst van een soeverein Oekraïne, zeker omdat NAVO-lidmaatschap er voorlopig niet in zit.

De geopolitieke noodzaak om Oekraïne snel te binden aan het Westen botst dus met een zorgvuldige, maar trage EU-procedure. De Duitse kanselier Friedrich Merz probeerde vorige week snelheid en zorgvuldigheid te combineren in een vierkante cirkel. Merz stelde een nieuw type lidmaatschap voor: de nieuwkomer mag alvast meerechten, maar zonder stemrecht.

Het is een onorthodox voorstel voor ongewone tijden. Maar het is ook een slecht voorbereid plan. Het werd slechts in klein kring gedeeld en het land waar alles om draait - Oekraïne - schoot het binnen een dag af. De regering-Zelensky vreest dat een half lidmaatschap als excuus kan dienen om volwaardig lidmaatschap te traineren. Bovendien, redeneert Kyiv, zijn met de aflossing van de Hongaarse premier Viktor Orbán, die toetredingsgesprekken stevast frustrerde, de kansen op voortgang in de procedure toegenomen.

Ook Nederland, Oekraïne-bondgenoot van het eerste uur, ziet niets in de gedachte-oefening van Merz. Gemorrel aan de toetredingsprocedure zou de publieke steun voor toetreding kunnen ondermijnen. En als het gaat om rechtsstaat en corruptie heeft Oekraïne nog een lange weg te gaan. Nederland houdt daarom onverkort vast aan de afgesproken route, maar helpt het aspirantlid wél actief met advies om aan de toetredingseisen te voldoen.

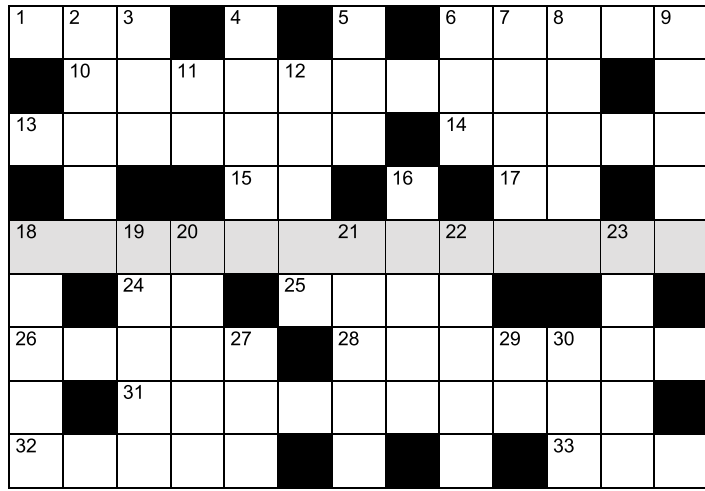
Voor de EU heeft toetreding van Oekraïne, dat voor de oorlog 40 miljoen inwoners telde, verstrekkende gevolgen. Kyiv zou zoveel gewicht in de besluitvorming krijgen dat machtsverhoudingen verschuiven. De toetreding van een belangrijk landbouwland tot de interne markt kan voor frictie zorgen, toetreding zou bovendien tot een verhoging van landbouw- en regio-uitgaven met meer dan 100 miljard euro kunnen leiden.

Het verwelkomen van Oekraïne is dus voor de EU een fiske opgave. Maar daar staat tegenover dat toetreding essentieel is voor de toekomst van de EU. En dat laatste wordt nog te vaak onderschat.

Oekraïne is een onmisbare schakel in de verdediging van Europa geworden. Het beschikt over een ervaren krijgsmacht en is uitgegroeid tot een innovatieve voorloper. In een tijd dat de VS de conventionele verdediging van Europa liever vandaag dan morgen overlaten aan de Europeanen, is Oekraïne een belangrijke bondgenoot.

Welke methode de EU ook volgt - de traditionele weg of een onorthodoxe route - de EU moet onderkennen dat met Oekraïne een waardevolle partner kan aanschuiven. Kyiv zal beter moeten scoren op rechtsstaat en corruptie en de EU mag niet traineren. Toetreding van Oekraïne is geen gunst maar een verrijking.

IN HET MIDDEN

Meer puzzels van Studio Steenhuis op steenhuispuzzels.nl

Vul in en ontdek wie of wat er midden in het nieuws staat

Horizontaal: 1. ___ de Wolf, caféhouder
 6. Graansoort 10. 'Niels Wennemars wint beroemde Britse wedstrijd ___'
 13. Je kunt ook wel zonder die ophef
 14. Edelgas 15. Legitimatie 17. ___-fout
 24. Daar is Bas Eickhout recent gestopt
 25. Staat in juli weer op het Vrijthof
 26. Het besef dat een das *too much* is
 28. Zij gaan op rolletjes 31. '___ ver-
 noemd naar amateuronderzoeker
 Astrid Eeuwes' 32. 'Ik heb nog nooit zo-
 iets ___ gezien!' 33. Geldopslag

Verticaal: 2. *No problema* 3. Past na
 Mad of gek 4. ___ Bolt 5. Past voor loge
 of deur 6. Past na veld of raket 7. *À la re-
 cherche du temps* 8. Smal stuk
 9. Teamkleding 11. Krook of Osterhaus
 12. Zoekmachine 16. Van Gent of Hout-
 man 18. Luidsprekeronderdeel
 19. Terug van weggeweest 20. Versla-
 vend radioprogramma 21. Stond er-
 gens op 22. Elementair deeltje 23. Mist
 hoofd, armen en benen 27. Inschatting
 van het OM 29. 'A je ___!' 30. Druk

Oplossing puzzel 26 mei. Horizontaal: 1. WAH-WAH 6. WAS 9. ZOLA 10. GO-
 GO 12. POR 14. KAS 15. OERKREET 16. NERTS 18. KOK 19. UNS 22. KEE 24. ASC
 25. LUNCH 27. CARVALHO 29. LEA 30. ATE 31. KOOR 32. EURO 33. NOS 34.
 PAARSE **Verticaal:** 1. WOKE 2. ALARMEREN 3. HASTA 4. AGO 5. HOEKSCHOP
 6. WOKKEL 7. SPEURNEUS 8. ERTS 11. GROF 13. OEN 17. SNAAKS 20. OSLO
 21. EULER 22. KCAL 23. EAT 26. CARE 28. ORA **In het midden:** MANOSFEER

© Studio Steenhuis steenhuispuzzels.nl

COLUMN
FRITS ABRAHAMS

Een verlaten schrijver

De boekhandelaar zag me door het boek bladeren en riep: „Dát moet u lezen! Geweldig goed geschreven!” Het betrof het boek *In verlatenheid* van L.H.

Wiener, in november 2025 uitgebracht door Uitgeverij Pluim en bekroond met de Hans Vervoortprijs, een minder bekende literaire prijs voor „verhalend proza van neerslachtige en toch opbeurende aard”.

Het boek had weinig publiciteit gekregen, wat mijn nieuwsgierigheid juist versterkte. Was het soms zo matig? Ik kende het werk van Lodewijk Henri Wiener slecht. Sommige van zijn verhalen hadden wel indruk op mij gemaakt, maar toch was ik aan zijn romans nooit toegekomen. De enthousiaste boekhandelaar gaf de doorslag: nu of nooit meer.

Ik heb er geen spijt van gekregen. *In verlatenheid* is het indringende boek van een eenzame tachtigjarige schrijver die terugblijkt op zijn woelige privéleven. Wiener heeft er nooit een geheim van gemaakt dat zijn werk een sterk autobiografische inslag heeft. Dat geldt zeker voor dit boek waarin de verteller identiek lijkt aan de schrijver, die tachtig jaar is geworden en omziet naar zijn jeugd, zijn werk als leraar Engels aan het Stedelijk Gymnasium in Haarlem en - vooral - zijn vijf verbroken relaties met vrouwen. Drie van hen waren oud-leerling van hem met wie hij ná hun schooltijd, zoals hij er met nadruk aan toevoegt, een relatie kreeg.

In de proloog noemt Wiener zijn boek een *document humain* in de vorm van „een gecontroleerde *stream of consciousness*”. Als lezer keek ik aanvankelijk nogal onwennig naar die stroom van in anekdotes verpakte herinneringen, maar op den duur vloeide alles treffend samen in wat de schrijver ook zelf als „een zwanenzang” beschouwt. „Niet anoniem passe-

ren is tenslotte het credo van iedere schrijver”, constateert hij.

Die mislukte relaties zijn de scharmieren waar dit boek, dit leven eigenlijk, om draait. Waar ging het mis? Wiener schrijft er met bijna gênante openhartigheid over. Enkele vrouwen, hun namen zijn gefictionaliseerd, kozen een andere partner. „Er is een tekort aan warmte in je karakter”, verwijt een van hen hem. Een ander, de moeder van zijn twee kinderen en vierentwintig jaar jonger dan hij, merkt bij hem „te geringe seksuele interesse”. „Seks maakt meer kapot dan je lief is”, constateert Wiener. Aan „een hechte kameradschap” zou hij genoeg hebben, verzucht hij.

L.H. Wiener kijkt terug op een woelig privéleven

Wat uiteindelijk overheerst is een gevoel van eenzaamheid. „Het zou daarna tussen ‘de vrouw’ en mij, Sigmund Freud indachtig, nooit meer goedkomen.” Er zijn meer momenten van zelfbeklag in dit boek, maar hij schrijft met genoeg humor om te voorkomen dat ze de overhand krijgen.

Hoogtepunt was voor mij zijn bezoek aan zijn eerste vrouw, die hij weer opzoekt kort voor ze na een lange lijdensweg euthanasie pleegt. Het inspireert hem achteraf tot de beste zin van zijn boek: „En zo legde ik even later, na veertig jaar, in een flat zes hoog in Haarlem-Noord, mijn beide handen op de schouders van Maddie, mijn eerste vrouw, waarbij ik haar botten voelde als van een jonge vogel die nog moest uitvliegen, maar daarbij onvermijdelijk zou neerstorten.”

Ik ga die andere boeken van Wiener ook maar eens opzoeken.

BADREGELS

Ons zoontje Seppe (3) is dol op badderen, het liefst urenlang. Om discussies te voorkomen hebben we een huisregel: rimpelige handjes = eruit. Toen ik hem er laatst op wees dat het tijd was, keek hij beteuterd. „Kijk maar naar je handjes.” Seppe zag het zelf ook. Hij moest eruit.

Eenmaal beneden smeerde oma een boterham voor hem. Seppe bestudeerde aandachtig haar handen.

„Oma”, zei hij peinzend, „jij mag nooit meer in bad!”

Jasmijn van Doeveren

Lezers zijn de auteurs van deze rubriek. Een Ikje is een persoonlijke ervaring of anekdote in maximaal 120 woorden. Insturen via ik@nrc.nl

FOKKE & SUKKE
ZITTEN NOG STEEDS OP X

JE WILT TOCH DAT GESPREK MET DE KIEZER BLIJVEN AANGAAN

'sterf in je graf, linkse kankerhomo'

RGVT

nrc > puzzels

Crux: kleine kruiswoordpuzzel voor grote denkers

Speel alle puzzels op nrc.nl/puzzels

SUDOKU

			8					
5		4	9					7
	3							
			4	7		8		
	2		5			7		
1			3				6	
3		6				8	1	4
					9			

Meer puzzels en boeken van Peter Ritmeester op pzzl.com

Plaats de cijfers 1 tot en met 9 zo in het diagram dat elk cijfer precies één keer voorkomt in elke rij, kolom, de negen vetomrande 3x3 vakken, én de vier grijze 3x3 vakken. © Peter Ritmeester PZZL.com Rechts: de oplossing van gisteren.

5	3	7	4	6	1	8	9	2
9	6	1	7	2	8	3	4	5
8	2	4	9	3	5	6	1	7
6	8	3	5	4	2	9	7	1
4	9	5	8	1	7	2	6	3
1	7	2	3	9	6	4	5	8
2	5	9	6	7	3	1	8	4
3	4	8	1	5	9	7	2	6
7	1	6	2	8	4	5	3	9

Achterpagina.

SPIDER-MAN

THE ORIGINAL ANIMATED SERIES

Dat pak past
ons allemaal

SPIDER-MAN
IS TERUG IN
'SPIDER-NOIR'
PAGINA C2-3

Cultuur
FILM & SERIES

FILM & SERIES

ZAP

René Spoelstra legt aan Michella Kox uit dat er ergere dingen zijn in de wereld. Beeld NET5

Reality-tv en ergere dingen op de wereld

Realitysterren Louisa Janssen en Michella Kox waren vriendinnen. Dat is toen een „beetje misgegaan” en nu vreet Michella nog liever stront dan dat ze met Louisa op een luxejacht zit. In de eerste aflevering van de *Anti Survival Show* (Net5), worden twaalf deelnemers met koffers en al op een Colombiaans strand gekwakt. Iets verderop in de baai ligt: „42 meter aan pure luxe”. Met totaal onbegrijpelijke spellen (iets met roze kokosnoten en Colombiaan Gustavo die „heel goed is met kokosnoten”) kunnen de luxepoezen een nacht op het jacht winnen en vijftigduizend euro. Alle realitysterren zijn overrompeld door het format, niemand wil op het strand slapen.

„Ik vind het heel erg voor de anderen, maar het is even heel erg belangrijk dat ik in een hangmat lig”, zegt Michella Kox maar meteen eerlijk. Het alternatief is een houten plank. Marc Junior maakt het niet uit waar hij slaapt, hij hoopt tussen iemands benen. De eerste bondgenootschappen worden gevormd. Louisa ligt, mede door de haatcampagne van Michella, niet lekker in de groep. Bij de eerste stemming is de vraag wie verdient het *niet* om naar het jacht te gaan? Zeven sterren stemmen op Louisa.

Een kampvuur wordt aangestoken met een bus haarlak, het eten is geregeld door de productie. Een blik tonijn en een blik bonen. Twee dingen die de realitysterren nog nooit hebben gegeten. Er zit niet eens „een sausie” bij. Het woord armoede valt een paar keer. Maar dan ontstaat er een volledig onverwachte, gescripte verhaallijn. Louisa zit inmiddels toch op het jacht en mag drie mensen uitnodigen. Ze wil het goedmaken met Michella. Michella heeft geen zin in deze poppenkast voor de camera maar wil wel naar het luxejacht: „Als ik het goed moet maken met Louisa om te winnen dan doe ik dat.”

Eenmaal op het jacht gaat het niet goed. Louisa wil de strijd bij begraven en trekt het boetekleed een beetje aan. Michella gelooft haar niet en denkt dat ze het alleen maar doet om bondjes te smeden. Gelukkig is transformatiecoach en tv-persoonlijkheid René Spoelstra ook mee. Hij vindt het mooi om het beste in mensen naar boven te halen en blijkt een betere onderhandelaar dan Henry Kissinger. „Ik weet dat dit ontzettend belangrijk is. En dit klinkt misschien heel filosofisch maar er zijn ontzettend veel ergere dingen in de wereld”, legt René uit. De dames leggen het bij. Voor nu.

Ergere dingen? De minister van Buitenlandse Zaken Tom Berendsen (CDA) deed in *Buitenhof* een gooi naar welke ergere dingen René nou toch kan hebben bedoeld. Europa en de VS waren vriendinnen, dat is toen een beetje misgegaan en nu zoekt Europa nieuwe bondgenoten. En dus wil Tom Berendsen dat Nederland in juli een voortrekkerrol neemt op de NAVO-top in Ankara. Bijvoorbeeld door met *‘It girl’* Turkije een intensievere samenwerking af te spreken. De Europese pijlers moeten versterkt worden, ongeacht wat ex-vriendin Amerika in de toekomst beslist. Maar dat Amerika teleurgesteld is in Europa snapt Tom Berendsen wel.

In het verlengde van het verschuiven van de bondgenootschappen eiste de minister eerder deze week excuses van hartsvriendin Israël. De video waarop te zien is dat de Israëlische minister Ben-Gvir tierend tussen de geknevelde activisten loopt is voor Tom Berendsen „volstrekt ontoelaatbaar”. Israël zei geen sorry. De minister wil de druk op Israël wel opvoeren maar daar willen de andere meiden van Europa weer niet in mee. Dit klinkt misschien heel filosofisch, maar als Nederland nu niet slim vriendinnen kiest eten we zo misschien alleen nog bonen en tonijn uit blik.

Emma Vos

Spider-Man in de nieuwe serie ‘Spider-Noir’, die speelt ten tijde van de Grote Crisis in New York.

Spideys in alle smaken

SUPERHELDEN In de serie ‘Spider-Noir’ is Spider-Man een uitgebluste privédetective in de jaren dertig die nogal op Nicolas Cage lijkt. Dat kan gewoon: geen superheld komt in zoveel gedaanten als ‘Spidey’. Waarom eigenlijk?

Door Wilfred Takken

Nadat Eleanor in de serie *The Good Place* bij de barman heeft gehengeld naar een gratis margarita, noemt ze haar regels voor een ideale wereld: „Regel nummer twee: geen Spider-Man-films meer. Te veel Spider-Man-films. Te veel van die irritante nerdy Spider-mannetjes.”

De wereld heeft niet geluisterd. Na pakweg dertig films en series verschijnt deze week op Amazon Prime de nieuwe serie *Spider-Noir* waarin de superheld is veranderd in een privédetective in de jaren dertig, met een gleufhoed. Het is niet de eerste keer dat Spider-Man een gedaanteverwisseling ondergaat. In de film *Spider-Man: Across the Spider-Verse* was hij bijvoorbeeld te zien als varken, punker, Legopoppetje, vrouw in rolstoel, cowboy, kat en tyranosaurus. In de serie *Spidey en zijn Geweldig Vriendjes* is hij een superkleuter.

Hoewel het filmpubliek al een paar jaar last heeft van superheldenvermoeidheid, blijft Spider-Man onverminderd populair. Zijn films hebben samen meer dan negen miljard dollar opgebracht. Daarnaast verscheen hij in drie Avengers-films die nog eens zes miljard opbrachten. Op 31 juli verschijnt de nieuwe film met Tom Holland en zijn levensgezel Zendaya, *Spider-Man: Brand New Day*.

Ook als hij verandert in figuren die in weinig lijken op het origineel, trekt Spider-Man publiek. Hoe kan het personage zo buigzaam zijn en toch zo geliefd blijven?

Geestelijk vaders Stan Lee en Steve Ditko bedachten in 1962 met Spider-Man een alternatief soort superheld. Geen stoere spierbonk maar een onzekere, nerdy weesjongen. Voordien waren superhelden volmaakte volwassenen tegen wie kinderen konden opkijken. Spider-Man is een onvolmaakte tiener met alledaagse problemen; een van hen, een rolmodel.

De dood van oom Ben

Spidey worstelt met de dood van zijn vermoorde Oom Ben, wordt voor het eerst verliefd, hij moet de kost gaan verdienen, en een identiteitscrisis overwinnen. Zijn geheime roeping als superheld verstoort telkenmale zijn alledaagse werk en zijn liefdesleven.

Veel krijgt hij er niet voor terug, hij heeft in het verhaal veel haters. De mainstream media zien in hem een makkelijke zondebok. De politie moet hem niet omdat hij het recht in eigen hand neemt. Hij is een rebel. Vanaf het begin was hij ook de lieveling van de protestgeneratie. In 1965 reeds werd hij door de lezers van *Esquire* uitgeroepen tot meest geliefde „revolutionaire held”, naast de Hulk, Bob Dylan en Che Guevara.

Het superheldengenre is op zijn best als het wordt vermengd met een ander genre, in dit geval *coming of age*. De herkenbaarheid voor de jonge lezers is groot. Het puber-wortd-volwassen-verhaal staat centraal

in de vijf bekendste speelfilms, met acteurs Toby Maguire en Tom Holland, en in de twee animatiefilms rond Miles Morales.

In superheldenstrips is het gebruikelijk om een populair personage eindeloos te verbouwen en in aparte reeksen te laten optreden. In de Marvelstrip zijn volgens de vorders al meer dan duizend verschillende versies van Spider-Man langgekomen. In films is dat minder gebruikelijk.

De twee animatiefilms met Miles Morales, de Afro-Latino Spidey, gaf de aanzet tot meer films en series met andere versies van de superheld. In die films wordt de poort geopend naar alternatieve werelden die ieder hun eigen Spider-Man hebben. Zo krijgt Miles hulp van Spider-Noir (privédetective), Spider-Gwen (meisje), Spider-Ham (varken), en een gescheiden, uitgebluste Spider-Man met een buikje.

Hierop voortbordurend kreeg Spider-Noir zijn eigen serie en Spider-Ham een eigen YouTube-filmpje. In ontwikkeling zijn speelfilms over Spider-Punk, Spider-Gwen, en de Koreaans-Amerikaanse studente Cindy Moon (The Silk).

In *Spider-Man: No Way Home* komen drie incarnaties samen om als trio de wereld te redden. Ze worden gespeeld door de acteurs die ieder een eigen filmreeks hebben: Tom Holland, Toby Maguire en Andrew Garfield. Doordat de verschillende versies elkaar kunnen ontmoeten, zelfs kunnen samenwerken, verlichten ze enigszins de existentiële eenzaamheid van het superheld zijn. Ze vinden troost in hun overeenkomsten en kunnen leren van elkaars verschillen.

Spideys van kleur

Dat Spider-Man in de *Spider-Verse*-films een zwarte Latino is, maakt de film niet alleen een coming-of-age-verhaal, maar ook een verhaal van emancipatie. Met Spider-versies die geen witte mannen zijn zorgen de films voor wat meer diversiteit in Hollywood. Dit heeft een economisch voordeel: door het introduceren van Spideys van kleur, hopen de filmmakers de grote Aziatische en de Spaanstalige markten beter te bedienen. En vrouwelijke Spidey-fans zien graag een vrouwelijk rolmodel.

Het ontstaan van alternatieve Spider-Mannen heeft ook een auteursrechtelijke oorzaak: door een ingewikkelde deal maken

Deze Spider-Man houdt zijn gleufhoed op

Recensie Serie

Spider-Noir. Van: Oren Uziel en Steve Lightfoot. Met: Nicolas Cage, Li Jun Li, Abraham Popoola. 8 afleveringen van circa 43 min. Te zien op Amazon Prime. ●●●●○

In een donkere nachtclub achter een glas illegale whisky mompelt een uitgebluste privédetective Ben Reilly cynische oneliners voor zich uit. Gleufhoed, regenjas, sigaret. Het is begin jaren dertig, Grote Crisis, drooglegging, Misdaad en corruptie hebben New York in hun greep. Ooit was Ben een superheld, The Spider, maar sinds de dood van zijn geliefde wil hij niets meer. Maar helaas, gangsterbaas

Silvermane heeft andere plannen. Ben raakt in de ban van de nachtclubzangeres Cat Hardy. En dan duiken er ook nog drie superschurken op. Dus zet Ben toch maar weer zijn Spidermuts op. Nee, geen kleurige bodysuit. The Spider draagt alleen een bivakmuts met een vliegniersbril. Verder houdt hij gewoon zijn drielidig pak aan, en zijn hoed op. Ook de superschurken dragen hun dagelijkse pak.

Voor de fans van Spider-Man is deze nieuwe serie wel een hele grote stap. Showrunners Oren Uziel en Steve Lightfoot plaatsen de superheld in een film noir. Met alle kenmerken van dit vaak gepasticeerde genre. Duisternis, hondenweer, machtige gangsterbaas, femme

fatale, vasthoudende reporter - het zit er allemaal in. En natuurlijk het cynisme en de morele ambiguïteit. Wat minder geslaagd is het zwart-wit-beeld. Dat ziet er nogal grijs uit, met weinig gebruik van schaduwen en invallend licht. Gelukkig is de serie ook in kleur beschikbaar.

Hoofdrolspeeler Nicolas Cage heeft goed gekeken naar acteurs Humphrey Board en James Cagney. Cage zei in *Esquire* over zijn rol: „Het is zeventig procent Humphrey Bogart en dertig procent Bugs Bunny.” Dat laatste is een beetje onzin, maar waarschijnlijk verwijst hij naar de grootste straatgevechten tussen de Spider en de superschurken. De weinige scènes die nog herinneren aan het

superheldengenre.

Cage is overigens wel de zwakste schakel van de serie. Die hoed staat niet lekker op zijn hoofd, hij probeert een raar transatlantisch bedoeld accent, zijn gezicht lijkt op een masker. Levensmoeheid kan hij goed spelen, maar als er meer van hem wordt verlangd, blijft zijn spel vlak, onnatuurlijk aanvoelen.

Verder is het een vermakelijke serie die goed in elkaar zit. Li Jun Li is een sterke femme fatale, Brendan Gleeson een gevaarlijke maffabaas, Abraham Popoola een gezellige reporter, en Karen Rodriguez een geestige, warme secretaresse.

Wilfred Takken

Ben Reilly alias The Spider (Nicolas Cage) in ‘Spider-Noir’. FOTO AARON EPSTEIN/AMAZON PRIME VIDEO

Tobey Maguire en Kirsten Dunst in de film ‘Spiderman’ uit 2002. FOTO COLUMBIA PICTURES/GETTY IMAGES

Sony en Marvel samen de films met de originele Spider-Man (Peter Parker). Sony kan los daarvan alternatieve Spideys opvoeren die niet zijn verbonden aan de MCU, de Marvel Cinematic Universe.

Collega's als Superman en Batman zitten veel vaster en serieuzer in hun pak dan Spider-Man. Van hen een varken of *private dick* maken zou ondenkbaar zijn. Het verhaal van Spider-Man heeft een losse, speelse

vorm die veel creativiteit en humor toelaat, zonder het oorspronkelijke concept aan te tasten.

De series en films hangen niet aan het karakter van de hoofdpersoon, meer aan het idee. Zo lang je een gemaskerde outcast aan spinnendraden langs de wolkenkrabbers van Manhattan laat slingeren om superschurken te bevechten, zit je goed. Er liggen 63 jaargangen strips onder handbereik om

Spider-films Hoofdworke

Spider-Man, tekenfilmserie met bekende theme song (1967-1970)
Toby Maguire, drie films van Sam Raimi met Toby Maguire in de hoofdrol (2002-2007)
Andrew Garfield, twee films van Marc Webb met Andrew Garfield (2012-2014)
Tom Holland de Home Trilogy van Jon Watts met Tom Holland. De vierde komt uit in juli (2017-2026)
Miles Morales, twee animatiefilms over de Spider-Verse, de derde komt volgend jaar uit (2018-2027)

uit te putten. Je kunt daaruit eindeloos veel elementen weghalen of toevoegen.

Filmmakers worstelen altijd met de vraag: geef je het publiek iets wat ze al kennen, of iets nieuws? Met Spider-Man geven ze iets wat zeer bekend is, en toch iedere keer weer anders.

Elckerlijc

Zijn scheppers hadden Spider-Man bedoeld als Elckerlijc; een mens die voor alle mensen staat. Omdat Spidey van eenvoudige komaf is, kan iedereen de rol overnemen. Je hoeft alleen maar gebeten te worden door een radioactieve spin. Vaak begint het verhaal met een jongen die een doe-het-zelf-superheldenpak in elkaar knutselt. Lekker knullig.

Wanneer de eerste Spider-Man in *Into the Spider-Verse* komt te overlijden, zegt zijn weduwe in haar lijkrede: „Iedereen kan achter het masker zitten. Op onze eigen manier zijn we allemaal Spider-Man.” Waarna een zwart jongetje in het publiek besluit de nieuwe Spider-Man te worden. Dat klinkt als de boodschap van *The Lego Movie*, ook gemaakt door Phil Lord en Christopher Miller: ieder mens is speciaal op zijn eigen manier, en iedereen kan de wereld een betere plek maken. Of zoals Stan Lee zei: „Dat pak past ons allemaal.”

CLOSE-UP

Quentin Tarantino op het filmfestival van Cannes in 2025. GETTY IMAGES

Tarantino stelt laatste film nog even uit

Quentin Tarantino is bijna pensioengerechtigd. Dat vindt hij zelf althans. Op zijn 42ste beloofde hij plechtig geen films te maken na zijn 55ste, hij hield niet van 'oudemantenenfilms'. In 2020 - dan 57 jaar - verklaarde hij het op maximaal tien speelfilms te houden, nummer negen was in 2019 *Once Upon a Time in Hollywood*. Sindsdien is het wachten op deel tien. Tarantino (63) zou *The Movie Critic* filmen, over een sarcastische filmcriticus in punkjaar 1977. Ging niet door, wel schreef hij zelf een bundel filmkritieken: *Cinema Speculation*. Hij heeft geen haast. In 2018 huwde hij de Israëlische Daniella Pick en werd vader van twee kinderen: Leo in 2020, Adriana in 2022. Hij is nu papa en huismus in Tel Aviv, zijn vrouw klaagt dat hij daar bij raketaanvallen het luchtmacht negeert. „Ik sterf zo in elk geval als een zionist“, grapt hij.

Tarantino schrijft, praat en schoont zijn archief op. Dit jaar verfilmde David Fincher Tarantino's vervolg op *Once Upon a Time in Hollywood*, waar stuntman Cliff Booth - Brad Pitt - opklimt tot Hollywood-fixer. Mogelijk gaat de film in première in Venetië. En deze week gaat *Kill Bill* in de bioscoop uit zoals Tarantino het ooit voor ogen had, met als extraatje de animatie *Yuki's Revenge*, een scène die indertijd te duur was. In 2003 hakte producer Harvey Weinstein *Kill Bill* in tweeën en verwijderde wat bloed voor de filmkeuring; het fameuze zwaardgevecht van 'de bruid' Uma Thurman tegen de Crazy 88 ging halverwege op zwart-wit, de hulpeloze Sophie Fatale werd buiten beeld gefileerd.

Tarantino ziet zichzelf als begaafd acteur en staat in die mening vrij alleen

Commercieel verstandig: met 333 miljoen dollar recette was het tweeluik erg profijtelijk. Maar toen de regisseur in 2004 op de slotdag van Cannes zijn 'director's cut' vertoonde - *Kill Bill: The Whole Bloody Affair* - bleek die versie van 4.15 uur superieur. Een cartooneske hommage aan wuxia, samoeraifilms en spaghettiwesterns, maar de wraak van De Bruid op de jaloerse Bill die haar door het hoofd schoot („I overreacted“) is nu vreemd aangrijpend. Een criticus zag het in 2004 scherp: was *Kill Bill* direct als één film gebracht, dan hadden critici die film vermoedelijk neergesabeld als een zelfingenomen excus. Nu we *Kill Bill 1 en 2* apart kennen, beseffen we dat het geheel meer is dan de som der delen.

Het volgende project van Tarantino - eind 2026, begin 2027 - is een toneelstuk op het Londense West End: *The Popinjay Cavalier*. Een 'wilde komedie van bedrog en vermomming' in 1830, zo heet het. *The Daily Mail* voorspelt een „ouderwetse Britse farce“ vol misverstanden en onderbroekenlol. Bij succes wordt dat zijn tiende en laatste film, zegt Tarantino.

Gaat hij dan ook zelf op de planken? Tarantino ziet zichzelf als begaafd acteur en staat in die mening vrij alleen. Hij speelde in *Reservoir Dogs*, *Pulp Fiction* en *From Dusk Till Dawn*, en bleef dan altijd Quentin Tarantino. In 1998 kraakte de theaterpers zijn Broadway-debuut als gangster die een blind meisje belaaft in *Wait Until Dark*. „Als sadistische, moordlustige schurk [...] bedreigt meneer Tarantino niets, behalve mogelijk het script“, oordeelde *The New York Times*.

Zijn passie voor acteren leek vervlogen - of is hij terug? Tarantino speelde recent in het Franse Deauville een rolletje in de film *Only What We Carry*, die op 6 juni in première gaat op het Tribeca-festival. Hij werd meermalen op de set van *The Adventures of Cliff Booth* gesignaleerd: voor een rolletje of cameo? En is *The Popinjay Cavalier* dan zijn revanche op de Bühne? Je hoopt van niet, het blijft toch Rembrandt die zich toelegt op borduren. Maar als bijna-pensionado staat het Tarantino vrij.

Coen van Zwol

Falende filmvaders en hun beschadigde zonen

VADERSCHAP Twee nieuwe films wegen het vaderschap. Vaders komen in alle soorten en maten, maar de rode lijn is: ze schieten tekort.

André Waardenburg

AMSTERDAM

Vaders komen in alle soorten en maten: autoritair, afwezig, dominant, veel-eisend, affectief tekortschietend, wispelturig, manipulatief, gewelddadig - en heel soms ook liefdevol. Twee ingewikkelde vaderfiguren maken hun opwachting in de bioscoop, in een fictiefilm en een documentaire. In beide films hebben ze hun sporen nagelaten op hun zoon. De vertelvorm is opvallend genoeg dezelfde: die van de terugblik. Hoe heeft het zo ver kunnen komen? En in beide films keren de zonen terug naar beladen plekken uit het verleden die pijn en trauma herbergen. Kunnen ze daarmee nog in het rene komen?

In de boekverfilming *Sukkwan Island* reist de volwassen Roy terug naar het onbewoonde eiland

Sukkwan waar hij als dertienjarige jongen een jaar met zijn vader Tom doorbracht. In een gesprek met de vrouw die hem er met haar vliegtuig heenbrengt wordt al duidelijk dat daar iets voorgevallen is, met dodelijke afloop. De hut waarin zij bivakkeerden is vervalen, maar herbergt nog sporen van hun verblijf.

Flashbacks tonen hoe Tom zijn ex-vrouw overtuigt om de dertienjarige Roy mee te nemen naar het ruige eiland nabij Alaska. Nee, er zijn geen beren en ja, hij zal hem onderwijzen. Beide beloftes begint weinig waard. Wat idyllisch begint, eindigt in stress en paranoia.

Stommiten vader

Vader Tom blijkt niet zo competent en mentaal sterk als hij denkt. Hij weet eigenlijk weinig van overleven in de wildernis. De stommiten van zijn vader drijven Roy meer en meer tot wanhoop. Gelukkig hebben ze een voorraad blikvoer en gaat het jagen op wild en het vangen van vis Roy steeds beter af. Dat moet ook, want Tom wil van zijn zoon een echte man maken. Maar als de winter aanbreekt, wordt het eiland een desolate plek, met sneeuw, vrieskou en een snijdende wind.

Vader Tom lijkt wat labiel, hij prevelt in zijn slaap en huilt soms.

De gesprekken met zijn ex via een zender worden larmoyanter. Tom wil graag een goede vader en echtgenoot zijn, maar het lukt hem maar niet, met frustratie, woede en onmacht tot gevolg. Zijn onvermogen het leven aan te kunnen is pijnlijk om te zien.

Het prachtig gefotografeerde *Sukkwan Island*, met sterke hoofdrollen van een steeds verwilderder uitzienende Swann Arlaud en Woody Norman, is gebaseerd op het langste hoofdstuk uit David Vanns autobiografische verhalenbundel *Legend of a Suicide* en wordt daar omgeven door vier verhalen die een ander licht op het avontuur op Sukkwan werpen. Die context ontbreekt hier, bovendien is er een onbevredigend of zelfs frustrerend coda dat alles wat je gezien hebt op losse schroeven zet.

In de documentaire *Paikar* van de in Nederland wonende Afghaan Dawood Hilmandi doet hij verwoede pogingen nader te komen tot zijn in Iran wonende vader Baba. Middels zijn op fluistertoon uitgesproken poëtische voice-over wordt duidelijk dat Baba gewelddadig was en zijn omgeving terroriseerde: „het hele gezin was bang voor je“.

Paardenmiddel

Paikar begint wat fragmentarisch, maar zodra de naar een sprankje genegenheid van zijn kille vader snakkende maker naar Iran reist, komt de documentaire tot leven. Eerst wil de brute Baba niet praten, want „als je het verleden oprakelt, ben je verloren“. Toch wordt dat verleden natuurlijk opgerakeld, met een reis naar Afghanistan als paardenmiddel om zijn vader toch aan het praten te krijgen.

In Iran filmt Hilmandi zijn vader in close-ups die niets prijsgeven, de gepantserde Baba blijft ondoordringbaar. Maar eenmaal in Afghanistan worden de shots weidser en zijn vader toeschietelijker. Baba is een voormalig moedjahedien die in zijn geboorteland Afghanistan tegen de Sovjet-bezetter vocht, „een verleden gedrenkt in lijden, armoede en oorlog“. Baba is dus eigenlijk ook een slachtoffer die zijn trauma's onbedoeld doorgeeft. Maar beide films draaien uiteindelijk om de hamvraag: kun je de falende vaders vergeven? Dat kan, laten allebei de films zien. Maar dat kost jaren.

Recensie Fictie & Docu

Sukkwan Island. Regie: Vladimir de Fontenay. Met: Swann Arlaud, Woody Norman, Alma Pöyst. 114 min. Te zien in de bioscoop. ●●●○○

Paikar. Regie: Dawood Hilmandi. Lengte: 97 min. Te zien in de bioscoop. ●●●○○

Roy en zijn vader Tom in 'Sukkwan Island'.

Scène uit 'Paikar'.

Scène uit 'Love Me Tender'. Clémence (Vicky Krieps) met haar kind. FOTO SEPTEMBER FILMS

Vergeet tradwives: floddermoeder Sandra is het nieuwe rolmodel

MOEDERSCHAP Drie nieuwe films bezingen onconventionele vormen van moederschap en bevrijden vrouwen uit het korset van de burgermaatschappij.

Dana Linssen

AMSTERDAM

Moeder bestaat niet. Moeder als status, als identiteit, als machtsvorm of als een vorm van onmacht [...]. Er is liefde, en dat is iets heel anders." Aldus schrijver Clémence (Vicky Krieps) in de Franse film *Love Me Tender*. Ze leent haar woorden van auteur Constance Debré, die in haar gelijknamige boek uit 2020 op niets-ontziende wijze haar moederschap onderverraagt als haar ex na hun scheiding met grensoverschrijdende manipulaties wil voorkomen dat zij hun achtjarige zoontje Paul nog ziet. Op z'n pik getrapt waarschijnlijk, omdat zij in het vervolg met vrouwen gaat. Als zij om een scheiding vraagt, zegt hij viezig: „Je windt me op.“

Clémence is niet de enige onconventionele moeder die je deze weken in de bioscoop kunt tegenkomen. In de Noorse tragikomedie *Solomamma* zoekt moeder Edith contact met de spermadonor van haar zoontje. En in de flamboyante Nederlandse productie *Treat Her Like a Lady* van Paloma Aguilera Valdebenito speelt actrice en zangeres Nienke Plas een bijstandsmoeder 2.0. Deze floddermoeder is pas een rolmodel! Met humor en creativiteit laat ze je al die onzin over tradwives en suffe rolpatronen vergeten en zet de moeder neer die iedereen verdient. Een vrouw van vlees en bloed die stomme dingen doet, maar ook een heleboel spontane oplossingen verzint om aan betuttelende bureaucraten te ontsnappen. Als ze met haar twee jonge kinderen vanwege schulden haar huis wordt uitgezet en tijdelijk in een

Herbert Nordrum en Lisa Loven Kongsli in 'Solomamma'.

Scène uit 'Treat Her Like a Lady'.

opvanghotel wordt ondergebracht, roept ze monter: „Pak je koffer, we gaan op vakantie.“

Vergeten feminisme

Toeval of niet, alle drie de films (die natuurlijk al jaren eerder in productie zijn gegaan) sluiten aan bij onderwerpen die in het nieuws waren. Het toeslagnschandaal is het achterdoek van *Treat Her Like a Lady*, de ketenen waarvan Clémence zich in *Love Me Tender* wil bevrijden raken aan de mannosfeer, cultuurchristendom en jonge vrouwen die vergeten lijken te zijn waarom feminisme ook alweer nodig was. *Solomamma* gaat dan wel niet direct over fertiliteitsfraude, maar kent een aantal sterke plotwendingen die je doen nadenken over identiteit en biologie en andere ethische kwesties. Journalist Edith komt haast per ongeluk te weten wie de donor is omdat haar zoontje Sigurd bevriend raakt met een meisje dat uit hetzelfde zaad is verwekt - haar moeder overweegt een tweede kind van dezelfde man te nemen. Hij blijkt een succesvol gameontwerper die in opspraak is geraakt omdat zijn spellen verslavend voor

kinderen bleken. Onder het mom van een interview besluit Edith hem het hemd van het lijf te vragen. Die dyslexie, is die erfelijk?

Net als veel Scandinavische films heeft ook *Solomamma* een prettig lachende toon. De film is niet uit op onderdelen of conclusies. Hij laat eerder op empathische manier zien dat het misgelingen niet zo'n goed idee is om on-aangekondigd op de stoep te staan bij de zaaddonor van je kind, maar dat nieuwsgierigheid en impulsiviteit maar al te menselijk zijn. Zou je niet hetzelfde doen, als je de kans kreeg? Zelfs met zo'n overduidelijk plotelement, trapt de film niet in de val alle eindjes netjes aan elkaar te willen knopen. Als toeschouwer ben je voor even een passant in de levens van deze personages.

Verstikkende eisen

Dat gevoel een passant te zijn, zelfs in je eigen leven en dat van je kind, is ook de hoofdlijn van het aangrijpende *Love Me Tender*. De film is gebaseerd op de memoir van Constance Debré, een welgestelde ex-advocaat die op een dag radicaal brak met haar geprivilegi-

eerde afkomst en de bijbehorende burgerlijke waarden.

Regisseur Anna Cazenave Cambet heeft de scherpe kantjes van de roman afgevlind. Debré beschrijft bijvoorbeeld hoe ze eten stal om in leven te blijven, en hoe haar bourgeois vader aan lager wal is geraakt door een heroïneverslaving. Dat is in de film alleen nog tussen de regels te lezen. Maar het blijft een schitterend portret van ontdechting in een maatschappij die zoveel verstikkende eisen aan vrouwen stelt. Haar autofictie doet denken aan Kathy Acker en Maggie Nelson en de film laat een Parijs zien dat doet denken aan de *dérive* van de Situationisten, waarbij stad en gemoedstoestand versmelten.

Wie deze films ziet kan maar tot één conclusie komen: feminisme is nog lang niet dood, en zeker niet in de film. Het is kleurrijk en divers. Tegendraads. En eigenlijk, ondanks alle problemen en vooroordelen waar deze vrouwen mee te maken krijgen, behoorlijk aantrekkelijk. Deze personages leren je veel over moederschap. Maar vooral over liefde. En dat is bijna hetzelfde.

Recensie Speelfilms

Love Me Tender.

Regie: Anna Cazenave Cambet; Met: Vicky Krieps, Antoine Reinartz. 134 minuten. Te zien in de bioscoop. ●●●○○

Solomamma. Regie: Janicke Aske-

vold; Met: Lisa Loven Kongsli, Herbert Nordrum. 99 minuten. Te zien in de bioscoop. ●●●○○

Treat Her Like a Lady. Regie: Paloma Aguilera Valde-

benito; Met: Claude Musungayi, Lucinda Sedoc, Delilah Warcup-van Eyck. 110 minuten. Te zien in de bioscoop. ●●●○○

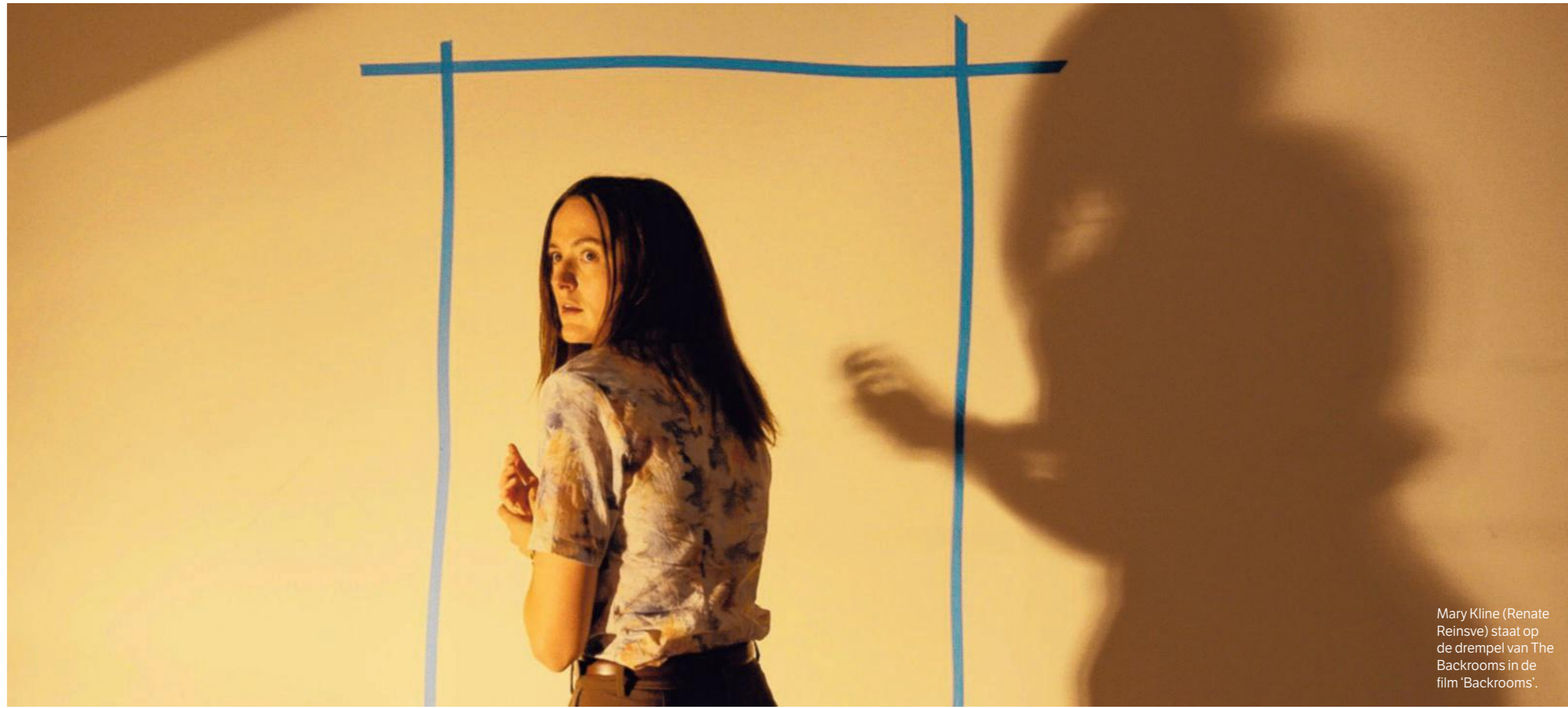
Recensie Thriller

Backrooms. Regie: Kane Parsons. Met: Chiwetel Ejiofor, Renate Reinsve. Lengte: 110 minuten. Te zien in de bioscoop.

●●●●○

'Backrooms', of het onbehagen bij desolate doolhoven

LIMINALE RUIMTE 'Backrooms' weerspiegelt de fascinatie van Gen Z voor 'liminale ruimtes': desolate, ambivalente doolhoven met onbegrijpelijke spelregels, vermoedelijk bewoond door een Minotaurus. Wat maakt dat zo fascinerend?

Mary Kline (Renate Reinsve) staat op de drempel van The Backrooms in de film 'Backrooms'.

Coen van Zwo

AMSTERDAM

De Amerikaan Kane Parsons is angstaanjagend vroegwijs, kalm en getalenteerd. Op zijn zeventiende tekende hij een contract met het hippe filmbedrijf A24 om speelfilm *Backrooms* te maken, die deze week in de bioscoop rouleert met de filmsterren Chiwetel Ejiofor (*12 Years a Slave*) en Renate Reinsve (*The Worst Person in the World*). Het blijkt een intrigerend staaltje existentieel griezelen, gebaseerd op een filmpje waarmee Parsons als zestienjarige 78 miljoen kijkers trok op YouTube, een platform vier maanden ouder dan hijzelf.

Dat filmpje van negen minuten was een van de vele bijdrages in het Backroom-genre, maar stak er ook met kop en schouders bovenuit. 'Backrooms' is *creepypasta*: op internet gelanceerde griezelverhalen die echt pretenderen te zijn - in het geval van stalker Slender Man bijna te echt. Zo'n verhaal wordt collectief uitgebouwd voordat Hollywood het verpest met een teleurstellende verfilming. Kane Parsons is een ander verhaal: hij is mogelijk het grootste talent van een lichting jeugdige filmmakers die het vak leerden op YouTube, TikTok, Twitch of Reddit, het 'wel begrijpt' en nu volle bioscoopzalen trekt. Denk aan 'Markiplier' met *Iron Lung*, of Curry Barker met *Obsession*.

Backrooms begon in 2019 met

een foto van een pisgelige, onbestemde ruimte - kon je daar bij een misstap zomaar naar binnen struikelen - of 'noclippen', zoals dat in de gamewereld heet. En of je dan nog ontsnapt? In een griezeldoolhof loopt vaak een Minotaurus rond.

Het sloeg aan: Gen Z ging aan het knutselen met filmpjes, en inmiddels zijn er twee Backrooms-scholen: één strenge, die hecht aan de eenvoud van existentiële gele verlatenheid, één barokke, die lagen en entiteiten verzint die met dat kale concept weinig te maken hebben.

Kane Parsons definieerde in 2022 de Backrooms met een filmpje gemaakt met Blender, gratis software voor 3D-animatie. Een cameraman kukelt de Backrooms

toevallige portalen - scheuren in onze realiteit - kon je daar bij een misstap zomaar naar binnen struikelen - of 'noclippen', zoals dat in de gamewereld heet. En of je dan nog ontsnapt? In een griezeldoolhof loopt vaak een Minotaurus rond.

Het sloeg aan: Gen Z ging aan het knutselen met filmpjes, en inmiddels zijn er twee Backrooms-scholen: één strenge, die hecht aan de eenvoud van existentiële gele verlatenheid, één barokke, die lagen en entiteiten verzint die met dat kale concept weinig te maken hebben.

Kane Parsons definieerde in 2022 de Backrooms met een filmpje gemaakt met Blender, gratis software voor 3D-animatie. Een cameraman kukelt de Backrooms

binnen, dwaalt minutenlang 'what the fuck' mompelend rond tot hij op een loeiend monster uit een kindertekening stuit. Deze vrij abstracte triomf van montage en geluid bouwde Parsons onder het alias Kane Pixels uit in een visueel complexere mythologie waarin de Async Foundation in gele hazmatpakken het doolhof verkent, niet zelden met fataal gevolg.

Droomlogica

Parsons Backrooms hebben een unheimische droomlogica van rare hoeken, scheve ladders, gangen naar nergens, ongerijpte analoge apparatuur en meubilair dat in de muur of vloer is verzaakt. Zijn filmpjes werden ruim 200 miljoen maal aangeklikt voor hij in 2023 een contract tekende met A24

voor een speelfilm en zichzelf schaars maakte.

Die film is er nu, en blijkt knap en fascinerend. De hoofdrol is - aanvankelijk - voor Chiwetel Ejiofor als would-be-architect Clark die de grote desolate meubelzaak Captain Clark's Ottoman Empire runt. Vlees noch vis zo'n naam, zeggen de Gen Z-ers die een raar reclamefilmpje met hem maken: is het thema nou piraten of Ottomanen? Dat typeert ook Clarks identiteitscrisis; hij spoort niet. Zijn 'liminale toestand' - daarover straks meer - maakt hem tot een modelbewoner van de Backrooms.

Na een griezelig intro gedateerd op 19 juni 1990 - pré-internet - zien we dat Clark na zijn recente scheiding in de kelder van zijn showroom slaapt. Daar vindt hij op een nacht

een portaal naar The Backrooms en gaat op expeditie. Zijn psychotherapeut Mary Kline (Renate Reinsve) is gealarmeerd als Clark haar erover vertelt: wordt hij psychotisch? Ze blijkt mentaal zelf ook nogal wankel, ze groeide op bij een psychotische moeder. Via zelfhulpboeken en tapes hoopt Mary mensen te bevrijden van neurale patronen waarin ze zich veilig wanen, maar die henveroordeelen tot isolement en hun geluk in de weg staan.

Als Mary, Clark en zijn Gen Z-personeel dieper de Backrooms ingaan - en het eerste bloed vloeit - wordt de link met psychose, fobie, blokkade en eenzaamheid helder - een echte Gen Z-film. Is het Backrooms-doolhof een onderbewustzijn, een tussenstadium tussen rigide normaliteit en mentale chaos? Zeker is dat

Clarks verdedigingsmechanisme er op zeker moment rondzwerft, dat hem opgesloten houdt tussen schaduw-mensen die door een hallucinerende AI ontworpen lijken.

Toch is The Backrooms niet louter een 'headspace', het is ook een objectieve ruimte waar de mysterieuze Async Foundation research doet. Of is dat ook een paranoïde projectie? Kane Parson bewaart knap het evenwicht tussen mystificatie en expositie. In een interview zei hij zelf een verklaring voor The Backrooms te hebben uitge-schreven op 72 A4'tjes. Die moet hij dan maar voor zichzelf houden: meer verklaring zou doodslaan, meer mysterie zou irriteren. Nu is *Backrooms* puik ontologische horror die draait op desoriëntatie, vervreemding en leegte. Laat die Escher-mensen maar lekker in hun trappenhuis rondwalen.

Wat maakt dat machteloze gevoel zo interessant? Het raakt het levensgevoel van een generatie wiens drukke jeugdwereld in de covid-pandemie plots veranderde in een schimmenwereld van lege winkelcentra en verlaten klaslokalen. Zou hun abrupt verdwenen wereld nog terugkeren? Want vrouwen in de stabiliteit van de realiteit is ze zo ingeprent. Geen wonder dat liminale ruimtes zo'n be-klemmende fascinatie hebben.

De onthaastende troost van tuinieren in de bioscoop

Recensie Documentaire

Agatha's Almanac. Regie: Amalie Atkins. Met: Agatha Bock. 86 min. Te zien in de bioscoop.

●●●●○

André Waardenburg

AMSTERDAM

Scène uit 'Agatha's Almanac'.

op bladeren. Dan schuift de kromgebogen Agatha door het beeld en somt recht in de camera kijkend haar drie regels voor tuinieren op, waarvan de laatste luidt: „have fun!”.

En plezier heeft ze, dat wordt wel duidelijk. Als ze in het ziekenhuis heeft gelegen, wil ze niet naar haar van alle gemakken voorziene huis in de stad maar toch echt weer terug naar de afgebladderde boerderij waar de familie Bock al

generaties woont. Tussen de tuinadviezen door vertelt Agatha op nuchtere toon over haar leven, van afgewezen huwelijkskandidaten tot dode familieleden. Het verhaal over haar vroegtijdig gestorven zussen zet Atkins ontroerend kracht bij door lege tuinstoelen te filmen.

Zorgen vallen subiet van je af Tuinieren blijkt in de bioscoop net zo onthaastend en meditatief als

op tv. Dat de BBC *Gardeners' World* op vrijdag uitzendt is geen toeval: het eind van de werkweek. Door het weldadige tempo en de afwezigheid van al te veel prikkels vallen zorgen subiet van je af en stroomt de opgehoopte stress van een drukke week voolbaar uit je lijf. Net als bij het even meditatieve snooker op de BBC praten de presentatoren op zachte toon, muziek ontbreekt. Het is dan ook jammer dat *Agatha's Almanac* wel muziek bevat, al zijn dat naast een dromerig liedje slechts simpele, bijna naïeve op keyboards gespeelde melodietjes. Die eenvoud past bij de zelfstandige Agatha, wier levensstijl zelfvoorzienend is. Ze hergebruikt van alles, heeft geen mobiele telefoon en wast haar haaren in teiltjes regenwater.

Hoewel ze veel nuttige tuintips geeft, is *Agatha's Almanac* geen tuindocumentaire. En hoewel het tempo laag is en Agatha's levens-

lessen ruim baan krijgen, is het ook geen meditatieve film, ofschoon je er heerlijk kalm van wordt. De met oude camera's op analoge 16mm. gedraaide documentaire is eerder één groot pleidooi tegen moderniteit en rare moderne fratsen. Atkins documenteert een manier van leven die voorgoed voorbij is.

Met Agatha („ik zou al lang vertrokken moeten zijn”) gaan ook allerlei verstandige volkswijsheden en bruikbare huismiddeltjes verloren en dat stemt weemoedig. Door weloverwogen met analoge camera's te filmen, sluipet de nostalgie in *Agatha's Almanac*. De verzadigde kleuren - wat een mooie rode aardbeien! - doen denken aan oude familiefoto's of dia's. Daarvan heeft Agatha er ook veel: ze selecteert ze kordaat en gooit de meeste weg, want straks weet toch niemand meer wie erop staan. Wijs en berustend tegelijk.

Zes nieuwe scenaristen, zeven geheime liefdes

Recensie Serie

Geheime Liefde. Regie: Hiba Vink. Met: Stephanie van Eer, Rifka Lodeizen. Zes delen van circa 37 min. Te zien op NPO 3 en NPO Start.

●●●○○

Wilfred Takken

AMSTERDAM

Walt Klink en Maartje Remmers in de eerste aflevering van 'Geheime Liefde'. BNNVARA/PUPKIN

hoorder, in dit geval de podcastmaker Norma. Dat is de eerste hoofdrol van Stephanie van Eer, die eerder te zien was in *Spangas*, *GTST*, *Het Sinterklaasjournaal* en *De F*ckulteit*. Overtuigend draagt Van Eer de serie. Rifka om hij niet in haar leven kon zijn.

Dat is het uitgangspunt van *Geheime Liefde*. De zesdelige tv-serie lijkt op eerdere series als *In therapie*. Iedere aflevering heeft een apart, afgerond verhaal. Tegelijk volgen we de gehele serie het verhaal van de toe-

laat zich heimelijk vastbinden door de dominatrix; en twee hechte vriendinnen verliezen elkaar op het schoolkamp door onuitgesproken gevoelens. Andere problemen zijn ingewikkelder. Een oma verkiest op latere leeftijd haar jeugdliefde boven de haren verleden liever laat rusten.

De redenen tot geheimhouding zijn divers. Sommige problemen zijn re aflevering heeft een apart, afgerond verhaal. Tegelijk volgen we de gehele serie het verhaal van de toe-

persoonlijk omdat het op haar eigen verhaal lijkt.

Eigenlijk wel een mooie serie. Sympathiek vooral. Producten Pupkin en omroep BNNVARA hebben de productie ingericht als kweekvijver voor nieuw talent: iedere aflevering heeft een andere, hier debuterende scenarischrijver. Na een oproep meldden zich ruim tweehonderd kandidaten.

Wat de diverse liefdesverhalen gemeen hebben, is dat de betrokkenen van alles niet uitspreken en voor elkaar invullen, waardoor ze hun eigen levensgeluk mislopen of torpederen. Ook het machtsverschil tussen geliefden speelt steeds weer op. Geheime liefde, slecht idee - is de boodschap. Behalve in het laatste verhaal, dat het verzwijgen van een vaderschap juist toejuicht als mooie opoffering. Terwijl het overkoepelende verhaal van Nora juist laat zien hoe funest dit later blijkt te zijn voor het kind.

COLOFON

Mediahuis NRC BV

Hoofdredacteur:
Patricia Veldhuis
Algemeen directeur:
Dominic Stas

Redactie

Vragen, opmerkingen of suggesties?
Mail naar
redactie@nrc.nl
of ga naar nrc.nl/contact.
Postadres: Postbus 20673, 1001 NR Amsterdam, t.a.v. rubriek, redactie of persoon.
T: **020-755 3000**
(algemene nummer)

Ingezonden brieven

Reageren op artikelen? Stuur maximaal 250 woorden naar opinie@nrc.nl. Vermeld naam, adres en tel. nummer.

Advertenties

T: **020-755 3049**,
E: sales@nrc.nl,
W: adverteren.nrc.nl

Familieberichten

T: **020-755 3052**
E: familieberichten@nrc.nl

NRC Webwinkel

E: kantenservice@nrcwebwinkel.nl

Bezorging en abonnementen

Wij streven ernaar NRC te bezorgen voor 7.00 uur, op zaterdag voor 9.00 uur. W: nrc.nl/service, T: **088-572 0572** (ma-vr 8.00-17.00, za 9.00-13.00)

Omgang persoonsgegevens

Mediahuis NRC BV legt van abonnees en gebruikers van online dienstverlening gegevens vast voor de uitvoering van een (abonnee)overeenkomst en/of het verlenen van diensten. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over relevante producten en diensten van Mediahuis NRC BV (zie ook nrc.nl/privacyverklaring). Afmelden kan via privacy@nrc.nl.

Auteursrecht

© NRC, 2026. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Mediahuis NRC BV c.q. de betreffende auteur. Zie voor de volledige tekst: nrc.nl

Zo leest u de NRC waardering

●●●●● buitengewoon
●●●●○ zeer goed
●●●○○ goed
●●○○○ matig
●○○○○ zwak

Detachering • Recruitment • Tech Solutions

Dit zou zomaar kunnen passen

Professioneel, inhoudelijk en ambitieus

croonwolver&dros | TB1

Manager Engineering Utiliteit (Zuid-Nederland)

Bedrijf

Croonwolver&dros is een toonaangevende technisch dienstverlener met ruim 3.000 medewerkers, gespecialiseerd in innovatieve en duurzame energie- en industriële projecten die bijdragen aan de energietransitie in Nederland.

Functie

Als Manager Engineering geef je leiding aan en ontwikkel je multidisciplinaire engineeringteams in Zuid-Nederland, waarbij je zorgt voor een gestructureerd, kwalitatief hoogstaand en toekomstbestendig ontwerpproces binnen utiliteitsprojecten.

Locatie: Eindhoven / **Ervaring:** +10 jaar / **Sector:** Industrial Services / **Opleiding:** Hbo / **Voorwaarden:** Uitstekende arbeidsvoorwaarden

Contactpersoon YER
Rob Engels, +31 6 455 788 00

KWPS
Employee Benefits & Risk Management

(Aankomend) Partner | Pensioenexpert

Bedrijf

KWPS is een top nichekantoor dat adviseert over pensioen, arbeidsvoorwaarden en complexe verzekeringsoplossingen. Met een team van ervaren fiscalisten, juristen en economen bieden ze diepgaande kennis en een praktische aanpak, zodat cliënten altijd "in control" zijn.

Functie

Ben jij een ondernemende pensioenexpert met visie, communicatieve kracht en een sterk netwerk? Bij KWPS bouw je aan je eigen cliëntenportefeuille, werk je aan complexe vraagstukken en groei je mee als partner in een hecht, multidisciplinair team.

Locatie: Amsterdam / **Ervaring:** +7 jaar / **Sector:** Consultancy / **Opleiding:** Wo Master / **Voorwaarden:** € 75.000 - € 135.000/jaar

Contactpersoon YER
Faye Fartoux, +31 6 516 015 13

NEWOMIJ

Assetmanager

Bedrijf

Newomij is een toonaangevend Nederlands familiebedrijf in vastgoed, dat sinds 1958 duurzame en kwalitatieve woon-, werk- en winkelomgevingen ontwikkelt en beheert met een focus op langetermijnwaarde en betrouwbare samenwerkingen.

Functie

Als Assetmanager ben je verantwoordelijk voor het actief beheren en optimaliseren van een commerciële vastgoedportefeuille, waarbij je strategieën ontwikkelt en uitvoert om rendement, waardeontwikkeling en risicobeheersing te maximaliseren.

Locatie: Naarden / **Ervaring:** 3-5 jaar / **Sector:** Real Estate / **Opleiding:** Hbo / **Voorwaarden:** Uitstekende arbeidsvoorwaarden

Contactpersoon YER
Dagmar Schenkel, +31 6 292 391 76

NEWOMIJ

Teamleider Vastgoed Support Techniek & Verhuur

Bedrijf

Newomij is een toonaangevend Nederlands familiebedrijf in vastgoed, dat sinds 1958 duurzame en kwalitatieve woon-, werk- en winkelomgevingen ontwikkelt en beheert met een focus op langetermijnwaarde en betrouwbare samenwerkingen.

Functie

Je bent een operationeel betrokken teamleider en geeft leiding aan de supportteams Techniek en Verhuur en optimaliseert de dagelijkse operatie en samenwerking tussen de teams, en stuurt op procesverbetering, datagedreven prestaties en effectief gebruik van systemen.

Locatie: Naarden / **Ervaring:** +5 jaar / **Sector:** Real Estate / **Opleiding:** Hbo / **Voorwaarden:** Uitstekende arbeidsvoorwaarden

Contactpersoon YER
Dagmar Schenkel, +31 6 292 391 76

Scan de QR-code en
bekijk alle vacatures
yer.nl/nrc

YER. Mensgericht. Ambitieuw. Deskundig.

YER
ambitions in motion